

Viața celui între Sfinți Părintelui nostru Vasile cel Mare, Arhiepiscopul Cezareei Capadociei (1 ianuarie)

Cel între ierarhi preaales, între dascăli preaînțelept și între toți sfinții preamult plăcut lui Dumnezeu, Sfântul părintele nostru Vasile cel Mare, a avut ca patrie Pontul, ce este în Capadocia, și s-a născut din părinți binecredincioși și de Dumnezeu cinstitori. Tatăl său se numea Vasile, iar mama sa Emilia, care a născut patru fii de parte bărbătească: pe Petru și pe Sfântul Vasile, pentru care ne stă înaintea cuvântului, pe Grigorie și pe Navcratie, și o fiică, al cărei nume era Macrina.

Pentru aceștia, cu adevărat s-a împlinit cuvântul lui David, care zice: *Neamul dreptilor se va binecuvânta*. Și nu numai sfântul acesta a fost îmbunătățit și mare luminător al lumii, ci și ceilalți trei frați ai lui s-au făcut minunați și purtători de semne. Căci Petru, fratele lui cel mai mare, a fost episcop al Sevastiei, Grigorie a fost episcop al Nisei, iar Navcratie a fost pustnic și făcător de minuni. S-a sfințit și sora lor Macrina, după cum arată sinaxarul la 19 ale lunii iulie. Însă pe toți frații i-a covârșit Sfântul Vasile într-o faptă bună și într-o învățătură; căci la învățăturile cele dintâi chiar pe tatăl său l-a avut dascăl și povățuitor, pe care de obște îl avea Pontul ca dascăl al învățăturilor și al faptelor bune, în acea vreme.

Deci, dânsul a adus în lume o astfel de plăsmuire bună și curată, pe care dumnezeiescul David o numește plăsmuire de ziua, iar nu de noapte. De la acesta dar, a primit nu numai toată învățătura, ce se numește enciclică, adică înconjurătoare, dar și toată buna credință; și, în scurt să zic, prin învățăturile vârstei celei dintâi s-a făcut începător al desăvârșirii care avea să fie mai pe urmă.

După ce din destul a fost deprins de tatăl său în astfel de învățături, încâtorea ca de nimic din cele bune să nu se lipsească, și, pornit fiind prin iubirea osteneală a albinei, care din tot felul de flori își adună cele trebuincioase, ca să nu rămână mai prejos, s-a dus la cetatea Cezareei Capadociei, ca să se deprindă și cu învățăturile ce se dădeau acolo. Zic despre Cezareea cea reavestită, care a fost leagăn de învățături și al Sfântului Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu; unde primind toate învățăturile, se asemena cu nii din dascăli, iar pe alții îi covârșea în tot felul de învățatură, încât în puțină vreme s-a făcut slăvit și vestit tuturor celor mai mari ai cetății și la tot poporul, fiind mai mare în învățatură decât în vârstă și având statornicia cea mai mare; apoi s-a arătat a fi retor între retori, chiar mai înainte de a se sui pe scaunele ofiștilor, filosof între filosofi, mai înainte de a învăța dogmele și rânduielile ce se află în filosofie; în sfârșit, lucrul cel mai mare a fost că toți îl aveau ca pe un reot al creștinilor, mai înainte de preoție; și atât de slăvit se făcuse el prin învățatură și prin fapta bună, încât era cinstit, cucernic și vrednic înaintea tuturor.

După ce a ajuns în acest fel, s-a dus la Bizanț, care era cetatea cea mai mare din tot Răsăritul, pentru că era împodobită cu cei mai desăvârșiți dintre retori și filosofi, de la care a adunat, prin ascuțimea minții sale, cele mai înalte între învățături și cu ele și-a împodobit sufletul său. De acolo, fiind nesățios de învățatură și de temelia cuvintelor bune, a fost trimis de Dumnezeu la Atena, unde a aflat pe Sfântul Grigorie, Cuvântătorul de Dumnezeu, sârguindu-se la învățături, precum și pe Iulian Apostatul, care mai pe urmă a fost împărat (361-363), vrăjmaș și chinuitor al creștinilor, pe Libaniu, sofistul, și pe mulți alții.

Deci, acolo, aflând Sfântul Vasile pe Sfântul Grigorie, apoi întrecându-se unul pe altul în fapta bună și în râvna cea dumnezeiască, atât de mult s-au iubit, încât nu puteau să se despartă nicidecum, și ședeau amândoi într-o casă, mâncând și amândoi aveau o voie.

Pe scurt, se afla un suflet în acele două trupuri și unul de la altul primea mare folos, nu numai întru fapta bună, ci și întru învățături. Căci ca doi lucrători de pământ, sârguitori și iscușiți, cu aceeași sârguință lucrând țarina filosofiei și semănând cu multă osteneală sămânța învățăturilor, au secerat rodul sârguinței lor, prin care au întrecut pe cei de o vârstă cu dânșii, și atât de mult se înfrânau, încât mâncau numai ca să trăiască, pâine și apă, mulțumind Domnului, ca Proorocul Ilie și ca Ioan Înainte-mergătorul, care se hrănea cu muguri de copaci; iar pe celelalte, care momesc pânțele și-i aduc dulceață, le efăimau, și cu totul se depărtau de ele.

Cu acest fel de înțelepciune, pe care au păzit-o până la sfârșitul vieții lor, atât de curați s-au ținut, încât au întrecut pe vestitul Xenocrat, căruia, deși ormea cu o femeie desfrânată, nu-i venea nicidecum în minte că era o femeie aproape de dânșul; apoi au fugit de lăcomie și de împușinare și numai măsura cea dreaptă o păzeau. Iar necâștigarea atât de mult au iubit-o, încât au covârșit

pe Antistene, pe Pitagora și pe Cratis, încât pe cele cinstite și laudate ale acelor le socoteau ca pe niște jucării de copil; căci foarte mult au defăimat câștigarea de bani și de alte lucruri deșarte.

Trufia și înălțarea cu totul le-au urât, iar mândria au pierdut-o prin cuvioșie. Cât despre înțelepciunea pe care o aveau, nu este de trebuință să mai scriem, căci toată viața lor era o cugetare și dorire neconținută, ziua și noaptea, ca să câștige filosofia cea cerească și adevărată, mai mult decât pe cea pământescă. Însă se sârguiau a o câștiga și pe aceasta, ca să ajute Bisericii noastre, să dezrădăcineze neghina din grâu, să curețe și să lămurească dogmele sfintei credințe, și să apere pe credincioși de năvălirile ereticilor.

Se sârguiau mai mult ca să întrecă pe filosofi cei vechi, și s-a și făcut astfel prin multa lor osteneală și prin dumnezeiescul ajutor, după cum se arată din scrierile lor. Întru meșteșugul gramaticii erau neîntrecuți, ca și în măsurile științei, poeziei, în mulțimea istoriilor și frumoasa grăire de cele politice. Iar buna rânduială a retoricii și frumusețea vorbirii au ales-o mai mult, și minciuna au lepădat-o. Filosofia cea adevărată din dogme atât de mult au deprins-o, încât i-au întrecut pe toți. Tot astfel și în celelalte științe s-au deprins, încât au întrecut pe toți din destul, în aritmetică, în geometrie, în muzică și în astronomie; încât s-au făcut dascăli și filosofi desăvârșiți.

O înfrânare ca aceasta și întreaga lor înțelepciune văzând-o dascălul Sfântului Vasile, anume Eubul, om preaînțelept și mai bun decât toți filosofi cei din Atena, se minuna; iar Vasile vrând să-l vâneze și să-l aducă la cunoștința de Dumnezeu, apoi un dar neprețuit ca acesta să-i dăruiască, pentru osteneala lui, l-a aflat odată înaintea cetății, vorbind cu ceilalți filosofi și întrebându-se despre filosofie, căci astfel de obicei aveau între ei, ca ori să grăiască, ori să audă ceva nou. Întrebându-se Eubul cu filosofii, pentru un cuvânt, a venit Vasile și îndată a dezlegat acel sofism și l-a deslușit. Apoi ziceau ceilalți: "Cine este cel care a deslușit cuvântul filosofului?". Răspuns-a Eubul, zicând: "Ori Dumnezeu, ori Vasile".

Văzând Eubul pe Vasile, a lăsat pe prietenii și pe ucenicii săi, iar el a șezut cu Vasile, și au petrecut trei zile în vorbă, întrebându-se de filosofie. Drept aceea, a întrebat Eubul pe Vasile: "Care este firea filosofiei?" Iar el a răspuns: "Firea filosofiei este pomenirea morții". După aceasta a grăit și despre lume, zicând: "Deși sunt dulci cuvintele cele lumești, amară este lumea pentru cel ce se ține de ea cu iubire și patimă; căci alta este slava cea trupească și alta a firii celei fără de trup. Nu este cu puțință ca cineva să se îndulcească de amândouă, pentru că nimeni nu poate să slujească la doi stăpâni. Însă, pe cât ne arată puterea bunătății, să împărțim la cei flămânzi pâinea înțelegerii; și pe cei ce s-au lipsit, pentru răutatea lor, de acoperământul faptei bune, pe aceia să-i aducem sub acoperământul lucrurilor celor bune; căci pe care-l vedem gol, îl îmbrăcăm și nu defăimăm trupul nostru.

Sunt la noi, o! Eubule, nu chipuri, nici ghicituri, ci singur adevărul povățuindu-ne spre mântuire; pentru că vom învia toți, unii spre viața veșnică,

ar alții spre munca și rușinarea veșnică, și vom sta toți înaintea judecății lui Iristos, precum ne învață marii glăsuitoari Prooroci: Isaia, Ieremia, Daniil, David și dumnezeiescul Apostol Pavel; după aceștia, chiar dătătorul pocăinței și răsplătitorul nostru, Domnul, Care a căutat oaia cea pierdută, iar pe fiul cel risipitor, care cu pocăință s-a întors, cuprinzându-l cu dragoste, l-a sărutat, cu o lumină luminată și cu inel l-a împodobit și l-a ospătat. Acela dă asemenea răsplătire celor ce vin în ceasul al unsprezecelea, ca și celor ce au purtat nelegiuirea și zăduful zilei. Acela, pocăindu-ne și născându-ne din apă și din Duh, ne dă *cele ce ochiul nu le-a văzut, urechea nu le-a auzit și la inima inimii nu s-a suit*, precum și pe toate care le-a gătit Dumnezeu celor ce-L iubesc”.

Vasile grăind acestea, Eubul a strigat: “O! Vasile, arătătorule de cele ce crești, prin tine cred într-unul Dumnezeu, Tatăl Atotțiitorul, Făcătorul a toate, aștept învierea morților și viața veacului ce va să fie, Amin! Acesta este Dumnezeu, Dumnezeul credinței mele în Dumnezeu: toată averea ce o am, în mâinile tale o dau și cealaltă vreme a vieții mele cu tine o voi petrece, căci doresc nașterea din apă și din Duh”.

Vasile i-a zis: “Bine este cuvântat Dumnezeul nostru, de acum și până-n veac, Cel ce a luminat mintea ta cu lumina adevărului, Eubule, și din rătăcirea ta te-a adus la cunoștința milostivirii Sale. Iar de vei voi, precum zici, ca să petreci cu mine, îți voi spune în ce chip să ne îngrijim de mântuirea noastră și să ne izbăvim din cursele vieții celei de aici; să vindem toate averile și să le împărțim săracilor. După aceea să mergem în sfânta cetate, ca să vedem minunile ce sunt acolo și vom câștiga îndrăznire către Dumnezeu”.

Astfel, toate bine împărțindu-le celor ce aveau trebuință, și cumpărându-și hainele cele albe pentru Sfântul Botez, s-au dus la Ierusalim și îi întorceau în cale pe mulți la adevărata credință. Mergând în Antiohia, au intrat la o gazdă, iar fiul gazdei, Filoxen, ședea înaintea ușii, fiind supărat; acela era ucenic al lui Libaniu sofistul, de la care luând niște stihuri de ale lui Homer, ca să le prefacă în vorbă retorică, nu putea, și în nepricepere fiind, se necăjea foarte. Pe aceasta, văzându-l Vasile necăjit, l-a întrebat: “Pentru ce ești necăjit, tinere?” Iar Filoxen a zis: “Oare dacă-ți voi arăta pricina mâhnirii mele, ce folos îmi va fi de la tine, într-o astfel de vreme?” Iar Vasile, făgăduindu-i că nu în zadar îi va fi aceea ce va arăta lui, tânărul i-a spus despre sofist și despre stihurile acelea și că aceea este pricina întristării lui, de vreme ce nu se pricepe ca să alcătuiască stihurile. Vasile, luând stihurile, a început a i le tâlci, alcătuiindu-le în vorbă simplă, în trei feluri. Atunci tânărul, mirându-se și înveselindu-se, l-a rugat să-i scrie tâlălcirea. Drept aceea, Vasile a scris tâlălcuirea acelor stihuri ale lui Homer în trei feluri, pe care luându-le tânărul, cu bucurie a mers dimineața la Libaniu, ascălul său, ducându-i acea alcătuire a stihurilor; iar el citind-o, s-a mirat și a zis: “Vă jur pe dumnezeiasca rânduială, că nu se află cineva din înțelepții de acum care să-ți spună o asemenea tâlălcuire. Deci cine ți-a scris aceasta, Filoxene?”

Iar tânărul i-a spus: “Este un străin în casa mea, care, fără osteneală, degrabă a tâlcuit aceasta”. Libaniu îndată a alergat cu sârguință la gazdă, ca să vadă pe străinul acela. Văzând pe Vasile și pe Eubul, s-a mirat de venirea lor neașteptată și s-a bucurat de dânșii. Deci, i-a rugat să vină și să găzduiască în casa lui; iar ei venind, Libaniu le-a pus înaintea masă cu multe feluri de bucate.

După obiceiul lor însă gustând puțină pâine și apă cu măsură, au mulțumit lui Dumnezeu dătătorul de toate bunătățile. Apoi a început Libaniu a le pune întrebări sofiste, iar ei împotriva îi aduceau cuvântul credinței; Libaniu, cunoscând puterea cuvintelor, zicea că n-a venit încă vremea de a se boteza, iar dacă rânduiala lui Dumnezeu va porunci, apoi cine poate să se împotrivescă? “Mult mă vei sluji, o! Vasile, dacă unele ca acestea vei binevoi a le grai, spre folosul ucenicilor care sunt la mine”.

Degrabă ucenicii lui Libaniu fiind adunați, a început Vasile a-i învăța: “Să aveți curăție sufletească, nepătimire trupească, purtare blândă, grai cumpănit, cuvânt cu bună rânduială, hrană și băutură măsurată, înaintea celor mai mari tăcere, înaintea celor mai înțelepți luare-aminte, la cei mai bătrâni supunere, să aveți spre cei asemenea cu voi și spre cei mai mici dragoste nefățarnică, de cei răi, pătimiși și iubitori de trup să vă depărtați și puțin să graiți, dar mai mult să înțelegeți, să nu fiți fără de socoteală în cuvânt, să nu prisosiți cu vorba, să nu fiți îndrăzneți la răs, cu sfiala să vă împodobiți și cu femeile cele necurate să nu vorbiți, să aveți în jos căutarea, iar sufletul sus, să fugiți de cuvintele cele împotriva; dregătorie dascălească să nu doriți, cinstea acestei lumi întru nimic s-o socotiți.

Iar de ar face cineva vreun bine spre folosul altora, de la Dumnezeu plata s-o aștepte și veșnica răsplătire de la Iisus Hristos, Domnul nostru”. Acestea zicându-le Vasile către ucenicii lui Libaniu și ei ascultând nu fără de mirare, iarăși a plecat cu Eubul în cale.

După ce au sosit în Ierusalim, toate Sfintele Locuri cu credință și cu dragoste înconjurându-le și într-însele închinându-se lui Dumnezeu, Care este peste tot, ei s-au arătat episcopului acelei cetăți, cu numele Maxim, și l-au rugat ca să-i boteze în Iordan. Episcopul, văzându-i plini de credință, a făcut după credința lor și luând clerul său a mers cu Vasile și cu Eubul la Iordan, iar când era pe mal, Vasile a căzut la pământ și, cu lacrimi și glas, s-a rugat la Dumnezeu ca să-i arate vreun semn al credinței lui.

Deci, tremurând, s-a sculat și s-a dezbrăcat de hainele sale, odată cu care și pe omul cel vechi l-a lepădat și, intrând în apă, se ruga. Când s-a apropiat arhiereul să-l boteze, iată s-a pogorât un fulger de foc spre ei, și ieșind un porumbel din fulgerul acela, s-a pogorât în Iordan, și, tulburând apa, a zburat la cer; iar cei ce stăteau pe mal, văzând aceea, s-au cutremurat și au preamărit pe Dumnezeu.

Vasile, fiind botezat, a ieșit din apă, și mirându-se episcopul de dragostea ce avea către Dumnezeu, l-a îmbrăcat în haina Învierii lui Hristos, rugându-se. Apoi a botezat și pe Eubul, i-a uns pe ei cu mir și i-a împărțășit cu

umnezeieștile Taine. Întorcându-se în sfânta cetate, au petrecut într-însa un an; după aceasta s-au dus în Antiohia, unde Meletie arhiepiscopul a hirotonit pe Vasile diacon și acolo a tâlcuit Pildele lui Solomon.

Nu după multă vreme, s-a dus cu Eubul în patria sa, Capadocia, apropiindu-se de cetatea Cezareei. Apoi s-a descoperit într-o vedenie de noapte lui Leontie, arhiepiscopul Cezareei, despre venirea lor și că Vasile o să fie în vremea sa arhiepiscop al acelei cetăți. Deci, dimineața, chemând arhiepiscopul pe arhidiaconul său și pe unii din clericii cei cinstiți, i-a trimis la porțile cetății înspre răsărit, poruncindu-le ca pe cei doi străini ce-i vor întâmpina, să-i ducă la dânsul cu cinste. Iar ei ducându-se și întâmpinând pe Vasile și Eubul, pe când intrau în cetate, i-au adus la arhiepiscop.

El, văzându-i pe dânsii, s-a mirat, că pe unii ca aceștia îi văzuse în vedenie, și i-a preamărit pe Dumnezeu. Apoi i-a întrebat arhiepiscopul de unde vin și cum se numesc. Înștiințându-se despre numele lor, a poruncit să-i aducă la masă și să-i ospăteze. După aceea, chemând clerul său și bărbați aleși din cetate, le-a spus toate cele ce i s-au vestit lui despre Vasile în vedenie, de la Dumnezeu. Atunci clerul cu un glas a zis: “De vreme ce pentru cinstita ta viață Dumnezeu ți-a arătat pe moștenitorul scaunului tău, se cade să faci cu dânsul precum îți este plăcerea; căci cu adevărat vrednic este omul pe care judecățile lui Dumnezeu îl descoperă”.

Apoi a chemat arhiepiscopul pe Vasile și pe Eubul și a început a vorbi cu ei din Scripturi, vrând ca să afle priceperea lor; și auzindu-i, s-a mirat de înțelepciunea ce se afla într-înșii, apoi ținându-i la sine, îi cinstea după vrednicie. Vasile, petrecând în Cezareea, avea același fel de viață precum a văzut mai înainte la mulți cuvioși, pe când a înconjurat Egiptul, Palestina, Siria și Mesopotamia, căutând pe Eustatie filosoful și cercetând într-acele părți pe bătrânii cei nevoitori; deci, le urma bine cu chipul și cu viața monahicească.

După aceea a fost hirotonit prezbiter de Ermoghen, episcopul Cezareei, care a fost după Leontie, și era povățuitorul monahilor. Murind Ermoghen arhiepiscopul, era cerut în scaun Sfântul Vasile, ca un vrednic și de Dumnezeu mai înainte însemnat; dar, fugind de cinste, s-a ascuns, și a fost ridicat la arhiepiscopie Eusebiu, bărbat bun la obiceiuri cu adevărat, dar puțin învățat și întru înțelepciunea cărții neiscusit; deci, acela știind pe Vasile că era de toată parte cinstit și laudat ca un mai înțelept filosof și cu viața sfântă, a început ca în om neputincios a fi biruit de zavistie și se arăta rău-voitor lui Vasile.

Acest lucru înțelegându-l Sfântul Vasile, nevrând să fie pricinuitor de zavistie, s-a dus în pustia Pontului, unde a chemat prin scrisori și pe prietenul său, pe Sfântul Grigorie de Nazianz; acolo, adunând cu dânsul mulțime de monahi, a făcut rânduială de viață monahală, fiind luminat de Duhul Sfânt, și petrecea viața îngerească pe pământ. Le ajuta lor la o viață ca aceea și fericita familia, maica lui Vasile, petrecând nu departe de ei, de cealaltă parte de râu, în sat, și de hrana lor îngrijindu-se; apoi, rămânând văduvă, toată sânguința o avea ca să placă lui Dumnezeu.

Fiind vremea, Vasile și Grigorie au ieșit din pustie, siliți de trebuințele Sfintei Biserici, care atunci era tulburată de eretici. Pentru că pe Grigorie, tatăl său, l-a luat la sine spre ajutorul drept-credincioșilor în cetatea Nazianzului, fiind bătrân și neputând să se lupte acum cu lupii; iar Vasile, împăcându-se cu Eusebiu, arhiepiscopul Cezareii, acesta, prin scrisoare, l-a rugat să se întoarcă la dânsul și să ajute Bisericii care lupta contra arienilor.

Văzând fericitul Vasile o primejdie ca aceea a Sfintei Biserici, și cinstind mai mult trebuința cea de obște, decât viața pustnicească, a lăsat singurătatea și a venit în Cezareea, unde foarte mult a lucrat cu cuvântul și cu scrisul, curățind credința cea dreaptă de eresuri. Apoi arhiepiscopul Eusebiu și-a dat sfârșitul pe brațele lui Vasile, dându-și sufletul său lui Dumnezeu; iar după dânsul, lucrând Sfântul Duh, marele Vasile, chiar nevrând a fi ridicat în scaun, a fost sfințit de mulți episcopi, între care era și bătrânul Grigorie, tatăl lui Grigorie de Nazianz; căci acela, fiind neputincios și obosit de bătrânețe, a poruncit să-l ducă în Cezareea, să silească pe Vasile a veni la arhiepiscopie, ca nu cumva arienii să ridice pe vreunul dintre ai lor în scaunul acela.

Deci, Vasile ocârmuia Biserica lui Hristos; iar pe Petru, fratele său cel după trup, l-a sfințit prezbiter, ca să-i ajute la ostenele bisericesti, iar mai târziu l-a pus episcop în cetatea Sevastiei. În același timp și mama sa, fericita Emilia, după o viață de mai bine de 90 de ani, și-a dat sufletul Domnului. Ea a mai avut încă un fiu, pe Grigorie, episcopul Nisei, și pe Petru, pe care l-am pomenit, precum și o fiică, Macrina fecioara, întâia născută, și ceilalți fii, crescuți întru mari fapte bune.

După un timp oarecare, fericitul Vasile a cerut de la Dumnezeu să i se dea darul înțelepciunii, așa încât, cu ale sale cuvinte curate, să poată săvârși slujba cea fără de sânge și să vie spre el Duhul Sfânt. După șase zile, adică în ziua a șaptea, pogorându-se Duhul Sfânt, a început a liturghisi și săvârși în toate zilele jertfa cea fără de sânge. După ce a trecut câtăva vreme, cu credință și cu rugăciune a început a scrie cu propria sa mână tainele sfintei slujbe. Și în acea noapte i s-a arătat Domnul în vedenie, cu apostolii, făcând înainte punere a pâinii și a paharului, la Sfântul Jertfelnic; apoi, sculând pe Vasile, i-a zis: "După a ta cerere, să se umple gura ta de laudă, ca adică, cu ale tale curate cuvinte, să aduci slujba cea fără de sânge". Iar el s-a sculat tremurând, neputând să privească cu ochii la arătarea Domnului cea luminoasă.

După această arătare luminoasă a mers în biserică și, apropiindu-se de Sfântul Altar, a început a grăi și a scrie pe hârtie, în limba grecească, astfel: *Să se umple gura mea de laudă, ca să cânt slava Ta, Doamne, Dumnezeul nostru, Cel ce ne-ai zidit pe noi și ne-ai adus în viața aceasta, rostind apoi și celelalte rugăciuni ale Sfintei Biserici.*

Iar după sfârșitul rugăciunilor a ridicat pâinea, rugându-se cu dinadinsul și zicând: "Ia aminte, Doamne, Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, din sfânt lăcașul Tău și de pe scaunul măririi împărăției Tale, și vino ca să ne sfințești pe noi; Cel ce șezi sus, împreună cu Tatăl, și aici cu noi ești nevăzut, învrednicește-

...e, cu puternică mâna Ta, ca să ni se dea preacuratul Tău trup și cinstitul Tău sânge nouă, tuturor popoarelor”.

Arhiereul săvârșindu-le pe acestea, Eubul, cu cei mai întâi clerici, au văzut lumină cerească luminând altarul și pe arhiereu și niște bărbați realuminați în veșminte albe, înconjurând pe acel mare arhiereu. Văzând ceasta, s-au înspăimântat foarte mult și au vărsat lacrimi, laudând pe Dumnezeu.

În vremea aceea, marele Vasile chemând un argintar, i-a poruncit ca din aur curat să facă o pasăre, în chipul porumbelului ce s-a arătat deasupra Iordanului, spre păzirea dumnezeieștilor Taine, și l-a așezat deasupra Sfintei Iesee.

Altă dată, sfântul, săvârșind dumnezeiasca slujbă, un evreu, prefăcându-se creștin, vrând să iscodească despre Sfintele Taine, s-a lipit de cei credincioși și i-a intrat în biserică; acolo a văzut pe Sfântul Vasile că avea în mâinile sale un porc, pe care-l sfârâma. Împărtășindu-se credincioșii din mâinile sfântului, au venit și evreul; și i-a dat arhiereul, ca și celorlalți creștini, o parte din Sfintele Daruri, pe care luând-o evreul în mâini, a văzut că era adevărată carne. După aceea, apropiindu-se de pahar, a văzut că era sânge adevărat în el.

Deci a păstrat rămășițele Sfintei Împărtășanii și, mergând acasă, le-a arătat femeii sale, și i-a spus despre tot ce a văzut cu ochii săi; apoi crezând cu adevărat că înfricoșată și preainaltă este taina creștinească, a doua zi a mers la fericitul Vasile, rugându-l să-i dea Sfântul Botez. Iar Vasile, dând mulțumire lui Dumnezeu, nu a întârziat a boteza pe evreu, împreună cu toată casa lui.

Altă dată, mergând undeva sfântul, o femeie săracă, fiind nedreptățită de eparhul cetății, a căzut în cale la picioarele fericitului, rugându-l ca să scrie despre dânsa la acel boier, ca unul care avea multă trecere către dânsul. Sfântul, luând o hârtie, a scris către boier astfel: “S-a apropiat de mine această săracă femeie, care îți aduce scrisoarea mea, nădăjduind că mă iubești și are trecere cuvântul meu la tine; deci m-a rugat ca să-ți scriu, să n-o mai superi. De este adevărată nădăjduirea ei, arată cu lucrul, și fă milă cu femeia aceasta”.

Scriind sfântul hârtia, a dat-o femeii celei sărace, iar ea luând-o, a dus-o și i-a dat-o boierului, care, citind-o, a scris înapoi sfântului: “După scrisoarea ta, s-a arătat sfinte, așa fi voit să fac milă acestei femei sărace, dar nu pot, de vreme ce eu nu aflu sub dajdie”. Iar sfântul iarăși a scris către dânsul: “Dacă ai voit și n-ai putut, bine; iar de ai putut și n-ai voit, atunci te va aduce Dumnezeu în starea în care elor ce au trebuință ca, atunci când vei voi să fii miluit, să nu poți fi”. Acest lucru s-a și întâmplat, pentru că, nu după multă vreme, supărându-se împăratul pe acest eparh, căci auzea că face multe năpăstuiuri, l-a aruncat în închisoare, ca să despăgubească pe cei pe care îi năpăstuiuse. Eparhul a trimis în închisoare rugăminte la Sfântul Vasile ca să-l miluiască și să înduplece pe împărat, prin mijlocirea sa.

Vasile grăbindu-se, a rugat pe împărat pentru dânsul și, după șase zile, a venit poruncă pentru liberarea boierului de la închisoare. Eparhul văzând

milostivirea sfântului către dânsul, a alergat la el spre a-i mulțumi, iar femeii sărace i-a dat îndoit din averile sale.

Altă dată, era foamete atîta de mare în eparhia sfântului, încât mulți oameni au murit, din lipsă de hrană. Sfântul, văzând pe boieri că țin grâul în hambare și nu-l dau săracilor, se mîhnea de învîrtoșarea inimii acestora; căci o altă neomenie mai mare decât aceasta nu este, ca într-o vreme ca aceea cei bogați să nu voiască a vinde grâul, ci să aștepte ca, vînzîndu-l mai scump, să adune mai mulți bani. Dar nu știu ticăloșii că, cu cât așteaptă vreme mai multă să adune bani mai mulți și să strîmtoreze pe cei săraci, cu atît își înmulțesc asupra lor mînia lui Dumnezeu; căci ce altceva este mai rău decât să păstreze grâul și să negustorească strîmtorarea săracilor, să se lipsească și să moară de foame? Cum să-i numească cineva pe aceștia creștini? Cum să-i numească oameni pe ei care sunt mai sălbatici decât fiarele, că fiarele iubesc pe cele asemenea lor, iar aceștia nu se milostivesc spre cei de o seminție cu dînșii. Unii ca aceștia erau, în vremea aceea, boierii Cezareei.

Sfântul îi învăța în fiecare zi despre milostenie, îi sfătua, îi ruga, le scria, le aducea aminte de iubirea de străini a lui Avraam, de primirea de străini a lui Lot, de istoria lui Iosif cel preafrumos, cum a hrănit pe egipteni, și mai ales cuvintele acestea: *Surpa-voi hambarele mele și mai mari le voi zidi*. Acestea făcându-le și zicându-le sfântul, de-abia i-a înduplecat să-și deschidă hambarele. Atunci, urmînd lui Hristos, care a spălat picioarele ucenicilor, sluja singur la împărțirea grâului, singur fierbea semințe, singur le împărțea săracilor hrana; și așa făcând multe zile, a potolit primejdia foametei.

În acea vreme, împăratul Iulian (361-363), necuratul și păgînul, vrînd să ducă război asupra perșilor, a venit în părțile Cezareei Capadociei; iar Sfântul Vasile cunoscându-l de la Atena, căci învățase acolo împreună cu dânsul, a luat poporul său și l-a întîmpinat, cinstindu-l ca pe un împărat, și fiindcă nu avea alt dar să-i ducă, i-a dus trei pâini de orz, dintr-acelea care mîncea sfântul; căci așa ceruse împăratul, să-i ducă dintr-acelea din care mîncă el. Deci, primind împăratul darul, a zis slujitorilor să-i răsplătească lui și să-i dea iarbă din livadă.

Sfântul, văzând o necinste ca aceasta, a zis împăratului: “Noi, împărate, ți-am adus dintr-acelea care mîncăm, precum ai cerut, iar împărăția ta, precum se vede, ne-ai răsplătit darul, dîndu-ne dintre acelea pe care le mîncîci însuți”. Auzind acestea împăratul, s-a mîniat foarte și a zis sfântului: “Acum primește darul acesta, și când mă voi întoarce din Persia biruitor, voi arde cetatea ta de tot și pe nebunul popor cel amăgit de tine îl voi robi, căci necinstește pe zeii cărora mă închin eu, și atunci vei lua și tu cuviincioasa răsplătire”. Astfel înfricoșîndu-l păgînul împărat, s-a dus în Persia.

Sfântul întorcându-se în cetate și chemând toată mulțimea poporului, le-a spus îngrozirile împăratului, iar după aceea i-a sfătuit, zicînd: “Să nu vă mâhniți, frații mei creștini, de banii voștri, ci numai de viața voastră să vă îngrijiți; duceți-vă și aduceți banii voștri, să-i adunăm într-un loc, și când vom

uzi că se întoarce împăratul, să-i punem grămezi în calea lui, căci văzându-i, a un iubitor de bani ce este, se va îmblînzi și nu va face asupra noastră precum vorbește”. Ducându-se creștinii, au făcut precum le-a poruncit sfântul, au adus avuții nenumărate, aur, argint și pietre scumpe.

Sfântul primindu-le, le-a pus în casa de vase, scriind deasupra numele ecăruia, ca să se păstreze până când vor auzi despre întoarcerea împăratului. Când a înțeles sfântul că se întoarce împăratul, a adunat mulțimea creștinilor, împreună cu femeile și cu copiii, și le-a poruncit să postească trei zile; apoi i-a dus în muntele Cezareei, care acum se numește Didim, adică geamăn, căci are două vîrfuri, în care era și o biserică a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu.

Rugându-se creștinii în biserica aceea, cu inima zdrobită, milostivului Dumnezeu și Preasfintei Maicii Lui, ca să risipească sfatul păgînului împărat, sfântul a văzut stînd împreună cu poporul la rugăciune mulțime de oaste creștinească împrejurul muntelui, și în mijlocul lor a văzut o femeie șezînd pe un scaun cu multă slavă, și a zis către îngerii care stăteau împrejur: “Chemați la mine pe Mercurie, ca să se ducă să ucidă pe Iulian, vrăjmașul Fiului meu”. Deci, s-a arătat Sfântului Vasile Mucenicul Mercurie, îmbrăcat cu armele lui, și făcînd voie de la femeia aceea, care era Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, s-a dus degrabă.

După ce sfântul a văzut această vedenie, a luat îndată pe unii din clerici și a pogorât în cetate; și era acolo o biserică a Sfântului Mercurie, în care se aflau moaștele lui, cinstindu-se de creștini; căci Sfântul Mercurie a murit acolo în Cezareea, mai înainte cu 100 de ani, în vremea împărăției lui Deciu (249-251) și Valerian (253-259).

Deci, în biserica aceasta intrînd sfântul, se ruga înaintea icoanei Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, lîngă care era și chipul Sfântului marelui Mucenic Mercurie, cu suliță ca un ostaș. Vasile se ruga ca acel păgîn împărat, pierzătorul creștinilor, să nu se întoarcă viu de la război. Și a văzut chipul Sfântului Mercurie, cel de lîngă Preacurata Născătoare de Dumnezeu, chimbîndu-se, și s-a făcut nevăzut cîtăva vreme; iar după puțin, s-a arătat cu suliță sîngerată; pentru că în vremea aceea Iulian a fost însulițat la război de Sfântul Mucenic Mercurie, cel trimis de Preacurata Fecioară Născătoare de Dumnezeu, spre pierzarea vrăjmașului lui Dumnezeu. Atunci a cunoscut sfântul că acea vedenie a fost adevărată; apoi îndată s-a suit în munte și a zis creștinilor: “Bucurați-vă și vă veseliți astăzi, fraților, căci s-a auzit rugăciunea noastră și împăratul și-a luat cuviincioasa pedeapsă; pentru aceasta, mulțumind lui Dumnezeu, să mergem în cetate, ca să-și ia fiecare din voi banii săi”.

Creștinii auzind acestea, cu un cuget au strigat toți: “Dacă am voit să-i dăm împăratului celui păgîn, acum, oare, să nu-i dăruim Împăratului cerului și al pămîntului, Cel ce ne-a dăruit viața noastră?” Iar sfântul lăudându-le întru încredința lor, a poruncit să-și ia fiecare a treia parte din cele ce a dat, iar cu

cealaltă avuție să zidească o casă de săraci și de străini, spital, casă de bătrâni și de sărmani.

Sfântul Vasile avea și acest dar: pe când slujea și înălța Sfintele Daruri, cunoștea că vine darul Sfântului Duh, printr-un semn ca acesta: Porumbelul acela de aur, care era deasupra dumnezeieștii Mese, cea cu Sfintele Daruri, mișcându-se de dumnezeiasca putere, de trei ori se clătina.

Odată, slujind fericitul și înălțînd Sfintele, nu s-a făcut obișnuitul semn al porumbelului, care, prin cea de trei ori mișcare, însemna pogorîrea Duhului Sfânt. Drept aceea, Vasile gîndind la aceasta, a văzut un diacon din cei ce țineau ripidele făcînd semn spre o femeie ce sta înaintea altarului. Deci, a poruncit ca să se depărteze diaconul acela de la Sfînta Masă, și șapte zile i-a dat canon ca să postească și să se roage, și fără somn toată noaptea la rugăciune să petreacă; iar din averile lui să le dea la săraci.

Deci, dintr-acea vreme Sfântul Vasile a poruncit ca să fie în biserică înaintea altarului perdele și îngrădire pentru femei, ca să nu îndrăznească vreuna a privi în altar în vremea dumnezeieștii slujbe; iar aceea care ar îndrăzni, să fie gonită din biserică și de Sfînta Împărtășire să se despartă.

Într-acea vreme tulbura Biserica lui Hristos Valens (364-378), împăratul cel orbit cu eresul arian, care pe mulți episcopi drept-credincioși izgonindu-i din scaunele lor, a ridicat pe arieni în locurile acelora; iar pe alții mici la suflet și fricoși i-a silit ca să se învoiască cu eresul lui. Deci, se mînia și se tulbura văzînd pe Sfântul Vasile pe scaunul său, fiind fără temere și în credința sa fiind nemișcat ca un stîlp, și pe alții sprijinindu-i și sfătuiindu-i să se depărteze de eresul arian ca de un lucru urât de Dumnezeu. Împăratul, străbătînd stăpînirea sa, și pe cei dreptcredincioși pretutindeni chinuindu-i mult, a mers la Antiohia și în Cezareea Capadociei, îngrijindu-se cu dinadinsul să aducă pe Vasile la unirea ariană. Deci a îndemnat pe voievozii săi, pe boieri și pe sfetnici cu rugămintele, cu făgăduințe și cu îngroziri să sfătuiască pe Vasile spre a face voia lui.

De aceea, supărau foarte mult pe sfântul cei de un gînd cu împăratul; dar încă și femeile cele de neam mare și care aveau cunoștință cu împăratul, trimiteau pe eunucii lor la sfântul, sfătuiindu-l și îndemnîndu-l să vină la unirea gîndului împărătesc; dar nimic n-au sporit, pentru că n-au găsit un om slab la inimă, ci un om hotărât.

După aceea, Modest, eparhul, cu mai multă îndârjire s-a sculat asupra lui; deoarece chemîndu-l la sine și neputînd să-l plece cu momeli la credința împărătească, îl îngrozea cu mînie. Iar sfântul, la îngrozirile lui, cu îndrăzneală a răspuns: "Averile mele voiești să le iei? Pe tine nu te vei îmbogăți, iar pe mine nu mă vei săraci. Dar, socotesc că aceste haine vechi ale mele și aceste puține cărți, în care este toată bogăția mea, nu-ți trebuiesc; de izgonire nu mă tem, pentru că al meu este tot pămîntul, sau mai bine să zic, al lui Dumnezeu. De chinuri nu mă îngrijesc, care mă vor duce la doritul sfârșit, și

u acestea bine îmi vei face, căci mai degrabă mă vei trimite la Dumnezeu
neu”.

Modest a zis: “Nimeni n-a vorbit cu mine cu așa îndrăzneală”. Iar sfântul
a răspuns: “Căci nu ți s-a întâmplat să vorbești cu vreun episcop. Noi întru
elelalte arătăm smerenie și blândețe, însă când cineva voiește să ia de la noi pe
Dumnezeu și dreptatea Lui, apoi nu ne îngrijim de nici unul”. La sfârșit
Modest a zis: “Să te gândești până dimineată, căci la pierzare te voi da”. Iar el a
răspuns: “Eu dimineată același voi fi; însă voiesc ca și tu să fii neschimbat în
vântul tău”. Niște cuvinte îndrăznețe ca acestea, ale Sfântului Vasile, le-a
pus Modest împăratului, iar el i-a poruncit să nu-l supere mai mult.

Sosind praznicul Arătării Domnului (Botezul), împăratul, ca și cum vrând
să placă puțin lui Vasile, a intrat în biserica lui și, privind la buna podoabă și
la rânduiala bisericii, la cântarea și la rugăciunea credincioșilor luând aminte,
se uimea; căci n-a văzut niciodată într-ale sale biserici ariene o rânduială și
o bună podoabă ca aceea. Acolo, Sfântul Vasile, apropiindu-se de împărat, grăia
laure el cuvinte dumnezeiești, iar nu omenești, pe care le-a auzit și Grigorie de
Nazianz - fiindcă se întâmplase atunci acolo, care a și scris despre aceea. De
tunci împăratul a început a fi mai bun către Vasile.

Însă, ducându-se în Antiohia, iarăși s-a schimbat spre mânie împotriva
lui Vasile, fiind învățat de oamenii cei răi; la clewetirea acestora plecându-se, a
judecat să izgonească pe Vasile. Când voia să iscălească hotărârea, scaunul pe
care ședea împăratul s-a mișcat, iar condeii cu care voia să scrie i s-a stricat.
A luat al doilea condei, dar și acela s-a stricat, la fel și al treilea, apoi mâna i-a
remurat și frica a căzut peste dânsul; iar el cunoscând puterea lui Dumnezeu,
rupt hârtia.

Atunci vrăjmașii dreptei credințe, arienii, stăruiau la împărat ca să-i facă
rău lui Vasile. Deci s-a trimis de împărat un senator, Anastasie, ca să aducă pe
Vasile în Antiohia. Ajungând în cetatea Cezareea și spunând lui Vasile
voronca împăratului, sfântul a răspuns: “Eu, fiule, mai înainte cu puține zile
n-am înștiințat că împăratul, supunându-se sfatului nepricepuților oameni,
cei condeie a sfărâmat, vrând să iscălească hotărârea mea pentru surghiun și
să întunece adevărul. Dar condeiele cele nesimțitoare au oprit pornirea lui,
referând să se strice, decât să slujească la nedreapta lui judecată”.

Fiind adus în Antiohia, a stat înaintea judecății eparhului, care l-a
întrebat de ce nu se ține de credința împăratului. Sfântul Vasile a răspuns: “Să
nu fie aceea ca, abătându-mă de la dreapta credință creștinească, să urmez
securatei învățături ariene; căci credința în Unul Dumnezeu am primit-o de la
ărinți, spre a o slăvi”. Judecătorul îl îngrozea cu moartea. Însă el a răspuns:
“Să-mi fie mie ca pentru adevăr să pătimesc și din legăturile trupești să mă
ezleg; pentru că aceasta de multă vreme o doresc, dar voi să nu vă schimbați
găduința voastră”. Eparhul a vestit despre aceasta împăratului, spunându-i
că bărbatul acela este mai presus de îngrozire, căci este neschimbată credința

lui, nemișcată și neslăbită inima lui. Iar împăratul, umplându-se de mânie, se gândea cum ar putea să piardă pe Vasile.

Într-acea vreme, Galatie, fiul împăratului, s-a îmbolnăvit de o durere mare și deznădăjduindu-se, era aproape de moarte. Maica aceluia, venind la împăratul, se certa cu dânsul, zicând: “Pentru că ai nedreaptă credință în Dumnezeu și faci rău arhiereului lui Dumnezeu, pentru aceea moare fiul meu”.

Auzind acestea Valens, a chemat pe Vasile și i-a zis: “Dacă sunt plăcute lui Dumnezeu dogmele credinței tale, să faci sănătos pe fiul meu cu rugăciunile tale”. Răspuns-a sfântul: “De te vei uni, împărate, cu credința cea dreaptă și vei dărui pace Bisericii, apoi fiul tău va fi viu”.

Împăratul, făgăduind să împlinească aceasta, îndată Sfântul Vasile, rugându-se lui Dumnezeu pentru viața fiului împăratului, l-a făcut sănătos. Apoi a liberat pe Vasile cu cinste la scaunul său. Arienii auzind și văzând acestea, căteau în inimile lor pline de zavistie și de răutate și ziceau împăratului: “Și noi putem să facem aceasta”. După aceea au înșelat pe împăratul, încât a îngăduit a se boteza fiul său.

După ce arienii l-au botezat, îndată a murit în mâinile lor. Aceasta văzând-o cu ochii săi, cel mai sus pomenit Anastasie, a spus-o împăratului Valentinian (364-375), adică fratelui lui Valens, care împărătea în Apus, împăratul Răsăritului. El, mirându-se de o minune ca aceea, a preamărit pe Dumnezeu. Apoi Sfântului Vasile i-a trimis multă avere, prin mâinile lui Anastasie, pe care Vasile luând-o, a zidit prin cetăți spitale, în eparhia sa, și a miluit mulțime de săraci și de neputincioși.

Sfântul Grigorie de Nazianz povestește că Sfântul Vasile a tămăduit și pe Modest eparhul, acel care era vrăjmaș sfântului, pe când acela se îmbolnăvise foarte rău și căuta ajutor cu smerenie în boala sa, la sfintele lui rugăciuni. Apoi multă vreme trecând, a venit după Modest alt eparh în țara aceea, anume Eusebiu, rudenia împăratului.

Era în zilele acelea, în Cezareea, o văduvă tânără, bogată și foarte frumoasă, anume Vestiana, fiica lui Arax, care era senator al mai marelui sfat; pe acea văduvă, Eusebiu eparhul voia s-o dea cu sila în însoțirea unui om cu boierie. Dar ea, fiind cu mintea întreagă și vrând să păzească curăția văduviei sale neprihănită, nu voia să se mărite după bărbat. Când a înțeles că vor s-o dea cu sila, a fugit la biserică și a alergat la Sfântul Vasile, arhiereul lui Dumnezeu.

El, primind-o spre apărare, nu voia s-o dea oamenilor care veniseră după dânsa. Apoi a trimis-o în taină în mănăstirea de fecioare, la sora sa, Cuvioasa Macrina. Drept aceea, eparhul, supărându-se pe Sfântul Vasile, a trimis pe ostașii săi să ia cu sila din biserică pe acea văduvă. Dar, negăsind-o, a poruncit s-o caute în camera sfântului, unde îngerii petreceau; iar eparhul fiind necurat, credea că Vasile o ține la dânsul pentru păcat. Negăsind-o nicăieri, a chemat pe Vasile la dânsul și l-a certat foarte aspru, voind a-l pune la grele

chinuri ca să-i dea pe acea văduvă. Sfântul Vasile era gata la toate chinurile, icând: “De vei porunci să se strivească cu fiare corpul meu, îmi vei tămădui ântecele meu, căci mă vezi că sunt bolnav”.

În acel timp s-au înștiințat cetățenii despre cele ce se făceau, și ridicându-se cu toții, nu numai bărbații, ci și femeile, alergară cu arme și ciomege la urtea eparhului, voind a-l ucide pentru sfântul părinte, păstorul lor. Dacă sfântul Vasile n-ar fi potolit poporul, l-ar fi ucis pe eparh, care, văzând atîta tulburare în popor, s-a temut foarte mult și a eliberat pe sfânt, fără a-l supune la vreo pedeapsă.

Eladie, fostul ucenic al marelui Vasile, însuși văzător și urmaș al părinților lui la moștenirea scaunului său, bărbat îmbunătățit și sfânt, a spus în lucru nemincinos ca acesta: “Un boier drept-credincios, anume Proterie, cercetând Locurile Sfinte, a gândit să dea pe fiica sa într-una din mănăstiri, să lujească lui Dumnezeu. Dar diavolul, care de la început urăște binele, a împins pe o slugă a lui Proterie spre dorirea fiicei stăpânului său. Văzând că acest lucru este greu, spre care nici nu îndrăznea, simțindu-se nerednic, a mers la un vrăjitor care locuia în acea cetate, căruia i-a spus toată dorința sa, și i-a făgăduit să-i dea mult aur dacă va face cu farmecele sale să ia o soție pe fiica stăpânului său.

La început vrăjitorul n-a voit, apoi mai pe urmă a zis: “De vei voi, te voi trimite la stăpânul meu, diavolul, și el îți va ajuta la aceasta, dacă vei face și tu voia lui”; iar acel ticălos rob a zis: “Făgăduiesc că voi face tot ce-mi va porunci”. Cărmăcătorul a zis: “Te vei lepăda de Hristos al tău și vei da scrisoare pentru aceasta?”. Iar el a zis: “Gata sunt, numai să-mi câștig dorința mea”. Vrăjitorul răspuns: “De făgăduiești așa, apoi și eu îți voi fi de ajutor”.

Luând o hârtie, a scris diavolului astfel: “De vreme ce mi se cade a mă răzgândui, stăpâne al meu, ca să mă lepăd de creștineasca credință și să vin spre a te răzgândui, într-o înmulțire a părții tale, iată trimit la tine acum pe tânărul care va aduce scrisoarea mea, fiindcă este aprins de dor către o fecioară; și te rog să-i dai ajutor să-și câștige dorința sa, ca și eu într-o vreme să mă răzgândui și cu mai mare sârguință să câștig pe mulți care îți vor fi plăcuți”.

O scrisoare ca aceasta scriind către diavol, a dat-o acelui tânăr și l-a trimis, zicându-i: “Să mergi în această oră a nopții și să stai la mormintele răzgânduite, să ridici hârtia în văzduh și-ți vor sta de față cei ce te vor duce la diavolul”. Iar el, ticălosul, degrabă s-a dus și ajungând la morminte, a început chema pe diavoli în ajutor. De îndată duhurile viclene s-au arătat în fața lui și cu bucurie au dus pe cel înșelat la stăpânul lor; apoi văzându-l că ședea pe un scaun înalt și înconjurat de duhuri viclene, i-a dat scrisoarea de la vrăjitor și, luând-o, diavolul a zis către tânăr: “Crezi în mine?”. Iar el a zis: “Cred”. Și diavolul i-a zis: “Te lepezi de Hristos al tău?”.

Iar ticălosul a zis: “Mă lepăd”. Satana i-a zis: “De multe ori mă înșelați voi creștinii; când vă trebuie ajutorul meu, veniți la mine, iar după ce vă împliniți dorința voastră, iarăși vă lepădați de mine și vă apropiați de Hristos al vostru;

iar El, ca un bun și iubitor de oameni, vă primește. Voiesc să-mi faci zăpis, cum că te lepezi de bunăvoie de Hristos și de Botez și făgăduiești ca să fii al meu în veci, să rabzi cu mine veșnica muncă în ziua judecății; și așa eu îndată voi împlini dorința ta”. Iar tânărul a scris precum diavolul a voit.

Atunci balaurul pierzător de suflete a trimis pe diavolul desfrânării și a aprins pe fecioara aceea de nesățioasă dragoste către acest tânăr, încât neputând răbda patima trupească, a căzut la pământ, rugându-se de tatăl său: “Miluiește-mă, miluiește-mă pe mine, fiica ta, și mă dă ca soție acelu tânăr al nostru, pe care l-am iubit foarte mult; iar de nu vei face aceasta unicei tale fiice, în scurt timp mă voi omorî și vei da seamă pentru mine în ziua judecății”.

Auzind aceasta tatăl, s-a înspăimântat și se tânguia, zicând: “Vai mie păcătosul, cum s-a întâmplat aceasta fiicei mele? Cine mi-a furat comoara? Cine a amăgit pe fiica mea? Cine mi-a întunecat lumina ochilor mei? Eu pe tine, fiica mea, voiam să te logodesc cu Mirele ceresc, ca să fii viețuitoare împreună cu îngerii, și ca totdeauna să preamărești pe Dumnezeu în psalmi și în cântări duhovnicești, și prin tine nădăjduiam ca și eu să fiu mântuit. Iar tu fără rușine îmi vorbești pentru unirea nunții. Să nu mă pogori cu mâhnire în iad, să nu-ți rușinezi neamul tău cel bun, însoțindu-te cu o slugă”. Iar ea întru nimic nu socotea cuvintele tatălui său, zicând într-una: “De nu vei face după dorința mea, atunci singură mă voi ucide”.

Tatăl ei, nepricepând ce să facă, după sfatul rudelor și al prietenilor săi, a lăsat ca mai bine să fie voia ei, decât să o piardă; deci chemând pe sluga lui, i-a dat de soție pe fiica sa și avere multă; apoi a zis către dânsa: “Mergi, fiică ticăloasă și pătimasă după bărbat; însă mi se pare că mult te vei căi pe urmă și nu-ți va fi de nici un folos”.

Săvârșindu-se nedreapta însoțire și diavoleasca lucrare împlinindu-se, după câtăva vreme au observat și alții că acel tânăr nu intră în Biserică și cu Sfintele Taine nu se împărtășește. De aceea, au spus ticăloasei sale soții, zicându-i: “Nu știi că bărbatul tău, pe care l-ai ales, nu este creștin, ci străin de credința lui Hristos?”. Ea, auzind aceasta s-a umplut de mâhnire și, aruncându-se la pământ, a început să-și lovească obrazul și să-și bată pieptul cu pumnii, strigând: “Nimeni neascultând de părinții săi, nu s-a mântuit vreodată. Cine va spune rușinea tatălui meu, vai mie, ticăloasa, în câtă pieire am căzut astăzi; de ce m-am născut? Și născându-mă de ce n-am pierit?”

Astfel tânguindu-se ea, a auzit bărbatul ei și a alergat la dânsa, întrebând-o despre pricina tânguirii. Cunoscând lucrul, dânsul a început a o mângâia, zicând că nu sunt adevărate cele despre dânsul, și îi spunea că este creștin. La cuvintele lui puțin mângâietoare, dânsa a zis: “De vei voi ca să mă încredințezi cu adevărat, iar ticălosul meu de suflet să fie fără grijă, să mergi dimineață cu mine în Biserică și înaintea mea să te împărtășești cu Sfintele Taine și atunci te voi crede”.

Ticălosul ei bărbat, văzând că nu poate tăinui acel lucru, a fost nevoit a-i pune toate cele petrecute și cum s-a dat diavolului. Ea, căpătând curaj și cuturându-se de slăbiciunea femeiască, a alergat la Sfântul Vasile și a strigat: "Miluiește-mă, ucenice al lui Hristos, miluiește-mă pe mine, care n-am ascultat de părintele meu și diavolescului sfat m-am supus".

Povestindu-i toate cele petrecute cu bărbatul său, iar sfântul chemându-l, a întrebat dacă sunt adevărate toate cele spuse despre dânsul de femeia sa. El cu lacrimi în ochi a răspuns: "Adevărat, sfinte al lui Dumnezeu, așa este; de voi aicea, faptele mele vor striga". Și i-a povestit cum s-a dat diavolilor, iar sfântul zis: "Voiești să te întorci iarăși la Dumnezeul nostru, Iisus Hristos?". Tânărul răspuns: "Da, voiesc, dar nu pot". Vasile l-a întrebat pentru ce nu poate, iar tânărul i-a răspuns: "Pentru că m-am lepădat de Hristos și diavolului m-am ncredințat cu zapis". Iar Vasile a zis: "Nu te mâhni de aceasta; căci Dumnezeu este iubitor de oameni și primește pe cei ce se pocăiesc".

Atunci femeia lui, aruncându-se la picioarele sfântului, îl ruga, zicându-i: "Ucenice al lui Hristos, cât poți, ajută-ne nouă!"; iar sfântul a grăit către tânăr: "Dar crezi că te vei mântui?" Iar el a zis: "Cred, Doamne, ajută necredinței mele!". Luându-l sfântul de mână, a făcut pe dânsul semnul Sfintei Cruci și l-a închis la un loc, înăuntrul sfintelor ogrăzi; apoi a poruncit ca neîncetat să se roage lui Dumnezeu.

Singur a petrecut acolo trei zile, rugându-se lui Dumnezeu; după care sfântul, cercetându-l, l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Tânărul a răspuns: "Într-o mare primejdie mă aflu, stăpâne; nu pot răbda chiotul diavolesc, nfricoșările, săgetăturile și lovirea pietrelor, pentru că, ținându-mi zapisul, mă cărăsc, zicându-mi: "Tu ai venit la noi, iar nu noi la tine"". Sfântul i-a zis: "Nu te teme, fiule, și numai să crezi". Dându-i puțină hrană, l-a însemnat cu semnul Crucii și iarăși l-a închis. După puține zile, cercetându-l din nou, i-a zis: "Cum te afli, fiule?". Iar tânărul a răspuns: "De departe aud îngrozirile și chiotul, iar pe dânsii nu-i văd". Apoi, dându-i puțină mâncare și rugându-se pentru dânsul, l-a închis din nou și s-a dus.

După patru zile, a venit din nou la dânsul și l-a întrebat: "Cum te afli, fiule?". Iar el a răspuns: "Acum sunt bine, sfinte părinte; pentru că te-am văzut de tine în vis, luptându-te pentru mine și biruind pe diavolul". Deci, sfântul, făcând rugăciuni, l-a scos din închisoare și l-a dus în chilia sa. A doua zi a chemat tot clerul bisericesc, pe monahi și tot poporul cel iubitor de Hristos, și i-a zis: "Să preamărim, fraților, pe iubitorul de oameni Dumnezeu, că iată, unul Păstor voiește să ia pe umeri oaia cea pierdută și s-o aducă în Biserică. Deci se cade să ne rugăm în această noapte bunătații Lui, ca să biruiască și să ușineze pe vrăjmașul sufletelor noastre". Atunci s-a adunat poporul în biserică și a făcut rugăciuni de toată noaptea pentru tânărul ce se pocăia, strigând: "Doamne miluiește!".

Făcându-se ziuă, Vasile a luat pe tânăr de mână și l-a dus cu tot poporul în biserică, cântând psalmi și laude. Și iată diavolul, fără rușine, a venit pe

nevăzute cu toată puterea sa pierzătoare, vrând să răpească pe tânăr din mâinile sfântului. Iar tânărul a început a striga: "Sfinte al lui Dumnezeu, ajută-mă!". Diavolul tăbărâse asupra tânărului cu atîta îndrăzneală și nerușinare, încât pe Sfântul Vasile îl zgâria, trăgând la dânsul pe tânăr. Întorcându-se fericitul, a zis către diavol: "Nerușinat pierzător de suflete, începător al întunericului și al pierzării, oare nu-ți ajunge ție a ta pierzare, pe care ai adus-o ție și celor ai tăi?"

Nu încetezi a prigoni zidirea Dumnezeului meu?" Iar diavolul a strigat către dânsul: "Mă nedreptățești, Vasile!". Și acest glas diavolesc l-au auzit mulți. Iar arhiereul a zis: "Să te certe pe tine Domnul, diavole!". Iar diavolul iarăși a zis către dânsul: "Vasile, mă nedreptățești, că nu eu am mers la dânsul, ci el la mine și s-a lepădat de Hristos al tău, dându-mi zapisul pe care îl am în mâinile mele, iar în ziua judecății îl voi aduce înaintea Celui de obște Judecător".

Vasile a zis: "Bine este cuvântat Domnul Dumnezeul meu, că nu-și va lăsa poporul mâinile în jos, rugându-se, până nu vei da zapisul!". Întorcându-se sfântul către popor, a zis: "Înălțați mâinile voastre în sus și strigați: Doamne miluiește!". Poporul, înălțînd mâinile spre cer, a strigat cu lacrimi: "Doamne miluiește!", multă vreme, și iată a venit zapisul tânărului acela, purtat prin văzduh, văzându-l toți, și s-a dat Fericitului Vasile în mâini. Sfântul, luând zapisul, s-a bucurat și a dat mulțumire lui Dumnezeu; apoi înaintea tuturor a zis către tânăr: "Cunoști, frate, zapisul acesta?" Tânărul a răspuns: "Da, sfinte al lui Dumnezeu, este al meu, că l-am scris singur cu mâna mea". Marele Vasile l-a rupt îndată bucăți, înaintea tuturor și l-a ars; apoi, ducând pe tânăr în biserică, l-a împărțășit cu dumnezeieștile Taine și pe popor l-a ospătat din belșug. Pe tânăr, mult învățându-l și dându-i canonul cel cuviincios, l-a dat femeii lui, care cu negrăit glas slăvea și mulțumea lui Dumnezeu.

Același bărbat vrednic de credință, Eladie, povestea și aceasta despre Sfântul Vasile: Într-una din zile, Cuviosul nostru părinte Vasile, fiind luminat de darul lui Dumnezeu, a zis către clerul său: "Veniți fiilor după mine, să vedem împreună slava lui Dumnezeu și să preamărim pe Stăpânul nostru". Și a ieșit afară din cetate, neștiind nimeni unde voiește să meargă. Un prezbiter, cu numele Anastasie, care viețuia într-un sat, avea de soție o femeie cu numele Teognia, cu care a trăit patruzeci de ani în feciorie; și se socotea Teognia de către mulți că este neroditoare, pentru că nimeni nu știa curăția fecioriei lor, cea păzită în taină. Anastasie avea duhul lui Dumnezeu, pentru sfânta sa viață, și era bărbat înainte-văzător; căci într-acea vreme, văzând mai înainte cu duhul, că Vasile are să-l cerceteze, a zis către femeia sa, Teognia: "Eu mă voi duce la câmp să lucrez pământul, iar tu doamnă, sora mea, să împodobești casa și la nouă ceasuri din zi să aprinzi lumânări și să ieși în întâmpinarea Sfântului Vasile, arhiepiscopul, pentru că vine să ne cerceteze pe noi păcătoși". Ea, mirându-se de cuvintele bărbatului său, a îndeplinit porunca. Sfântul Vasile, fiind nu departe de casa lui Anastasie, l-a întâmpinat Teognia și i s-a

inchinat. Vasile a zis: "Cum te afli doamnă Teognia?". Ea, auzind că o cheamă pe nume, s-a înspăimântat și a răspuns: "Sunt sănătoasă, stăpâne sfinte".

Fericitul i-a zis: "Unde este domnul Anastasie, fratele tău?". Ea a răspuns: "Nu-mi este frate, ci bărbat, și s-a dus la câmp să lucreze pământul". Vasile a zis: "A venit și este în casă, nu te îndoii". Auzind aceste cuvinte, s-a umplut de mai multă spaimă că sfântul a știut mai înainte toată taina lor; și tremurând, a căzut la picioarele sfântului și i-a zis: "Roagă-te pentru mine păcătoasa, sfinte al lui Dumnezeu, că mari și minunate lucruri văd în tine!". Sfântul s-a rugat pentru dânsa înaintea tuturor, și a intrat în casă.

Intrând el în casa prezbiterului, l-a întâmpinat singur Anastasie și, văzând picioarele sfântului, a zis: "De unde mie aceasta, că a venit arhiereul domnului meu la mine?". Arhiereul a răspuns: "Bine că te-am aflat, ucenice al lui Hristos, să mergem în biserică și să facem dumnezeiasca slujbă". Căci se obișnuise prezbiterul acela ca în toate zilele să postească, afară de sâmbăta și duminica, și nu gusta nimic decât numai pâine și apă. Când au ajuns în biserică, Sfântul Vasile a poruncit lui Anastasie să slujească Liturghia, dar el se apăda zicând: "Știi, stăpâne, Scriptura care zice: *Cel mai mic de către cel mai mare se binecuvântează*". Vasile a zis către dânsul: "Pe lângă toate lucrurile tale bune, să ai și ascultare". Când slujea Anastasie, în vremea înălțării Africoșatelor Taine, a văzut Sfântul Vasile și ceilalți care erau vrednici pe lângă Sfântul Duh pogorându-se în chip de foc și înconjurând pe Anastasie.

După săvârșirea dumnezeieștii slujbe, au intrat în casă, iar prezbiterul a dus la masă pe sfânt și clerul său. Când mâncau, sfântul a întrebat pe preot: "De unde îți este averea și ce fel este viața ta?". Preotul răspunse: "Eu, arhiereule al lui Dumnezeu, sunt om păcătos și mă aflu supus la dajdia poporului; am două perechi de boi, cu una lucrez singur, iar cu alta sluga mea. Dintr-aceste averi, o parte este pentru odihnirea străinilor, iar alta pentru plata dajdiilor; apoi se ostenește cu mine și femeia mea, slujind străinilor și mie".

Vasile a zis către dânsul: "S-o numești sora ta, precum și este; apoi spune-mi și bunătățile tale". Anastasie răspunse: "Eu n-am făcut nimic bun pe pământ". Atunci Vasile a zis: "Să ne sculăm și să mergem împreună". Deci, culându-se, s-au dus la un bordei și Vasile a zis: "Să-mi deschideți ușa ceasta". Anastasie a răspuns: "Nu, sfinte al lui Dumnezeu, să nu voiești a intra, că nu este nimic acolo, decât numai trebuințele de casă." Vasile a zis: "Eu pentru trebuințele acestea am și venit". Prezbiterul nevoind să deschidă ușa, sfântul a deschis-o cu cuvântul, și intrând, a găsit acolo un om foarte bolnav de lepră, căruia îi căzuseră mai multe mădulare trupești și nu știa de dânsul din nume, decât numai prezbiterul și sora sa. Deci Vasile a zis către preot: "Pentru ce ai voit să tănuiești de mine această comoară a ta?". Preotul răspunse: "Stăpâne, omul acesta este mânios, pentru aceea m-am temut să ți-l arăt, să nu greșescă cu vreun cuvânt împotriva Sfinției Tale".

Vasile a zis atunci: "Cu bună voință alergi; dar să mă lași și pe mine să-i slujesc în această noapte, ca să fiu și eu părtaș la plata ta". Drept aceea, a rămas fericitul Vasile singur cu cel bolnav și, închinându-se, a petrecut în rugăciune toată noaptea, iar dimineața l-a scos cu totul sănătos. Preotul cu sora sa și toți cei ce erau acolo, văzând o minune ca aceea, au mărit pe Dumnezeu. Apoi Sfântul Vasile, după plăcuta vorbă cu preotul și după duhovnicescul ospăț, s-a întors la casa sa.

Auzind despre Sfântul Vasile, Cuviosul Efrem Sirul, care viețuia în pustie, s-a rugat lui Dumnezeu să-i arate cum este Vasile. Fiind în vedenie, a văzut un stâlp de foc, al cărui capăt ajungea la cer și a auzit un glas de sus, zicându-i: "Efreme, Efreme, în ce chip vezi acest stâlp de foc, astfel este Vasile". Deci, îndată Cuviosul Efrem, luând cu sine tălmaciul, de vreme ce el nu știa elinește, a mers în Cezareea, la praznicul Arătării Domnului (Botezul). Privind în taină de departe, a văzut pe Sfântul Vasile mergând la biserică cu multă slavă, îmbrăcat în haine luminoase; ca de altfel și clerul care era împrejurul lui. Întorcându-se Efrem către talmaci, care mergea după dânsul, i-a zis: "Mi se pare că în deșert m-am ostenit, frate, pentru că acesta fiind într-o rânduială ca aceasta, nu este precum l-am văzut". Intrând în biserică Efrem, a stat într-un colț, la loc ascuns, și gândind, zicea în sine: "Noi, suferind greutatea și zăduful zilei, nimic n-am sporit, iar acesta fiind într-atâta slavă și cinste omenească, este stâlp de foc. Mă minunez!". Astfel gândind despre Marele Vasile, acesta s-a înștiințat despre Efrem prin Duhul Sfânt, și a trimis la dânsul pe arhidiaconul său, zicând: "Să mergi la ușa bisericii cea dinspre apus, și vei afla acolo un monah în colțul bisericii, cu barba scurtă și mic la stat, stînd cu altul, și îi vei zice lui: "Vino, și să intri în altar, căci te cheamă arhiepiscopul". Iar arhidiaconul, cu multă osteneală împingând poporul, a ajuns unde stătea Cuviosul Efrem și i-a zis: "Binecuvântează, părinte, să intrăm în altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Efrem, prin talmaci înțelegând cuvântul arhidiaconului, a răspuns celui ce-l chema: "Ai greșit, frate, pentru că noi suntem oameni străini și nu ne știe arhiepiscopul". Arhidiaconul s-a dus să spună aceasta lui Vasile. În acea vreme Sfântul Vasile citea sfintele cărți la popor. Apoi a văzut Cuviosul Efrem o limbă de foc, grăind cu gura lui Vasile. După aceea, Vasile iarăși a zis arhidiaconului: "Mergi și spune acelui străin monah: Părinte Efreme, vino și intră în Sfântul Altar, căci te cheamă arhiepiscopul".

Mergând arhidiaconul, i-a spus precum i s-a poruncit; apoi s-a mirat de aceasta Cuviosul Efrem și a preamărit pe Dumnezeu. După aceea, făcând metanie, a zis: "Cu adevărat mare este Vasile, cu adevărat stâlp de foc este Vasile, cu adevărat Duhul Sfânt grăiește prin gura lui". Deci, a rugat pe arhidiacon ca să vestească arhiepiscopului că după săvârșirea sfintei slujbe are să i se închine la un loc și să-l sărute mai deoparte. Săvârșindu-se dumnezeiasca slujbă, a intrat Sfântul Vasile în camera de vase și, chemând pe Cuviosul Efrem, i-a dat întru Domnul sărutare și i-a zis: "Bine ai venit, părinte,

are ai înmulțit ucenicii lui Hristos în pustie, și ai izgonit pe diavoli dintr-însa, cu puterea lui Hristos. Pentru ce ai suferit atîta osteneală, părinte, venind ca să te iei de un păcătos? Domnul să-ți dea plată pentru osteneala ta”. Efrem, prin talmaci, răspunzând lui Vasile, a spus cuvintele cele ce erau gătite în inima lui, și s-a împărtășit cu fratele său cu preacuratele Taine din sfintele mâini ale lui Vasile.

După aceasta, ospătându-se, Cuviosul Efrem a zis către Sfântul Vasile: Preasfințite Părinte, un dar cer de la tine, pe care voiesc a mi-l da”. Marele Vasile i-a zis: “Cere cele ce-ți sunt trebuincioase, pentru că mult îți sunt dator pentru osteneala ta; căci atîta cale ai suferit pentru mine”. Cinstitul Efrem i-a zis: “Știu, părinte, că toate câte vei cere de la Dumnezeu, îți dă; deci, voiesc ca să te rog bunătății Lui ca să-mi dea știința să grăiesc elinește”. Iar el a răspuns: “Este mai presus de puterea mea să-ți împlinesc cererea; dar de vreme ce cu multă nădejde ceri, să mergem în biserică, cinstite părinte și să rugăm rugăciunile al pustiei, și să ne rugăm către Domnul, Care este puternic să sculte rugăciunea ta. Pentru că scris este: Voia celor ce se tem de El va face și rugăciunea lor va auzi și îi va mântui pe ei”. Fiind atunci bună vreme, au făcut rugăciune în biserică, apoi marele Vasile a zis: “Pentru ce părinte Efrem nu trimiți sfințire de prezbiter, fiind vrednic?”

Efrem a răspuns prin talmaci: “Fiindcă sunt păcătos, stăpâne”. Vasile i-a zis: “O! de-aș avea eu păcatele tale!”. Și i-a zis lui: “Să facem închinăciune”. Apoi, fiind el la pământ, Sfântul Vasile și-a pus mîna sa pe capul Cuviosului Efrem și a zis cu mare glas rugăciunea de hirotonie diaconească. Apoi a zis către cuviosul: “Grăiește acum ca să ne ridicăm de la pământ”. Deci s-a împrețit limba lui Efrem și a zis în limba elinească: “Mântuiește, miluiește, păra și ne păzește pe noi, Dumnezeule, cu darul Tău”. Și s-a împlinit criptura: *Atunci va sări schiopul ca cerbul și limpede va fi limba gîngavilor.* Deci au preamărit toți pe Dumnezeu, care a făcut limba lui Efrem să vorbească elinește. Apoi Cuviosul Efrem a petrecut trei zile cu Sfântul Vasile, veselindu-se și buhovnicește. După aceea Vasile a făcut pe Efrem preot, iar pe talmaciul lui l-a făcut diacon și i-a liberat cu pace.

Odată, s-au apropiat de dânsul, nelegiuitul împărat Valens, fiind în cetatea Niceea, începătorii eresului arian, cerând ca să gonească din oborniceasca Biserică, din cetatea aceea, pe poporul cel dreptcredincios, iar biserică s-o dea adunării lor celei ariene. Și a făcut astfel împăratul cel rău, însuși fiind eretic; căci a luat cu sila biserică de la cei dreptcredincioși și a dat-o arienilor, apoi s-a dus la Constantinopol. Drept aceea, fiind în mare mâhnire toată mulțimea dreptcredincioșilor, a sosit acolo marele Vasile, părtinitorul și părătorul cel de obște al Bisericilor; la el venind toată mulțimea celor dreptcredincioși, cu tânguire i-au spus nedreptatea ce li s-a făcut lor de împăratul. Sfântul, mîngâindu-i cu cuvintele sale, îndată s-a dus la împăratul în Constantinopol și, stînd înaintea lui, i-a zis: “Cinstea împăratului iubește dreptatea”. Și înțelepciunea zice: “Dreptatea împăratului întru judecată”. Deci

pentru ce, împărate, ai făcut judecată nedreaptă, izgonind pe credincioși din Sfânta Biserică și dând-o pe ea rău-credincioșilor?

Zis-a lui împăratul: "Iarăși spre mustrarea mea ai venit Vasile? Nu ți se cuvine să fii astfel". Vasile răspunse: "Se cuvine mie a muri pentru dreptate". Acolo stătea de față mai marele bucătar de la curtea împăratului, cu numele Demostene. Acela vrând să ajute arienilor, a vorbit ceva, ocărând pe sfântul. Sfântul a zis: "Vedem și pe necărturarul Demostene", iar acela, nerușinându-se, iarăși a grăit ceva împotriva. Apoi sfântul i-a zis: "Lucrul tău este ca pentru mâncări să te îngrijești, iar nu dogmele bisericești să le tulburi". Atunci a tăcut Demostene rușinat.

Împăratul, pe de o parte mâniindu-se și pe de alta rușinându-se, a zis lui Vasile: "Să mergi tu între ei, însă astfel să judeci, încât să nu te afli ajutând pe poporul credinței tale". Sfântul a răspuns: "De voi judeca cu nedreptate, să mă trimiți și pe mine în surghiun și pe cei de o credință cu mine să-i izgonești, iar biserica s-o dai arienilor". Apoi sfântul, luând de la împărat scrisoare, s-a întors în Niceea și chemând pe arieni, le-a zis: "Iată, împăratul mi-a dat putere, ca să fac judecată între voi și între credincioși, pentru biserica pe care cu sila ați luat-o". Iar ei i-au răspuns: "Deci judecă după judecata împăratului".

Sfântul a zis: "Să mergeți și voi arienii și voi credincioșii să închideți biserica și, încuind-o, s-o pecetluiți cu pecetele, voi cu ale voastre și aceștia cu ale lor; apoi să puneți pe amândouă părțile străjeri tari. Mergând mai întâi voi, arienii, să vă rugați trei zile și trei nopți și după aceea să vă apropiați de biserică. Dacă se vor deschide singure ușile bisericii cu rugăciunea voastră, apoi să fie biserica a voastră în veci; iar de nu, atunci ne vom ruga noi o noapte și vom merge spre biserică cântând și dacă se va deschide nouă, apoi s-o avem noi pe ea în veci. De nu se vor deschide nici nouă, apoi iarăși a voastră să fie biserica". Și a fost plăcut cuvântul acesta înaintea arienilor. Însă credincioșii se mârșeau asupra sfântului, zicând că nu după dreptate, ci de frica împăratului a făcut judecata. Făcându-se înțelegere de amândouă părțile, a fost străjuită cu tot dinadinsul Sfânta Biserică, pecetluită și întărită.

Rugându-se arienii trei zile și trei nopți și apropiindu-se de biserică, nu s-a făcut nici un semn, și s-au rugat de dimineață până la al șaselea ceas (adică 12, după noi), stînd și strigând: "Doamne, miluiește!", dar nu li s-au deschis ușile bisericii și s-au întors cu rușine. Atunci, marele Vasile adunând pe toți credincioșii, cu femeile și cu copiii, au ieșit din cetate la biserica Sfântului Mucenic Diomid; acolo făcând priveghere de toată noaptea, au mers cu toții la soborniceasca biserică cea pecetluită, cântând: "Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte, miluiește-ne pe noi!". Apoi, stînd înaintea ușii bisericii, a zis către popor: "Ridicați mâinile voastre spre înălțimea cerului și strigați cu dinadinsul: Doamne, miluiește!". Astfel făcându-se, sfântul a poruncit ca să fie tăcere și, apropiindu-se de ușă, a însemnat-o cu semnul Sfintei Cruci de trei ori și a zis: "Bine este cuvântat Dumnezeuul creștinilor, totdeauna, acum și pururea și în vecii vecilor".

Glăsuind poporul: “Amin”, îndată s-a făcut cutremur și au început a se fărâma zăvoarele, au căzut întăririle, s-au dezlegat pecetele, și s-au deschis șile ca de un vânt și furtună mare și s-au lovit de zid. Sfântul Vasile a început cânta: *Ridicați boieri porțile voastre, ridicați porțile veșnice și va intra împăratul slavei.*

Vasile, intrând în biserică cu toată mulțimea credincioșilor și săvârșind umnezeiasca slujbă, a liberat pe popor cu veselie. Acea mulțime mare de riene, văzând minunea, s-au lepădat de credința lor cea rea și s-au adăugat la ei dreptcredincioși. Înștiințându-se împăratul de dreapta judecată a lui Vasile și de acea minune preamărită, s-a mirat foarte și defăima urâciunea relei credințe ariene. Însă orbindu-se de răutate, nu s-a întors la dreapta credință și după aceea a pierit ticălosul. Pentru că el, fiind biruit la război în părțile iraciei, a fugit și s-a ascuns într-o șură de paie, iar prigonitorii lui, conjurând claua, cu foc au aprins-o și acolo împăratul arzând, s-a dus în focul cel nestins. Deci a fost moartea împăratului în același an, după plecarea Domnului a Sfântului părintelui nostru Vasile.

Odată Petru, episcopul Sevastiei, fratele sfântului, a fost defăimat că trăiește cu femeia sa, pe care mai înainte de episcopie o lăsase, că nu se cade episcopului să fie cu femeie. Iar Vasile, auzind, a zis: “Bine că mi-ați spus ceasta, că iată voi merge eu cu voi și-l voi mustra”. Apropiindu-se sfântul de cetatea Sevastiei, Petru a știut cu duhul de venirea fericitului; pentru că era și Petru plin de Duhul lui Dumnezeu, și locuia cu femeia sa cum locuiește un frate cu sora sa, în curăție. Deci, a ieșit din cetate în întâmpinarea lui Vasile, ca un opt stadii și, văzând pe fericitul mergând cu mulți, a zâmbit și a spus: “Ca la un tâlhar ai venit la mine, stăpâne și frate”. Apoi, dându-și sărutare unul altuia întru Domnul, au intrat în cetate și rugându-se la biserica Sfinților patruzeci de mucenici, au mers în episcopie. Apoi văzând Vasile pe cumnata sa, i-a zis: “Bucură-te, buna mea, iar mai bine-zis mireasa Domnului, căci pentru tine m-am ostenit a veni aici”.

Iar ea a zis către dânsul: “Bucură-te și tu, preacinstite părinte, căci multă vreme am dorit, ca să sărut picioarele tale cele cinstite”. Apoi a zis Vasile lui Petru: “Rogu-mă ție, frate, ca în această noapte să te odihnești în biserică, cu doamna ta”. Iar Petru a zis: “Pe toate câte vei porunci, le voi face”. Făcându-se noapte, iar Petru odihnindu-se în biserică cu doamna sa, era acolo și Sfântul Vasile cu cinci bărbați drepti și le-a zis lor: “Ce vedeți deasupra fratelui meu și deasupra cumnatei mele?” Iar ei au zis: “Vedem pe îngerii lui Dumnezeu, dumbrindu-i și ungând cu aromate patul lor cel neprihănit”. Vasile a zis: “Faceți acum, nimănui să nu spuneți ce-ați văzut.”

A doua zi, Vasile a poruncit ca să se adune poporul, și, înaintea tuturor, să se aducă un vas de fier, plin de cărbuni foarte aprinși, apoi a zis: “Cinstita mea soră, să-ți întinzi rochia ta”. Ea întinzând-o, sfântul a zis către cei ce țineau cărbunii: “Puneți în rochia ei cărbunii cei aprinși”. Și i-au pus; apoi a zis către bănsa: “Să ții acei cărbuni în haina ta, până când îți voi zice ție”. Și a poruncit

iarăși ca să mai aducă alți cărbuni aprinși. Apoi a zis către fratele său: “Întinde-ți, frate, felonul tău!”. El l-a întins. După aceea a zis către slujitori: “Turnați cărbunii din vas în felon!” Ținând ei multă vreme cărbunii cei aprinși în hainele lor și rămânând nevătămați, s-a înspăimântat poporul, văzând aceasta, și zicea: “Domnul păzește pe cuvioșii săi și îi va ferici pe pământ”. Când Petru și soția sa au aruncat cărbunii pe pământ, nu era într-înșii miros de fum, pentru că nu li s-au ars hainele lor. Apoi Vasile a poruncit celor cinci bărbați dreپți să spună înaintea tuturor ceea ce au văzut. Și au spus poporului cum au văzut pe îngerii lui Dumnezeu în biserică, adumbrind pe Fericitul Petru și pe sora lui și ungând cu aromate neprihănitul lor pat. Atunci toți au preamărit pe Dumnezeu, Care curățește pe plăcuții Săi de clevetirile omenești cele nedrepte.

În zilele Cuviosului nostru Vasile era în Cezareea o văduvă dintr-o familie nobilă și foarte bogată, care petrecea în desfătări și se tăvălea în necurătenia desfrânării de mulți ani. Dumnezeu, Care vrea pocăința tuturor, s-a atins de inima ei cu darul Său și s-a îndreptat femeia pe calea cea bună. Aflându-se singură, se gândea la numeroasele sale păcate și a început a se tângui, zicând: “Vai mie păcătoasei, cum voi răspunde dreptului Judecător, pentru atâtea păcate ce am făcut? Casa trupului mi-am stricat-o și sufletul mi l-am întinat. Vai mie, cea mai păcătoasă decât toți, cui m-am asemănat cu păcatele, desfrânatei sau vameșului? Căci nimeni n-a greșit ca mine, mai ales că după Botez am făcut atâtea răutăți; și de unde voi avea știre că mă va primi Dumnezeu, pocăindu-mă?”.

Astfel, tânguindu-se, și-a adus aminte de toate faptele ce a făcut, din tinerețe până la bătrânețe și pe care le-a scris pe o bucată de hârtie. Mai pe urmă a scris unul din păcatele cele mai grele și cu plumb a pecetluit hârtia. Apoi, așteptând vremea când Sfântul Vasile mergea la biserică, a alergat la dânsul și aruncându-se înaintea picioarelor lui, cu hârtia, zicea: “Miluiește-mă, sfinte al lui Dumnezeu, pe mine care am greșit mai mult decât toți!”. Sfântul a întrebat-o ce voiește de la dânsul, iar ea, dându-i hârtia cea pecetluită, i-a zis: “Iată, stăpâne, toate păcatele și fărădelegile mele le-am scris pe hârtia aceasta și le-am pecetluit; iar tu, ca un plăcut al lui Dumnezeu să nu le citești, nici să dezlegi pecetea, ci numai cu rugăciunea ta să le curățești, căci cred că Cel ce mi-a dat gândul acesta te va auzi când te vei ruga pentru mine”.

Vasile, luând hârtia, a căutat spre cer și a zis: “Doamne, al tău este lucrul acesta, că dacă păcatele a toată lumea le-ai ridicat, cu atât mai vârtos poți să curățești păcatele unui asemenea suflet; pentru că toate păcatele noastre sunt numărate la tine, iar milostivirea Ta este mare și neurmată”. Acestea zicând, sfântul a intrat în biserică, ținând hârtia în mână și aruncându-se înaintea jertfelnicului, a petrecut toată noaptea rugându-se pentru acea femeie. A doua zi, săvârșind dumnezeiasca slujbă, a chemat pe femeie, i-a dat hârtia pecetluită precum o promise, zicând către dânsa: “Ai auzit femeie că nimeni nu poate să

...rte păcatele decât numai Bunul Dumnezeu?”. Iar ea a zis: “Am auzit, cinstite părinte, și pentru aceasta te-am îndemnat la rugăciune, spre îndurările Lui”.

Acestea zicându-le femeia, și-a dezlegat hârtia și a aflat șterse toate păcatele sale, afară de unul, care era cel mai greu păcat, scris pe urmă. Văzând aceasta femeia, s-a spăimântat și bătându-și pieptul, a căzut la picioarele sfântului, strigând: “Miluiește-mă, robule al lui Dumnezeu, precum pentru că pot să fac fărădelegile mele ai voit și ai rugat pe Dumnezeu, așa și pentru aceasta te rog ca să fii cu totul curățită!”. Iar arhiereul, curgându-i lacrimi și făcându-se milă de dânsa, i-a zis: “Scoală-te femeie, că și eu sunt om păcătos și-mi trebuie și mie milostivire și iertare! Acela Care a curățit păcatele tale este puternic să curățească și acest păcat neșters, dacă te vei feri de acum înainte de păcat și de vei începe a umbla pe calea Domnului. Apoi nu numai iertată vei fi, ci și slavei celei cerești te vei învrednici. Însă te sfătuiesc să mergi în pustie și vei afla un bărbat sfânt, anume Efrem; aceluia să-i dai această hârtie și să-l rogi, ca să milostivească pentru tine pe iubitorul de oameni, Dumnezeu”.

Femeia, după cuvântul sfântului, s-a dus în pustie, și, după o cale îndelungată, a aflat chilia Fericitului Efrem și bătând la dânsul, a zis: “Cuvioase părinte, miluiește-mă pe mine, păcătoasa!”. Iar Efrem, știind cu adevărat pricina venirii ei, i-a zis: “Du-te de la mine, femeie, căci și eu sunt un păcătos, trebuindu-mi și mie de la alții ajutor!”. Atunci ea, aruncându-i hârtia, i-a zis: “Arhiepiscopul Vasile m-a trimis la tine, ca, rugându-te lui Dumnezeu, să-mi curățească păcatul meu, cel scris în hârtia aceasta, pentru că pe celelalte păcate el le-a curățit; iar tu pentru un păcat să nu te lenevești a te ruga, pentru că la tine sunt trimisă”.

Cuviosul Efrem i-a zis: “Nu, fiindcă cel ce a putut milostivi pe Dumnezeu pentru păcatele tale cele multe, cu atât mai vărtos Îl poate ruga pentru un singur păcat. Deci du-te și nu sta, ca să-l afli între cei vii, mai înainte până a nu se duce la Domnul”. Ea, închinându-se cuviosului, s-a întors în oraș. Apoi, intrând în cetate, a sosit la îngroparea Sfântului Vasile, pentru că acum murise și se ducea sfântul lui trup la mormânt. Dar femeia întâmpinându-l, a început să striga cu multă tânguire, aruncându-se la pământ și zicând către dânsul, ca și când ar fi fost viu: “Vai mie, sfinte al lui Dumnezeu, vai mie ticăloasei, pentru aceasta m-ai trimis în pustie, ca fără a mea supărare să ieși din corp! Pentru că eu am venit în zadar, suferind atîta osteneală în pustie. Dumnezeu să mă rădă și să judece între mine și între tine, căci ai putut singur să-mi dai ajutor și să-mi dai altul m-ai trimis”.

Zicând acestea, a aruncat hârtia deasupra patului sfântului, spunând la toată lumea despre osteneala sa. Unul din clerici, vrând să vadă ce este scris pe hârtie, a luat-o și, dezlegând-o, n-a aflat într-însa nimic, căci toată hârtia era arsurată și a zis femeii: “Nimic nu este scris aici, dar pentru ce te ostenești, căci știind iubirea de oameni cea negrăită a lui Dumnezeu, care s-a făcut către noi?”. Văzând poporul această minune, a preamărit pe Dumnezeu, Care a dat asemenea putere robilor săi, și după mutarea lor din viață.

Un evreu, anume Iosif, locuia în Cezareea și era doctor atât de iscusit, încât cunoștea pe omul care era să moară cu patru sau cinci zile mai înainte. Purtătorul de Dumnezeu, Părintele nostru Vasile, mai înainte văzând cu duhul întoarcerea lui către Hristos, care avea să fie, îl iubea foarte mult și adeseori îl chema la dânsul și îl povățuia să se lase de legea lui și să primească Sfântul Botez; iar Iosif se ferea, zicând: “În credința în care m-am născut, în aceea voiesc să mor”. Sfântul i-a zis: “Să mă crezi pe mine, că nici eu, nici tu nu vei muri, până ce nu te vei naște din apă și din Duh; căci fără de acest dar nu-ți este cu putință să intri în împărăția lui Dumnezeu. Oare părinții tăi nu s-au botezat în nor și în mare? Ei au băut din piatra care era preînchipuire a lui Hristos, piatra duhovnicească, Care S-a născut din Fecioara pentru mântuirea noastră și pe care părinții tăi L-au răstignit; dar fiind îngropat, a înviat a treia zi, apoi înălțându-Se la ceruri, a șezut de-a dreapta Tatălui și de acolo va veni să judece viii și morții”.

Sfântul îi spunea multe și folositoare cuvinte, dar evreul rămânea în necredința sa. Când a sosit vremea ducerii sfântului la Dumnezeu, s-a îmbolnăvit și a chemat pe evreu, trebuindu-i ajutor doctoricesc de la dânsul, și i-a zis: “Ce ți se pare de mine, Iosife?” El, pipăind vinele sfântului, a zis către paznici: “Să gătiți toate cele de îngropare, că va muri îndată.” Iar Vasile i-a zis: “Nu știi ce grăiești”. Evreul răspunse: “Să mă crezi stăpâne, că astăzi până a nu apune soarele, vei muri”. Vasile i-a zis: “De voi rămâne până dimineată la ceasul al șaselea, atunci ce vei zice?” Iosif răspunse: “Să mor eu”. Sfântul i-a zis: “Cu adevărat să mori păcatului și să viezi Domnului”. Evreul a zis: “Știu ce grăiești, stăpâne; iată mă jur ție că de vei fi viu până mâine, apoi voi face voia ta”.

Deci, Sfântul Vasile s-a rugat lui Dumnezeu ca să-i prelungească viața până a doua zi pentru mântuirea evreului; și a dobândit cererea. A doua zi a trimis să-l cheme și Iosif nu credea pe sluga care-l chema, că, adică Vasile să fie viu; însă s-a dus, vrând să-l vadă mort. Dar, văzându-l că este viu, a căzut la picioarele lui cu inimă curată și a spus: “Mare este Dumnezeu creștinilor și nu este alt Dumnezeu afară de El; deci mă lepăd de evreimea cea urâtă de Dumnezeu și mă apropii de adevărata credință creștinească; poruncește, sfinte părinte, să-mi dea Sfântul Botez, mie și la toată casa mea”.

Sfântul Vasile i-a răspuns: “Te voi boteza eu singur cu mâinile mele”. Apropiindu-se, evreul a pipăit mâna cea dreaptă a sfântului și i-a zis: “Neputincioase sunt puterile tale, stăpâne, și firea a slăbit desăvârșit; drept aceea nu vei putea singur să mă botezi”. Vasile răspunse: “Avem pe Ziditorul Care ne întărește”. Sculându-se, a intrat în biserică și a botezat înaintea tuturor pe evreu și toată casa lui, numindu-l Ioan, și l-a împărtășit cu dumnezeieștile Taine, slujind singur în acea zi și învățând multe pe cel botezat, despre veșnica viață. Dând cuvânt de învățătură cuvântătoarelor sale oi, a viețuit până la ceasul al nouălea; apoi, dând tuturor cea mai de pe urmă sărutare și iertare, a înălțat mulțumire lui Dumnezeu pentru toate negrăitele

ui daruri; și, fiind încă rugăciunea în gura lui, și-a dat sufletul în mâinile lui Dumnezeu. Deci, s-a dus arhiereul și marele cuvântător în viața de veci, în ziua întâi a lunii ianuarie, în al cincisprezecelea și cel mai de pe urmă an al împărăției lui Valens și în al patrulea an al împărăției lui Grațian (375-379), care a împărătit după Valentinian, tatăl său.

Marele Sfânt Vasile a păstorit Biserica lui Dumnezeu 8 ani, 6 luni și 16 zile; deci a viețuit toți anii de la nașterea sa patruzeci și cinci (333-378). Evreul el nou botezat, văzând pe sfântul răposat, a căzut în fața lui și a zis cu lacrimi: "Cu adevărat, robule al lui Dumnezeu, Vasile, nici acum n-ai fi murit, dacă n-ai fi voit singur".

Adunându-se mulți arhieri, au cântat psalmii cei deasupra gropii și au îngropat cinstitele moaște ale marelui plăcut al lui Dumnezeu, Vasile, în Biserica Sfântului Mucenic Eupsihie. Înștiințându-se de aceasta Grigorie, cuvântătorul de Dumnezeu, fiind pe atunci episcop al cetății Sasima, a scris cuvântul de îngropare, și venind după câteva zile, l-a citit deasupra normântului cu multe lacrimi, laudând pe Unul Dumnezeu în Treime, Căruia se cuvine slavă în veci. Amin.

Troparul¹, glasul al 1:

În tot pământul s-a răspândit vestirea ta, că a primit cuvântul tău, prin care cu dumnezeiască cuviință ai învățat, firea celor în ființă ai lămurit și ai pus rânduială în obiceiurile oamenilor. Părinte cuvioase, preoție împărătească, roagă pe Hristos Dumnezeu, să mântuiască sufletele noastre.

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

Condacul, glasul al 4-lea:

Arătatu-te-ai temei neclintit Bisericii, dând tuturor oamenilor domnia cea nestricată, pecetluind-o cu dogmele tale, Vasile Cuvioase, grăitorule de cele cerești.

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Doamne, și ale Născătoarei de Dumnezeu, pacea Ta dă-ne-o, nouă și ne miluiește pe noi, ca un îndurat.

¹ Troparul și Condacul sunt cântări scurte de laudă, ce cuprind rezumativ, viața și învățătura sfântului, sau al praznicului împărătesc, în cinstea cărora au fost scrise. Acestea sunt rugăciuni scurte pe care le putem învăța ușor pe de rost, le putem rosti, sau cânta des în cinstea ocrotitorilor noștri. Aceste rugăciuni, și în primul rând rugăciunea: „Doamne Iisuse Hristoase, Fiule și Cuvântul lui Dumnezeu, pentru Născătoarea de Dumnezeu, miluiește-mă pe mine păcătosul”, rostite cât se poate de des, cu luare aminte și evlavie, avem ajutorul lui Dumnezeu, al Maicii Domnului și al Tuturor Sfinților, ne întraripăm cu râvna de a urma lor, ni se fac apropiați nouă, nu se mai despart de noi, ne apropie de Dumnezeu.

**Soborul Sfinților Părinților noștri
și marilor dascăli și ierarhi Vasile cel Mare,
Grigorie Teologul și Ioan Gură de Aur
(30 ianuarie)
(Alcătuită de Ioan, episcopul Evhaitei)**

Pricina praznicului acestuia a fost în acest chip: în zilele împărăției lui Alexios I Comnenul (1081-1118), care a luat împărăția după Nichifor Botaniates (1078-1081), s-a făcut împărțire și prigonire între bărbații cei pricopsiți în învățături și îmbunătățiți. Căci unii cinsteau mai mult pe marele Vasile, zicând despre dânsul că este înalt la cuvinte, ca unul ce a cercetat și a ispitit firea lucrurilor prin sine, și cum că era atât de mult îmbunătățit, încât puțin îi lipsea de a-l asemăna pe el cu îngerii.

Căci nu făcea pogorământ legii, nici ierta cu lesnire, ci era greu la obicei și aspru, neavând la sine nici un lucru pământesc. Iar pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur îl micșorau, ca și cum ar fi fost în oarecare chip potrivit marelui Vasile, fiindcă era lesnicios și atrăgător către pocăință. Erau însă alții care înălțau pe dumnezeiescul Hrisostom, ca și cum ar fi fost în învățături mai cu pogorământ omenesc și cum că mai cu înlesnire povățuia pe toți, și îi chema către pocăință. Deci, îl cinsteau mai mult decât pe marele Vasile și decât pe Grigorie atât pentru mulțimea cuvintelor celor de miere curgătoare, cât și pentru iscusința cugetărilor.

Alții iarăși cinsteau mai mult pe dumnezeiescul Grigorie, ca cel ce a întrecut în înțelepciune și în învățatură elinească pe toți dascălii cei vestiți și pe elini, cum și pentru frumusețea cuvintelor și înflorirea lor. Deci, ziceau, cum că

Înteleptul Grigorie biruia pe toți și cum că aceștia i se cădea întâietatea. Atunci, prin o pricină ca aceasta a celor învățați s-a întâmplat de s-a despărțit mulțimea poporului. Și unii se ziceau Ioaniteni, alții Vasiliteni, iar alții Grigoriteni. Deci, astfel sfădindu-se cei înțelepți și zicând între dânșii multe vorbe de cuvinte, de trei ori fericirii aceștia dascăli au voit să-i împace, ca să nu se mai sfădească în deșert.

Pentru aceea, după câțiva ani, s-au arătat sfinții ierarhi, mai întâi câte unul deosebit, apoi și câte trei împreună, nu în vis, ci aievea la arătare, lui Ioan, mitropolitul cetății Evhaitenilor, care era om îmbunătățit și preaînțelept, după nume și scrierile lui îl arată. Și toți trei au zis către dânșii cu un glas:

“Noi, precum vezi, una suntem la Dumnezeu și nu este între noi nici o față sau împotrivire, ci fiecare în vremea sa pornindu-se de dumnezeiescul Duh, am scris învățăturile spre mântuirea cea de obște și folosul oamenilor; și celea pe care le-am învățat noi înșine, le-am dat și altora spre înmulțirea slavii noastre și nu este între noi vreunul întâi sau al doilea, ci dacă veți vorbi de unul, cei doi urmează.

Deci, sculându-te, poruncește acelora care se separă, sfădindu-se, să nu se despartă, luptându-se pentru noi, căci pentru aceasta și noi ne-am sârguit cât am fost vii, și după mutarea noastră, ca să împăcăm lumea și să o aducem într-o unire. Deci, împreunându-ne într-o zi, când îți se va părea ție că este de viață, fă nouă praznic cuviincios. Apoi, spune și celorlalți care vor fi mai pe urmă, cum că noi suntem una la Dumnezeu și noi negreșit vom mijloci înaintea lui Dumnezeu cele pentru mântuire, pentru cei ce ne vor săvârși praznicul pomenirii noastre”. Aceștia zicând, i se părea că sfinții se înălțau la cer, strălucind cu lumină nemărginită și chemându-se unul pe altul pe nume.

Deci, sculându-se acel minunat om, adică arhiepiscopul evhaitenilor, a făcut precum i-au poruncit lui sfinții, potolind mulțimea și pe toți aceia care se făceau mai înainte. Aceștia au crezut cele spuse de el, că era om vestit, și pentru învățătura lui cea mare, și pentru fapta cea bună, căci a lăsat predanie de isericii spre a se face praznicul acesta.

Astfel, Sfântul episcop Ioan, găsim în luna ianuarie prăznuindu-se toți cei trei sfinți ierarhi, adică la întâia zi pe Vasile, la 25 pe dumnezeiescul Grigorie și la 27 pe dumnezeiescul Ioan Gură de Aur, i-a unit la 30 pe toți, împodobindu-se pomenirea lor cu canoane, cu tropare și laude, precum li se făcea lor, și fiind aceasta cu voia sfinților, nu au nici o lipsire în laude. Căci nici mai înainte, nici mai pe urmă n-a alcătuit renumitul acesta Ioan mai multe tropare, decât acestea.

Sfinții aceștia cu chipul trupului lor erau astfel: dumnezeiescul Ioan “Gură de Aur” (Hrisostom) era de statură scund, cu capul mare, cu trupul drept și subțire, cu nasul plecat, alb la față și cam palid, având pleoapele ochilor dâncite și luminile lor mari. Apoi, i se arăta multă veselie în față, cu fruntea lată și mare, cu urechile cam plecate, cu barba mică și rară, cu părul galben,

amestecat cu cărunt, iar fălcile lui erau adâncite înăuntru, de multă postire și nevoiță.

Apoi, este de nevoie a zice despre dânsul, că a întrecut pe toți înțelepții elinilor cu cuvintele și mai ales cu iscusința, înlesnirea și frumusețea vorbirii; și atât de bine a tâlcuit dumnezeiasca Scriptură și a săvârșit evangheliceasca propovăduire, încât dacă n-ar fi fost sfântul acesta, îndrăznesc a zice că ar fi fost de trebuință să mai vină încă o dată pe pământ Stăpânul Hristos. Iar spre fapte bune atât de mult s-a suit, încât pe toți i-a întrecut, fiind izvor al milosteniei și al dragostei, râvnitor de obște cu iubirea de frați și cu învățătura lui; și a trăit 63 de ani, păscând Biserica lui Hristos șase ani. Apoi s-a săvârșit în Comane, surghiunit de Eudoxia, împărăteasa, și de episcopii cei pizmăreți.

Sfântul Vasile cel Mare era la statura corpului foarte înalt, uscățiv și slăbănog la față, negricios și palid, cu sprâncenele lungi, încovoiate și ridicate în sus, asemănându-se omului îngrijit, având nasul plecat, cu fața cam zbârcită, adâncit la pleoapele ochilor, părros la trup, barba căruntă pe jumătate și destul de lungă. Acesta a întrecut mult în cuvinte, nu numai pe cei din vremea lui, ci și pe cei vechi; pentru că s-a ostenit la învățatură foarte mult, și deprinzând toate învățăturile științei, din fiecare a câștigat biruință. Asemenea încă s-a iscusit și în filosofia cea practică și prin aceasta a sporit spre privirea celor înalte. S-a suit la scaunul arhiepiscopal al mitropoliei Cezareei Capadociei, când era de 37 de ani, ocărmuind Biserica opt ani; apoi, s-a dus către Domnul, fiind în scaunul arhiepiscopatului său.

Sfântul Grigorie Cuvântătorul de Dumnezeu sau Teologul, era la statura corpului său potrivit, puțin cam palid, nasul lătăreț, sprâncenele potrivite, căutătura veselă și blândă, la ochiul cel drept avea un semn de la o lovitură, barba nu-i era lungă, dar deasă și potrivită și pe margini se arăta cam afumată. Pleșuv de ajuns, cu părul alb. Marele Grigorie întrecând cu strălucirea vieții pe cei ce au sporit în fapte, la atîta înălțime a cuvântării de Dumnezeu s-a suit, încât toți se biruiau de înțelepciunea lui, atât în cuvinte cât și în dogme; pentru aceasta a câștigat numirea de "Cuvântătorul de Dumnezeu". El a ocărmuț Biserica Constantinopolului 12 ani și a trăit 80. Când s-a făcut patriarh, a aflat în cetate numai o biserică a dreptcredincioșilor și când a lăsat scaunul, a lăsat numai una eretică. Și mergând la Arianz, moșia sa, unde, cugetând pururea la Dumnezeu și făcându-se cu totul strălucită oglindă a Lui, s-a sfârșit cu pace.

Dar de vreme ce de trei ori fericiții aceștia, atât de mult s-au ostenit pentru mântuirea noastră, se cuvine și noi să prăznuim pomenirea lor și să le mulțumim pe cât putem. Căci ei de nimic altceva n-au purtat grijă, nici altceva au cugetat, decât numai un scop au avut, ca să întărească buna credință; apoi o nevoiță au avut spre a lucra fapta bună, îngrijind și sânguindu-se fără pregetare, cu lucrul și cu gândul, pentru mântuirea sufletelor. Pentru care atât de rău au pătimit propovăduind credința cea adevărată în toată lumea, iar nouă tuturor de obște ne-au făcut bine. De aceea și noi suntem datori să

instim pe făcătorii noștri de bine, și să le mulțumim după putere, fiindcă după datorie nu putem.

Deci, să cinstim cu cuvinte pe cei trei cuvântători, deși mă tem și mă sfiesc, eaflând cuvinte cuviincioase și potrivite sfinților; pentru că pricina este mare și nu pot, nu numai pe câte trei, dar nici măcar pe unul să-l laud după cum se cuvine și de care toată lumea nu era vrednică. Deci, cum va ajunge buna grăire a lumescă să laude pe cei mai presus de lume, care au împodobit toată lumea și au izbăvit-o ca și cei 12 văzători ai Cuvântului și de Dumnezeu propovăduitori? Care dacă nu s-ar fi ostenit atât de mult cu sfintele lor scrieri, nu s-ar fi scăpat întreaga lume de slujirea la idoli, cea de mai înainte rădăcinată, nici de eresurile cele în multe chipuri; căci sfânta și reaînțeleapta Treime, nedespărțita și cea mai presus de ființă, a iconomisit ca să viețuiască într-acele vremuri ale eresurilor.

Acești cerești oameni și pământești îngeri, trâmbițele adevărului, reaînțelepții retori, tunetele Dumnezeirii celei nezidite, s-au sârguit să smulgă să risipească pe ocărătorii dreptei credințe și cu praștia cuvintelor lor au gonit departe pe lupi de la Biserica dreptcredincioșilor. Aceștia cu înțelepciunea lor au surpat zidurile cele rele ale vrăjmașilor și au smerit toată înțelepciunea care se ridica împotriva cunoștinței de Dumnezeu, schimbând și refăcând totul spre bine, netezind și îndreptând pe cele strâmbe, cum și toată sprimea și nedreptatea.

Treimea aceasta pământească ne-a învățat a ne închina Treimii cerești, precum se cade, și neamestecată a o mărturisi în acest chip, precum li s-a descoperit lor adevărul credinței, zicând: Dumnezeu nenăscut este Tatăl, Dumnezeu născut este Fiul, și Dumnezeu purces este Duhul Sfânt. Sunt trei persoane, dar un singur Dumnezeu, cu preaslăvire. Nu Sand trei dumnezei, doar un Dumnezeu, căci una și aceeași este Dumnezeirea. Precum din soare ies raze, care n-au nici o deosebire, așa sunt cele trei persoane, care fac aceeași înță.

Astfel, ne-au învățat să credem și să mărturisim despre Sfânta Treime, cei trei preasfințiți arhiepiscopi; și au întărit dogmele cele drepte cu învățături reaînțelepte, în prigoane, primejdii și războaie, până la moarte fiind prigoniți, a încă și după moarte. Deci, adunați-vă toți câți v-ați folosit de la dânsii, eniți toată vârsta și firea, bărbați și femei, preoți și monahi, tineri și bătrâni, să mulțumim făcătorilor noștri de bine, să laudăm pe dascălii și propovăduitorii bune credințe, să binecuvântăm cei săraci pe cei îmbogățitori, cei din primejdii pe cei izbăvitori, cei cuvântători pe cuvântătorii de Dumnezeu, cei necăjiți pe mângâietori, sărmanii pe părinți, bolnavii pe doctori, străinii și lipsiții pe iubitorii de străini.

Pe scurt, să zic, toți deodată adunați-vă să mulțumim celor ce s-au făcut tuturor toate, ca pe cei mai mulți să-i dobândească. Dar să lăsăm altora să le rovestească înțelepciunea lor, științele, posturile, privegherile și celelalte fapte bune și numai aceasta să o zic, care mă face și mai mult să mă minunez, adică

sânguința cea covârșitoare și grija care o aveau ca să mântuiască sufletele oamenilor, robii lui Dumnezeu Celui iubitor de oameni și următorii Lui cu toată virtutea. Căci de aceasta se îngrijeau mai mult, cunoscând că prin fapta aceasta păzește omul asemănarea cu Dumnezeu.

Căci nu este mai mare și mai minunată ispravă decât a se păzi cineva într-această amăgitoare lume pe sine fără de prihană; dar mai vrednic de laude, este acela care se sârguiește a mântui și pe aproapele. Căci cu acest milostiv chip se face următor Stăpânului care S-a dat pe Sine la moarte, ca să libereze pe om din robia vrăjmașului. Iar în ce fel au mântuit pe mulți oameni acești dascăli preaînțelepți, ascultați:

Dumnezeu a făcut lumea aceasta pentru oameni, și aceștia au tâlcuit firea celor ce sunt, adică a tuturor fapturilor pe care le-a făcut Atotputernicul Dumnezeu și prin cunoștința lor s-au făcut înțelepți, încât au cunoscut oamenii pe Ziditorul. Cerurile povestesc slava lui Dumnezeu prin frumusețea și mărimea lor, iar dascălii tâlcuiesc luminat cerurile și pământul, adică lumea cea văzută și cea nevăzută, cum este așezarea și rânduiala ei și care este pricina de le-au făcut pe ele Dumnezeu și altele asemenea.

Astfel, se potrivește să zicem graiul psalmistului: *În tot pământul a ieșit vestirea lor și la toate marginile lumii au ajuns cuvintele lor.* Ne-a dat preabunul Dumnezeu Testamentul cel Vechi și cel Nou spre mântuirea noastră și aceștia au primit cu mulțumire poruncile Lui, pe care cu iubire de osteneală le-au păzit ziua și noaptea, cugetând întru dânsule, și pe sineși făcându-se case curate ale Duhului Sfânt; apoi ne povățuiesc și pe noi să petrecem întru dânsule, precum Dumnezeu ne-a poruncit și ne îndreptează, împodobindu-ne obiceiurile cu bună rânduială, și aducându-ne de mână spre cele mai înalte. Dumnezeu S-a întrupat pentru noi, și sfinții aceștia ne tâlcuiesc și ne fac cunoscută taina iconomieii Lui, și ne fac să înțelegem prin oarecare chin preaînțeleapta taină a unirii acesteia.

A trimis pe Sfinții Apostoli să propovăduiască în lume cunoștința lui Dumnezeu, să gonească întunericul închinăciunii de idoli, să lumineze pe neamuri și către Dumnezeu să le întoarcă; s-au trimis și sfinții aceștia să propovăduiască lumii adevărata credință, să izgonească dintr-însa întunericul relei credințe, să se lupte cu ereticii și să-i biruiască, să izbăvească pe oameni de învățăturile cele de suflet pierzătoare, să le vestească dogmele cele drepte și Sfintele Scripturi să ni le tâlcuiască, apoi, către mântuire și pocăință să ne povățuiască; care lucru îndoit s-a făcut, precum cel ce a luat cei cinci talanți și a câștigat cu dânsii alți cinci talanți.

A preamărit pe apostoli cu minuni, de care și acești sfinți n-au fost neîmpărtașiți, precum poate fiecare să se înștiințeze în istoria vieții lor. Domnul a învățat toate neamurile prin apostolii Săi; dar cine a rămas neîmpărtașit de cuvintele acestor sfinți? Pe cine n-au învățat și nu învață până acum preaînțelepții aceștia? Nu atîta cu filozofești și geometricești științe, pe cât cu firești și bune sfaturi povățuiesc minunații aceștia. Căci de vreme ce

lumea nu a cunoscut pe Dumnezeu cu înțelepciunea, ei totuși au voit să mântuiască cu propovăduirea pe cei ce credeau întru El.

Dar pe urmă, fiindcă lumea n-a cunoscut pe Dumnezeu prin propovăduire, precum se cădea, bine a voit să mântuiască, prin înțelepciunea acestora, pe cei ce vor crede învățăturilor lor. Astfel cu adevărat și mulți s-au mântuit prin dogmele lor și prin cugetările lor cele preaînțelepte, iar cu rumusețea cea firească a bunei fapturi și cu dulceața cuvintelor lor au adus la ocăintă pe mulți.

Pe aceștia îi avem noi oamenii, după Dumnezeu, făcători de bine și ăzitori. Aceștia sunt stâlpii cei neclintiți ai credinței noastre, peste care înțelepciunea lui Dumnezeu și-a întărit casa ei, pe care porțile iadului, adică reticii cei rău credincioși și fără de minte, n-au putut nicidecum s-o clintescă. Aceștia sunt, după Sfinții Apostoli, dascăli ai lumii. Pe aceștia îi erbăm și noi astăzi, săvârșind pomenirea lor cu bucurie și cu credință. Nu precum o prăznuiesc robii pântecelui, cu băuturi și beții, nu cu multe feluri de ucate și cu benchetuiți; ci precum poftesc aceia, și precum scripturile lor oruncesc, adică, să ne îngrijim de mântuirea sufletelor noastre, păzind câte le-au poruncit de-a pururea pomeniții în scris, urmînd vieții lor, faptele bune și nevoițele lor. Și făcând cele după puterea noastră, să păzim mântuitoarele porunci ale Domnului, precum le-au păzit ei; căci atunci când îi prăznuim cum se cuvine pe sfinți, atunci și pe Dumnezeu Îl slăvim și pe sfinți îi cinstim, atunci și ei se bucură de noi, slăvindu-se și cinstindu-se.

O! luminători preastrăluciți în toată lumea și decât tăria aceasta mai înstiți! O! fericită treime, închipuirea, asemănarea și strălucirea Preasfintei Treimi, care v-ați preamărit de Ea, ca cei ce pe Aceasta ați propovăduit-o. Căci pentru dragostea lui Hristos, toate dumnezeieștile Lui porunci le-ați păzit, răpuriile voastre cu înfrânare le-ați omorât, pe voi înșivă de toate patimile v-ați curățit, vase cinstite ale Sfântului Duh v-ați făcut, oglinzi prea strălucite ale lui Dumnezeu v-ați lucrat, cu Dumnezeu prin gândire v-ați unit, la săvârșirea faptelor bune v-ați suit și ca bărbați desăvârșiți, la măsura vârstei lui Hristos ați ajuns.

Oile cele cuvântătoare ale lui Hristos bine le-ați păscut, sufletele voastre pentru ele le-ați pus și de vreascurile eretice le-ați curățit, pe eretici departe de voi le-ați alungat, primejdii și izgoniri pentru adevăr ați suferit, pe diavolul și pe slugile lui i-ați biruit, și la fugă i-ați luat. Ne aducem aminte de primejdiile voastre, pe care, pentru buna credință le-ați pățimit, cinstim izgonirile voastre cele nedrepte, care pentru dreptate le-ați suferit, slăvim mucenicia cea grea a răstimirii voastre celei fără de sânge; binecuvîntăm celelalte osteneli și dureri, care ați luat asupra-vă, cu Răsăritul și cu Apusul luptându-vă, ca să învățați pe alții.

Încă avem și scripturile voastre cele sfinte, tablele cele de Dumnezeu scrise, și un al treilea testament, pe care Dumnezeu, prin inimile voastre l-a glăsuț; avem luminarea minții, hrana sufletelor, desfătarea ochilor, dulceața cea de

obște și îndulcirea tuturor sfinților, moștenirea cea bine norocită și bogăția cea fericită, care am luat-o de la voi și o păzim ca pe o vistierie de mare preț, ca să treacă cu diadohisire (urmare) și să rămână din neam în neam pomenirea voastră veșnică și slava voastră să se păzească în lumea nemuritoare.

Ne rugăm și cerem de la voi, sfinților, să vă aduceți aminte de noi, netrebnicii robii voștri, ca bine primite să fie rugăciunile noastre, să păziți Biserica în pace, precum ați lăsat-o, să ne învredniciți a dobândi și noi acea negrăită veselie și prea dorita bucurie a întru tot lăudatei și mai presus de ființă Treimi; ca împreună cu voi să slăvim pe Tatăl, pe Fiul și pe Duhul cel Sfânt, pe unul Dumnezeu, Căruia se cuvine toată slava, cinstea și închinăciunea, totdeauna, acum și pururea și în vecii cei nesfârșiți. Amin.

Troparul, glasul al 4-lea:

Ca cei ce ați fost întocmai la obicei cu Apostolii și lumii învățători, rugați-vă Stăpânului tuturor să dăruiască pace lumii și sufletelor noastre mare milă.

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

Condacul, glasul al 2-lea:

Pe sfinții propovăduitori și dumnezeieștii vestitori, pe căpetenia învățătorilor Tăi, Doamne, i-ai primit întru desfătarea și odihna bunătăților Tale. Că ai primit ostenelele acelora și moartea mai vârtos decât arderile de tot; Cel ce însuși preamărești pe sfinții Tăi.

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Doamne, și ale Născătoarei de Dumnezeu, pacea Ta dă-ne-o, nouă și ne miluiește pe noi, ca un îndurat.

Sfântul Mucenic Vasile din Ancira (1 ianuarie)

În această zi mai prăznuim pe Sfântul Mucenic Vasile din Ancira, care a pățimit în vremea împărăției lui Iulian și în ighemonia lui Saturnin. Acesta a fost dus mai întâi la Constantinopol și chinuit în multe feluri: spânzurat, strujit, întins, bătut, împuns cu țepi și aruncat în cuptor încins, de unde a ieșit fără vătămare; apoi a fost legat în Cezareea și acolo, fiind osândit spre mâncarea fiarelor, s-a rugat lui Dumnezeu să se sfârșească prin dinții fiarelor. Apoi, fiind mâncat de o leoaică și-a sfârșit nevoința muceniciei.

Să se știe că doi sunt Sfinții Mucenici Vasile din Ancira: unul preot, care se înstește la 23 martie; iar altul, acesta care era din cei nesfințiți, însă au pățimit în locuri diferite, de la împăratul Iulian și de la ighemonul Saturnin.

Pățimirea Sfinților Sfințiți Mucenici Efrem, Vasile, Evghenie, Elpidie, Agatodor, Eterie și Capiton (7 martie)

În anul al șaisprezecelea al împărăției lui Dioclețian, preasfințitul Patriarh al Ierusalimului, Efrem, a trimis mulți episcopi în diferite țări ca să vestească postolește cuvântul lui Dumnezeu și să propovăduiască pe Hristos. Dintre aceia, doi episcopi, Efrem și Vasile, au mers în țara Tavroschitiei; și, ieșind în cetatea Cherson, s-au ostenit amândoi, propovăduind pe adevăratul Dumnezeu, la acel popor fără Dumnezeu, luminând pe cei întunecați cu lumina tinericului închinării la idoli elinești.

După aceea Sfântul Efrem, lăsând pe chersoneni în grija Sfântului Vasile, a mers la sciții care locuiau pe lângă Dunăre și acolo, propovăduind, pe mulți i-a întors la Hristos. Iar după destule dureri și osteneli ce a suferit în anunțarea lui Hristos, i s-a tăiat capul cu sabia, în ziua a șaptea a lunii martie. Iar Sfântul Vasile, văzând în Herson rătăcirea necredinciosului popor pe calea cea dreaptă a mântuirii arătând-o lor, a pornit cu mânie pe popor; și, prinzându-l acei păgâni, l-au bătut fără milă și l-au izgonit din cetate. Apoi el, mergându-se într-un munte, ședea într-o peșteră; iar depărtarea acelu munte de cetatea Herson era ca la o sută de stadii și se numea Partenon, adică înțeles; deoarece într-acel munte a fost o capiște de idoli a unei fecioare, zeiță elinească.

Într-acel munte șezînd, Sfântul Vasile se bucura cu duhul că s-a învrednicit pentru Hristos a suferi răni și izgonire, însă se mîhnea și se tînguia pentru pierderea sufletelor omenești celor înșelate de diavol și, pentru întoarcerea lor, se ruga lui Dumnezeu cu lacrimi. Nu după mult timp, arecărui boier hersonean i-a murit singurul copil pe care-l avea și l-a îngropat fără din cetate; iar părinții lui cu multă jale ședeau lângă mormânt triști și plîngînd. Sosind noaptea, iar ei neplecînd încă de la mormântul fiului lor, li s-a arătat în vis fiul lor care murise, zicându-le: “Pentru ce plîngeți și vă tînguți de moartea mea? Nu puteți să mă luați de aici viu, că zeii noștri nu pot să mă învie, fiind idoli neînsuflețiți, învățându-se de diavol spre amăgirea și pierderea oamenilor. Dar de voiți să mă aveți viu, rugați pe omul acela străin pe care bătându-l l-ați izgonit, ca să se roage pentru mine la Dumnezeul lui, și să vă credeți în Acel Dumnezeu, pe care el îl propovăduiește. Căci Acela este adevăratul Dumnezeu, Care are stăpînire peste cei vii și peste cei morți, puternic ca să mă scoale din morți, cu rugăciunile acelu bărbat care de voi este învînat”. Deșteptându-se din somn acei părinți, și-au spus unul altuia vedenia

lor și, văzând-o potrivit, foarte s-au mirat și s-au veselit; apoi, îndată alergând în cetate, au spus vecinilor și prietenilor lor.

După ce s-a făcut ziuă, îndată cercetară pe omul lui Dumnezeu pretutindeni și l-au aflat în peștera cea mai sus pomenită. Boierul acela cu casnicii săi mergând la el, au căzut la sfintele lui picioare, rugându-l să învie pe fiul lor. Iar Sfântul se lepăda, zicând: “Cum pot eu să fac aceasta, fiind om păcătos? Dar de veți crede în Dumnezeul Cel propovăduit de mine, apoi veți câștiga ceea ce cereți; că Acela este singur puternic a învia morți din mormânt”. Iar ei au zis: “Dacă vom avea pe fiul nostru viu, apoi toate cele ce vei voi și vei porunci, repede le vom face”. Iar omul lui Dumnezeu, Vasile, sculându-se, a mers împreună cu dânsii la mormânt și, după ce a prăvălit piatra de pe mormânt, a intrat înăuntru. Apoi, făcând semnul Crucii spre cel mort, s-a rugat lui Dumnezeu. După aceea luând apă și sfintind-o, a turnat peste cel mort, chemând pe Preasfânta Treime în chipul Sfântului Botez.

Atunci îndată a înviat mortul și a grăit, slăvind pe Dumnezeu, și a cuprins spaimă mare pe toți cei ce erau acolo și bucurie negrăită celor ce-l născuseră. Și cădeau la picioarele arhierelui, numindu-l mare, iar pe Dumnezeul Cel propovăduit de dânsul mărturisindu-l că este adevărat și atotputernic. Apoi, luând pe arhierul lui Dumnezeu, pe Sfântul Vasile, l-au dus în cetate cu mare cinste și s-a botezat boierul acela împreună cu toată casa sa, crezând în Hristos. Deci mulți din popor văzând acea minune, s-au unit cu cei credincioși și creștea Biserica lui Hristos în Herson; iar capiștile cele necurate elinești se împuștau cu încetul.

Diavolul, văzând aceasta, a intrat în inima iudeilor celor ce locuiau în Herson. Aceia au îndemnat pe elini ca să se scoale asupra creștinilor, iar mai vârtos asupra Sfântului Vasile, mai marele lor, ca să-l ucidă. Căci ziceau astfel: “Se va risipi cu înlesnire creștinătatea, dacă se va ucide dascălul lor”. Deci s-a adunat nenumărată mulțime de păgâni înarmați, și au năvălit fără de veste cu zgomot asupra arhierelui lui Dumnezeu și, trăgându-l afară din casa lui, i-au legat picioarele și l-au târât pe ulițele cetății, călcându-l cu picioarele și ucigându-l cu pietre. Târându-l la locul unde creștinii puseseră un stâlp și o cruce, acolo arhierul lui Dumnezeu, Vasile, și-a dat sfântul său suflet în mâinile lui Dumnezeu, sfârșindu-se mucenicește, în a șaptea zi a lunii martie, în care și Sfântul Efrem a fost tăiat de sciți cu sabia. Iar trupul Sfântului Vasile l-au târât afară de porțile cetății și l-au aruncat spre mâncarea câinilor și a păsărilor, unde zăcu multe zile fără îngropare. Însă, prin grija lui Dumnezeu, era nevătămat, căci noaptea se arăta deasupra acestui mucenicesc trup o stea prealuminoasă și un lup, sezînd aproape, îl păzea de câini; iar ziua zbura un vultur pe deasupra trupului, nelăsând să se apropie păsările cele mănătoare de trupuri, până ce creștinii, furându-l noaptea, l-au îngropat cu cinste.

După uciderea Sfântului episcop Vasile, unul din ucenicii lui, înnoptând cu corabia în latura Helespontului, a aflat acolo trei episcopi, ostenindu-se întru bunavestire a lui Hristos, pe Evghenie, Elpidie și Agatodor. Aceia,

mpreună cu Sfinții Efrem și Vasile, fuseseră trimiși la propovăduire de reasfințitul Ermon, patriarhul Ierusalimului. Pe aceia ucenicul aflându-i acolo, le-a spus despre sfârșitul Sfântului Vasile; iar ei auzind, au preamărit pe Dumnezeu, Cel ce a încununat cu mucenicească cunună pe plăcutul Său. După aceea sfātuindu-se, s-au suit într-o corabie și au plutit la cetatea Iersonului, voind să urmeze Sfântului Vasile. Și, propovăduind în Herson pe Hristos Dumnezeu, se adăuga în toate părțile numărul credincioșilor.

Însă precum a înarmat diavolul asupra Sfântului Vasile pe iudei și pe lăicnici, tot astfel i-a înarmat și asupra lor. Că, adunându-se mulțimea lor, au prins pe sfinții episcopi și i-au târât legați pe cale, bătându-i cu lemne și cu pietre, până ce sfinții mucenici și-au dat cinstitele lor suflete în mâinile Domnului. Iar trupurile lor le-au tras afară din cetate pe poarta prin care s-a obișnuit a scoate la îngropare pe cei morți; și le-au aruncat afară neîngropate, precum mâncarea câinilor și a păsărilor. Însă creștinii, luându-le în taină, le-au dat cinstitei îngropări. Deci sfinții trei episcopi, Evghenie, Elpidie și Agatodor, au pățit după un an de la uciderea Sfântului Vasile, în aceeași zi, adică la 17-a martie.

După câțiva ani a fost trimis la Herson episcopul Eterie de către patriarhul Ierusalimului, în zilele marelui Constantin, care începuse a veni la reînălțare. Văzând Sfântul Eterie în Herson cumplita necredință a poporului, care nu îngăduia cât de puțin pe creștini în cetate, s-a dus la Constantinopol, să-l vădă pe împăratul Constantin și s-a jeluț asupra necuratului popor din Herson care trădă pe creștini. Iar împăratul a dat poruncă să locuiască creștinii în Herson în liniște și să facă adunările lor, spre lauda lui Dumnezeu, fără nici o preală, iar toți cei ce li se vor împotrivi să se izgonească afară din cetate. Cu această poruncă împărătească, Sfântul Eterie întorcându-se în Herson, a meselit foarte mult turma lui Hristos, iar necredincioșii s-au mâhnit și s-au alburat.

Zidind episcopul în cetate o biserică creștinească și toate bine întocmindu-le, iarăși s-a dus la împărat ca să-i dea mulțumire pentru acea facere de bine. Iar când se întorcea, a căzut în boală și, ajungând cu corabia la ostrovul Aas, a moșit sfârșitul vieții sale celei vremelnice și începutul celei veșnice. Acolo îngropându-l, credincioșii au pus deasupra mormântului său o cruce; și au crescut copaci înalți, care arătau de departe mormântul sfântului. Sfârșitul Sfântului Eterie a fost în șapte zile ale lunii martie, în care s-au săvârșit și cei șapte episcopi.

Înștiințându-se creștinii despre Sfântul Eterie, au plâns mult după dânsul, apoi au trimis la împăratul Constantin, înștiințându-l despre sfârșitul episcopului lor și au cerut altul în locul aceluia. Apoi s-a trimis în locul lui Eterie, fericitul Capiton, episcopul Bisericii din Herson, și s-a primit de necredincioși cu bucurie. După aceea, adunându-se mulțimea poporului necredincios și apropiindu-se acel episcop nou, cerea de la dânsul semne, ca să-l credințosească și să-l credințosească credința cu minune că este dreaptă, ca astfel și ei să poată a

se încredința. Deci ziceau astfel: “Să se aprindă un cuptor mare de foc și să intre în el episcopul creștin. Și de nu va arde, ci va fi viu, apoi cu toții ne vom boteza!”

Sfântul Capiton, nădăjduind spre Dumnezeu, s-a învoit cu sfatul lor și a poruncit ca să se facă un cuptor mare, anume pentru aceasta pregătit. Aprinzându-se cuptorul foarte tare, sfântul episcop - pe când tot poporul privea la el -, și-a pus omoforul și se ruga lui Dumnezeu cu umilință ca să-și arate puterea Sa cea dumnezeiască, precum altădată în cuptorul Babilonului, pentru încredințarea poporului necredincios. După multă rugăciune, diaconul a strigat cu mare glas: “Să luăm aminte!” Atunci arhiereul a intrat în cuptor și a stat în văpaia aceea un ceas, rugându-se cu mâinile întinse spre cer, dar n-a primit nici o vătămare din acea văpaie mare de foc. Apoi, luând cărbuni aprinși în felonul său, a ieșit la popor fără de nici o vătămare, și toți erau cuprinși de mare mirare și de frică, privind la acea slăvită minune - căci focul nu se atinsese nici de veșmintele lui, ba încă și felonul plin de cărbuni aprinși nu se aprinsese -, și cu mare glas și cu o gură au strigat: “Unul este Dumnezeu, Dumnezeul creștinilor, Cel mare și tare, Care a păzit pe robul Său nears în cuptor”.

Atunci toată cetatea Herson și țara aceea au primit credința creștină, prin acea minune slăvită fiind încredințați. Și s-a vestit acea minune marelui Constantin, cum și la întâiul Sinod a toată lumea din Niceea, adică a celor 318 Sfinți Părinți; și toți preamărind pe Dumnezeu, se minunau de credința cea mare și de îndrăzneala către Dumnezeu a Sfântului episcop Capiton. Iar după câțiva ani, Sfântul Capiton, plecând cu corabia din Herson la Constantinopol s-a ridicat o furtună mare și corabia a fost aruncată de valuri spre gura râului Nipru. Acolo se aflau niște oameni necredincioși și fără de Dumnezeu, și, scoțând pe toți câți se aflau în corabie și toate jefuindu-le, numai pe singur arhiereul lui Dumnezeu, Capiton, l-au înecat în apă.

Așa s-a sfârșit mucenicește, în douăzeci și una de zile ale lunii decembrie; însă pomenirea lui este numărată cu cei dinainte arhierei din Herson care au pățimit în ziua a șaptea a lunii martie; deoarece și sfântul lui suflet este împreunat cu ale celor din ceruri. Toți acești șapte arhierei ai lui Dumnezeu, episcopi ai Hersonului, stau ca șapte îngeri înaintea Preasfintei Treimi, a Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, Unul Dumnezeu, slăvindu-L împreună cu toți sfinții, în veci. Amin.

Troparul, glasul al 4-lea:

Mucenicii Tăi, Doamne, întru nevoințele lor, cununile nestrăcării au dobândit de la Tine, Dumnezeul nostru, că având tăria Ta, pe chinători au învins; zdrobit-au și ale demonilor neputincioase îndrăzniri. Pentru rugăciunile lor, Hristoase Dumnezeule, mântuiește sufletele noastre.

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

Condacul, glasul al 2-lea:

Astăzi este ziua cea purtătoare de lumină a păstorilor care în chip aminat au slujit lui Dumnezeu în Cherson. Și laudând prăznuirea voastră a a unora ce ați pătimit pentru Hristos, sfinților mucenicii, rugați pe Hristos, Păstorul cel mare, ca să ne numere și pe noi printre oile ce stau dreapta și să cântăm vouă, sfințiți părinți, cei ce v-ați vărsat sângele oștru pentru Hristos.

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Doamne, și ale Născătoarei de Dumnezeu, pacea Ta dă-ne-o, nouă și ne miluiește pe noi, ca un îndurat.

Pătimirea Sfântului Sfințitului Mucenic Vasile, preotul Ancirei (22 martie)

Sfântul Vasile, preotul Bisericii Ancirei, din cetatea Galatiei, cu totul se înguia să învețe pe oameni adevărul creștinesc și să-i întoarcă din calea iavolească și din toate lucrurile cele rele ale aceluia. El neîncetat propovăduia că vreme cumplită a sosit și că în multe feluri sunt căpeteniile cetelor iadului; pentru că satana are slugile sale, dintre care unele îmbrăcate în haine de oi, iar răuntru fiind lupi răpitori, șezînd lîngă calea acestei scurte vieți, ca să vâneze sufletele spre pierzare, a căror meșteșugire și răpire o arată această vreme.

Deci, fără temere zicea sfântul: "Vă arăt tuturor calea ce duce spre mântuire, întru Hristos Dumnezeu, iar rătăcirea celor necurați o vădesc și o mustru. Dacă oarecare, lăsând pe veșnicul și adevăratul Dumnezeu, au alergat la idolii cei orbi, surzi și muți, aceia vor moșteni văpaia focului nestins care iese din zeei lor. Drept aceea noi toți, cei ce iubim pe Hristos și ca pe un povățuitor al credinței noastre Îl cinstim cu osârdie și voim ca nerăpită să-l păzim omoara în curatele vistierii ale sufletului, să călcăm cu picioarele înșelăciunile iavolești și dăntuirile praznicelor idolești, apoi să fugim de urății împiedicători, întărindu-ne cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos, sătătorul veșnicei răsplătiri".

Astfel făcea sfântul în toate zilele, înconjurând cetatea și pe fiecare întărind, ca să țină desăvârșit credința și să se izbăvească de veșnicile munci ce vor să fie. Și a fost acest sfânt Vasile preot pe vremea patriarhului Constantinopolului, Eudoxie arianul, de care, în vremea sinodului arian din cetatea lui Constantin, a fost oprit de a sluji cele sfinte, pentru dreapta sa credință. Dar după aceea i s-a poruncit de două sute și treizeci de episcopi,

care se adunaseră în Palestina, ca iarăși cu îndrăzneală să săvârșească cele sfinte. Pentru că, având dreaptă credință și viață plăcută lui Dumnezeu, vestea cuvântul credinței fără de prihană și pe mulți îi întorcea de la rătăcire. Pentru aceasta, când tot sufletul creștinesc dreptcredincios era prigonit, sfântul a fost clevetit la împăratul Constanțiu, fiul marelui Constantin, că ar tulbura poporul și întru adevăr, pe mulți i-a învățat a crede drept, pentru că era statornic și tare în credința și așezămintele părintești, nicidecum abătându-se din mărturisirea cea dreptcredincioasă. Iar când a luat împărăția Iulian Paravatul (Apostatul) și s-a făcut pierzător de suflete omenești, punându-le înaintea legile cele nebune pentru necuratele jertfe idolești, atunci și în țara Galatiei, prin porunca lui, se sileau popoarele la închinarea idolească, timp de un an și trei luni.

Sfântul Vasile, văzând pierzarea sufletelor omenești, se ruga lui Dumnezeu pentru cetatea sa, Ancira, zicând: "O, Mântuitorule al lumii, Hristoase, lumina cea neapusă, comoara veșnicelor vistierii, Cel ce cu voia Tatălui izgonești întunericul și cu Duhul Lui pe toate le alcătuiești, caută cu sfântul și înfricoșatul Tău ochi și risipește necuratele slujiri, care se împotrivesc voii Tale celei sfinte ca, fiind stricat sfatul lor cel neputincios, să nu fie împiedicare sufletelor întru Tine, Dumnezeul nostru, Cel ce în veci petreci!"

Închinătorii de idoli, auzind pe Sfântul Vasile rugându-se la arătare, s-au pornit asupra lui cu mare mânie și unul dintre dânșii, anume Macarie, alergând, l-a prins, zicând: "De ce tu înconjuri toată cetatea tulburând poporul și stricând legea cinstirii de zei, așezată cu laudă de împăratul?" Răspuns-a lui sfântul: "Să sfărâme Dumnezeu gura ta, robul diavolului, pentru că nu eu stric legea voastră, ci Cel ce locuiește în cer, cu puterea Sa nevăzută, o strică și o va strica mereu și va pierde tot sfatul vostru, până ce veți slăbi desăvârșit și veți moșteni veșnica muncă cea pregătită vouă". Și, umplându-se de mânie necurații, l-au dus la ighemonul Saturnin, zicând: "Omul acesta tulbură cetatea noastră și pe mulți, amăgindu-i, îi duce la rătăcire; iar acum a venit la atîta îndrăzneală, încât, propovăduind cele îndărătnice, nu se îndoiește a răsturna altarele și pe împăratul a-l huli".

Saturnin ighemonul l-a întrebat pe sfântul: "Cine ești tu, cel ce îndrăznești unele ca acestea?" Răspuns-a Sfântul Vasile: "Creștin sunt, căci acest nume îmi este mai cinstit decât toate". Zis-a Saturnin: "Dacă ești creștin, pentru ce nu faci cele ce se cuvin creștinului?" Răspuns-a sfântul: "Bine mă sfătuiești, o, ighemonule, căci se cade ca faptele cele bune ale omului creștin, arătate să fie tuturor, precum învață Sfânta Evanghelie: *Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca, văzând faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl vostru Cel din ceruri*".

Zis-a Saturnin: "Pentru ce dar tulburi cetatea noastră și hulești pe împăratul pretutindeni, ca și cum ar fi călcat legile cele bune?" Răspuns-a sfântul: "Pe împăratul vostru nu-l hulesc, ci știu pe Împăratul Cel din cer, Care este Dumnezeu, Căruia închinătorii cei vrednici, părinții noștri, pretutindeni i

te închină în curăția inimii. Acela este puternic ca a voastră păgânătate cea înguiată cu nesocoteală în scurtă vreme s-o strice”. Zis-a Saturnin: “Oare nu ți se pare a fi dreaptă legea așezată de împăratul nostru?” Grăit-a sfântul: “Cum poate să fie dreaptă legea aceea care este asemenea unui câine mânios, care urtând carne în gură, mănâncă, înconjurând jertfele, și înaintea diavolescului litar lătrând pune trup omenesc și varsă sânge împrejurul lui, înjunghiind pe prunci pentru jertfa diavolilor? Deci, o lege ca aceasta cum va putea să se umească dreaptă?”

A zis Saturnin: “Încetează de a minți, limbutule, și te supune împăratului!” Răspuns-a Sfântul Vasile: “Cerescului Împărat m-am supus până acum și mă supun, iar de sfânta credință cea întru El niciodată nu mă voi depărta”. Zis-a Saturnin: “Despre care împărat ceresc, căruia te supui, îmi vorbești?” Răspuns-a sfântul: “Pe Acela ți-l spun, Care este în cer și spre toți privește, iar cel pe care tu îl lauzi este pământesc și îndată, ca un om, va cădea în mâinile Împăratului celui mare”.

Acestea auzind, Saturnin s-a mâniat și a poruncit ca, dezgolind pe sfântul, să-l spânzure de copaci și cu unelte de fier să-i strujească trupul. Iar el, fiind spânzurat în chinuri, se ruga lui Dumnezeu, zicând: “Mulțumesc Ție, Doamne, Dumnezeul veacurilor, căci m-ai făcut vrednic să pătimesc pentru Tine acestea și să aflu calea vieții, pe care umblând voi putea vedea pe moștenitorii făgăduințelor Tale”. Deci, strujindu-se sfântul, ighemonul i-a zis: “Acum, Vasile, prin rănilile cele dureroase pedepsindu-te, supune-te împăratului”. Răspuns-a sfântul: “O, sălbaticule și străinule de nădejdea creștinească, ți-am spus acum că adevăratului Împărat și Dumnezeului meu mă supun, crezând în El, și nu-mi este mie cu putință să mă depărtez de Acela”. Apoi, poruncind Saturnin slugilor care-l strujeau să înceteze, fiindcă osteniseră, a zis iarăși către sfântul: “Crede nouă, și zeilor noștri adu-le jertfe”. Răspuns-a sfântul: “Zeilor celor deșerți nu mă voi închina, nici voi fi părtaș jertfelor celor ceucidu-fletele”.

Atunci a poruncit ighemonul să-l ducă pe mucenic în țeapă; și, mergând sfântul, l-a întâmpinat un oarecare elin, cu numele Felix, și i-a zis lui: “Ce este aceasta, Vasile, că singur tu mergi să te pierzi? Oare nu ți-ar fi fost mai bine de ze-ai fi făcut prieten zeilor și să fi câștigat darurile cele făgăduite de împărat? Deci vei pătimi cumplit și încă mult timp, după vrednicie, deoarece singur ai merit astfel”. Sfântul a răspuns: “Îndepărtează-te, necuratule, care nu știi pe Cristos, veșnicul Împărat al făgăduințelor celor adevărate, că nu ești vrednic a fi acelea! Căci, fiind în întuneric, cum vei putea să privești spre lumina cea adevărată și să cunoști negura ce te împresoară?” Acestea zicând, Sfântul Vasile a intrat în temniță.

Ighemonul Saturnin, trimitând scrisori la împăratul Iulian, l-a înștiințat pe el despre preotul Vasile. Iar împăratul îndată a trimis la Ancira pe un oarecare Elpidie, dascăl al pierzării, care altădată a fost creștin, iar acum era rălcător de lege. Împreună cu dânsul a trimis și alt pierzător, anume Pigasie,

care fusese și el altădată creștin și din bunătățile cerești căzuse. Ei plecând spre Ancira, când au ajuns în Nicomidia, au găsit pe Asclapie, slujitorul idoleș, pe care luându-l cu dânșii, cei trei boieri ai oștirii diavolului, au sosit în cetatea Ancira. Iar Sfântul Vasile, șezînd în temniță, nu înceta ziua și noaptea a lăuda și a slăvi pe Dumnezeu.

A doua zi a venit Pigasie în temniță la Sfântul Vasile și, închinându-se lui, i-a zis: "Bucură-te, Vasile!" Răspuns-a lui sfântul: "Nu-ți este ție bucurie, cel fără de bucurie și călcător de adevăr! Nu-ți este ție mântuire, care altădată din izvorul lui Hristos ai băut, iar acum te saturi de noroiul cel urât, înghițind jertfele idolești; altădată ai fost părtaș dumnezeieștilor Taine, iar acum diavoleștilor mese ești întâi șezător; altădată învățător al adevărului și acum povățuitor al pierzării. Altădată cu sfinții săvârșeai prăznuirile, iar acum cu slugile satanei dănțuiești; altădată erai povățuitor spre lumină celor rătăciți întru întuneric, iar acum singur cu totul ești cuprins de negură. Cum de ți-ai pierdut nădejdea ta și te-ai lipsit de sufleteasca vistierie? Ce vei face când va cerceta Domnul despre tine?"

Acestea spunându-le, Sfântul Vasile s-a rugat Domnului, zicând: "Slavă Ție, o, Dumnezeule, Cel ce ești cunoscut de robii Țăi și aduci spre lumină pe cei ce doresc a Te vedea pe Tine, Dumnezeul lor; Cel ce preamărești pe cei ce nădăjduiesc spre Tine și umpli de rușine pe cei ce urăsc legea Ta; Cel ce ești lăudat sus de oști cereștii și pe pământ de oameni închinat; binevoiește, Dumnezeule Cel închinat, ca toate legăturile diavolului să se rupă de la sufletul robului Țău, ca să pot scăpa de vânarea celor ce urăsc dreptatea și se laudă că au să mă biruiască pe mine".

Auzind Pigasie unele ca acestea, s-a dus de la dânsul tulburat și, la prietenii săi întorcându-se, le-a spus toate cele grăite de Vasile. Iar aceia s-au umplut de mânie, căci văzuseră pe Pigasie tulburat, și, ducându-se la ighemon, i-au spus despre aceea.

Atunci ighemonul îndată a poruncit să aducă iarăși pe sfântul la întrebare. Stînd la judecată, Sfântul Mucenic Vasile a zis către ighemon: "Fă ceea ce voiești". Iar Elpidie, auzind pe Vasile vorbind fără frică, a zis către judecători: "A înnebunit acest om fărădelege. Deci acum, pedepsindu-se cu muncile, de se va supune la închinarea zeilor, își va afla sufletul său, iar de nu va voi să se plece, atunci însuși împăratul nostru se va bucura", - zicea aceasta socotind că prin vicleșug îl va face să se închine zeilor. Intrând la împărat, i-a spus: "Stăpâne împărate, Vasile, nesuferind muncile, voiește să se supună înaintea măririi tale". Deci s-a dus împăratul în capiștea lui Asclapie și a poruncit să aducă la sine pe mucenic. Stînd Sfântul Vasile înaintea împăratului, a zis către dânsul: "Unde sunt jertfitorii și proorocii tăi, care s-au obișnuit a fi cu tine? Ți-au spus oare pentru ce am venit la tine?" Iulian răspunse: "Socotesc că tu, fiind înțelept, te-ai cunoscut însuși pe tine și acum voiești să te unești cu noi și să aduci jertfă zeilor". Grăit-a sfântul: "Să știi, o,

mpărate, că sunt nimic aceia pe care îi numești zei. Ei sunt idoli surzi și orbi, iar pe cei ce cred într-înșii îi trag în iad”.

Zicând aceasta, a rupt o bucată de carne ce atârna din trupul său și a aruncat-o în obrazul împăratului, zicând: “Primește, Iuliane, și mănâncă, dacă e îndulcești cu o mâncare ca aceasta, că eu spre a vieții am pe Hristos, iar a morții pentru Dânsul îmi este dobândă. El este ajutorul meu în Care cred și pentru Care rabd acestea”. Despre o mare îndrăzneală și bărbăție ca aceea a sfântului Vasile, îndată a străbătut vestea pretutindeni între creștini și toți l-au laudat pentru mărturisirea sa atât de preaslăvită pentru Hristos și pentru curajul cel bărbătesc, prin care a rușinat pe tiran.

Iar Frumentin, comitele cetii ce purta paveze, care a adus înaintea împăratului pe Sfântul Vasile, Mucenicul, văzând ce a făcut și cum, rupând o bucată de carne din trupul său, a aruncat-o în obrazul lui Iulian spunându-i cuvinte osăditoare, s-a rușinat foarte și s-a temut de mânia împăratului; căci văzuse că împăratul schimbându-se la față și pornit de mânie, nu atât asupra mucenicului, cât asupra lui, deoarece a pus pe legatul acela înaintea împăratului. Și îndată comitele, apucând pe Vasile, a plecat degrabă din fața împăratului și, trăgându-l în divan suflând cumplit de mare mânie, a poruncit să-l muncască mai cu asprime să-l muncească, mai mult decât cu cele dintâi munci, care i se dăduseră de dânsul în toate zilele. Și nu numai pielea mucenicului o fărâmasă cu rănilor, dar și tot trupul, încât se vedeau și cele dinăuntru ale lui. Iar Sfântul Vasile într-o muncire ca aceea se ruga lui Dumnezeu, zicând: “Bine ești cuvântat, Doamne, Dumnezeule, nădejdea creștinilor, Cel ce sprijinești pe cei căzuți și ridici pe cei surpați, Cel ce scoți din stricăciune pe cei ce nădăjduiesc spre Tine, Cel ce știi suferințele noastre, Bunule, Îndurate, Milostive și îndelung răbdătorule, caută din preainaltul scaun al slavei Tale, dă-mi să mă răscumăresc cu credință alergarea mea și fă-mă vrednic Împărăției Tale veșnice și a vieții de moarte!”

După ce a înserat, comitele a poruncit să-l arunce pe Sfântul Vasile în temniță. Iar Iulian, a doua zi foarte de dimineață, a ieșit din cetate, nelăsând pe comite să-i vadă fața și s-a dus în Antiohia. Comitele, văzând asupra sa mânia împărătească ce i se făcuse pentru Vasile, s-a înfocat mai mult asupra sfântului și, scoțându-l din temniță, i-a zis: “Ce vei mai face, o, nebunule om, mai mult decât toți oamenii? Vei jertfi zeilor, cum a poruncit împăratul, sau nu? Ți-ai ales una din două?” Atunci, mâniindu-se și ighemonul, a poruncit să-l spânzure pe sfântul spre munci și să-i strujească coastele cumplit, mult timp, apoi cu fiare grele ferecându-l, l-a aruncat iarăși în temniță.

După aceea, împăratul Iulian, ducându-se în părțile Răsăritului, a mers la Ierusalim și l-au întâmpinat slugile diavolului, având cu dânșii pe idolul lor care se numea Ghecatis. Intrând în palat, a chemat pe jertfitorii idolești și i-a miluit cu aur. Iar a doua zi, făcându-se priveriște, Elpidie a adus aminte împăratului despre Vasile; și, sculându-se de la priveriște, împăratul a poruncit să aducă la dânsul în palat pe Vasile. Deci a mers Sfântul Vasile și a stat înaintea

împăratului cu fața luminoasă, având minunată cuviință. Iar Iulian a zis către dânsul: “Care este numele tău?” Sfântul a răspuns: “Cine sunt, îți voi spune acum: întâi mă numesc creștin, iar numele lui Hristos este veșnic și covârșește mintea omenească, iar de oameni Vasile mă numesc. Și de voi păzi fără prihană numele lui Hristos după care sunt numit, voi lua de la El în ziua judecății răsplătire fără de moarte!”

Iulian împăratul a zis: “Nu rătăci, Vasile, pentru că sunt înștiințat despre tainele voastre. Tu crezi Aceluia Care a luat moarte de ocară pe vremea lui Pilat din Pont?” Răspuns-a sfântul: “Nicidecum nu rătăcesc, împărate. Tu ai rătăcit, făcându-te călcător de lege și lipsindu-te de cereasca Împărăție. Eu cred în Hristos al meu, de Care tu te-ai lepădat, căci El ți-a dăruit această pământescă împărăție, dar degrabă o va lua de la tine, ca să cunoști ce fel de Dumnezeu ai mîniat”. Zis-a Iulian: “Te îndrăcești, nebunule! Nu va fi așa precum voiești tu”.

Răspuns-a sfântul: “Nu-ți aduci aminte de răsplătirile lui Hristos cele pregătite robilor Lui? Nu te-ai rușinat de altarul prin care ai scăpat de ucigătoarea moarte, când erai prunc de opt ani și, fiind spre ucidere căutat, te-ai ascuns în sfințitul locaș; nici n-ai păzit legea pe care cu gura ta, când erai în rânduiala bisericească, adeseori ai propovăduit-o. Pentru aceasta nici Hristos, Împăratul Cel mare, nu te va pomeni întru a Sa veșnică Împărăție, ci și această vremelnică împărăție, nu după mult timp, o va lua de la tine și trupul tău nu se va învrednici îngropării, pe când sufletul tău în cumplite dureri ți-l vei lepăda!” Aceasta mai înainte a proorocit-o sfântul despre grabnica moarte a lui Iulian, al cărui trup, fiind îngropat, l-a aruncat pământul din sânul său afară.

Atunci a zis Iulian: “Eu, o, necuratule, am vrut să te eliberez, dar, deoarece repeți fără rușine cuvintele tale nebunești și sfatul meu îl lepezi, încă și cu muștrări multe mă ocărăști, pentru aceea poruncește mărirea mea, ca din trupul tău în toate zilele să se facă câte șapte curele!” Deci a poruncit comitelui Frumentin, purtătorul de paveze, ca, luând pe Vasile, în toate zilele să-i jupoaie pielea, făcând câte șapte curele; și aceasta o făcea Frumentin cu osârdie.

Sfântul cu vitejie răbda pentru Hristos niște chinuri cumplite ca acelea, toată pielea lui în câteva zile fiind jupuită în curele și curelele acelea atârânănd pe dinainte și pe la spate, a grăit pătimitorul către comite: “Acum aș voi să merg la împărat, să vorbesc cu el”. Comitele, la acele cuvinte ale lui, l-a întrebat: “Pentru a te supune poruncii, sau a pieri în munci?” Sfântul Mucenic Vasile răspunse: “O, necuratule om, ai uitat câte curele ai jupuit ieri și în zilele trecute de pe trupul meu, încât toți care se uitau la mine plâneau, văzând muncile care mi le făceai, hulitorule de cele sfinte? Iată acum, cu darul Hristosului meu, stau sănătos înaintea ta! Spune tiranului Iulian, împăratul tău, cât de mare este puterea lui Hristos Dumnezeu, pe care el a părăsit-o, și și-a pierdut sufletul amăgindu-se de diavol. Nu-și aduce aminte cum Hristos Dumnezeu l-a izbăvit de moartea prin ucidere, ascunzându-l printre sfinții

reoți și sub dumnezeiescul altar al sfintei biserici? Această facere de bine uitând-o, s-a lepădat singur de Dumnezeu și a fugit din Biserică. Iar eu mă aștept în Hristosul meu, că degrabă îți va răsplăti după vrednicie și va ieri ticălosul călcător de lege în tirania sa”.

Comitele a zis: “Te îndrăcești, nebunule! Iulian, stăpânul meu cel nebiruit, fiind iubitor de oameni și milostivindu-se spre tine, ți-a poruncit ca împreună cu noi să prăznuiești în jertfe de cărnuri și în tămâieri binemirositoare. Dar tu nu ai voit să te supui, ci, dimpotrivă, cu ocări ai necinstit mai întâi pe împărat, după aceea m-ai băgat și pe mine în primejdie. Deci îți voi răsplăti după vrednicia ta, cu niște munci ca acestea, cu care degrabă te vei duce din viața aceasta”.

Zicând acestea, comitele a poruncit să înfierbânte țepușe de fier și cu celea să-i împungă trupul pe spate și pe pântece. Fiind muncit astfel, Sfântul Vasile a căzut la pământ, rugându-se lui Dumnezeu cu mare glas și zicând: Lumina mea, Hristoase, nădejdea mea, Iisuse, limanul cel lin al celor învăluiți, mulțumesc Ție, Doamne, Dumnezeul părinților mei, că ai scos sufletul meu din iadul cel mai de jos și ai păzit în mine numele Tău cel slăvit ca, în lăntuire făcându-mi alergarea, să fiu părtaș odihnei celei veșnice pentru făgăduințele făcute părinților mei de Tine, Arhiereul cel Mare, Iisuse Hristoase, Domnul nostru! Acum primește în pace duhul meu, petrecând neschimbat în această mărturisire, că Tu ești milostiv și mare este îndurarea Ta, Cel ce viețuiești și în vecii vecilor. Amin!”

Săvârșindu-și rugăciunea și fiind străpuns pântecul lui cu acele înfocate țepușe, a adormit cu somn dulce, dându-și duhul în mâinile lui Dumnezeu. Deci s-a sfârșit Sfântul Vasile în mărturisire mucenicească, în 28 de zile ale lunii ianuarie. Iar după uciderea și pierzarea cea grabnică a lui Iulian aravatul, mult-pătimitorul trup al mucenicului s-a arătat a fi cinstit de creștini în a 22-a zi a lunii martie, în care s-a așezat pomenirea lui. Vitejeasca lui pătimire a întărit pe toți creștinii în credința cea adevărată în Iisus Hristos, Domnul nostru, Căruia l se cuvine slava și cinstea în vecii vecilor. Amin.

Troparul, glasul al 4-lea:

Și părtaș obiceiurilor și următor scaunelor Apostolilor fiind, lucrare ai făcut, de Dumnezeu insuflată, spre suirea priviri la cele înalte. Pentru aceasta, cuvântul adevărului drept învățând și cu credință răbdând până la sfârșit, Sfinte Mucenice Vasile, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să măntuiască sufletele noastre.

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

Condacul, glasul al 2-lea:

Săvârșind petrecerea cea după lege, ai păzit credința, Sfințite Mucenice Vasile. Pentru aceasta te-ai învrednicit cununilor muceniciei și stâlp neclintit te-ai arătat Bisericii, mărturisind pe Fiul cel fără de început cu Tatăl și cu Duhul, Treimea cea nedespărțită, pe care roag-o să ne mântuiască din nevoi, pe noi cei ce te cinștim pe tine, ca să strigăm ție: bucură-te, Vasile, de Dumnezeu înțeleptite.

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Doamne, și ale Născătoarei de Dumnezeu, pacea Ta dă-ne-o, nouă și ne miluiește pe noi, ca un îndurat.

**Pomenirea Cuviosului Vasile, împreună pătimitor și pustnic cu
Sfântul Procopie Decapolitul
(28 februarie)**

Acesta a trăit pe vremea lui Leon Isaurul, luptătorul de icoane. El, lăsând lumea și cele lumești, s-a făcut monah și a petrecut în viața monahicească cu fapte bune, precum se cădea. Apoi, când cinștirea sfintelor icoane era lepădată, s-a împotrivit cu tărie luptătorilor de icoane. Pentru aceea, l-au prins și l-au chinuit mult, însă nu s-a supus și nu s-a învoit cu erezia lor, propovăduind adevărul până la moarte, având ajutor pe dumnezeiescul Procopie.

Deci Sfântul Vasile a fost strujit, ca și cuviosul Procopie, peste tot trupul și pe grumaji, și aruncat în temniță, stînd legat foarte multă vreme, până ce a pierit de pe pământ împăratul cel fără de lege. Murind tiranul acela, au fost eliberați Cuviosul Vasile și Sfântul Procopie și ceilalți mărturisitori. Și viețuiau în aceleași pustnicești osteneli ca și mai înainte, aducând pe mulți la dreapta-credință și povățuindu-i la viața cea îmbunătățită. Apoi, după mulți ani și după viața cea plăcută lui Dumnezeu, a venit fericitul său sfârșit și s-a dus veselindu-se întru rugăciuni și mulțumiri, la Dumnezeu, pe Care l-a iubit din tinerețe.

Troparul, glasul al 1:

Locuitor pustiului și înger în trup și de minuni făcător te-ai arătat, de Dumnezeu purtătorule Părintele nostru Vasile, cu postul, cu privegherea și cu rugăciunea cereștile daruri luând, vindeci pe cei bolnavi și sufletele celor

se aleargă la tine cu credință. Slavă celui ce ți-a dat ție putere, slavă celui ce te-a încununat pe tine, slavă celui ce lucrează prin tine tuturor tămăduiri.

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

Condacul, glasul al 2-lea:

De sus primind dumnezeiască descoperire, ai ieșit înțelepte, din mijlocul tulburărilor; și cuviincios sihăstrind, ai primit lucrarea minunilor și a tămădui bolile prin har, Vasile, preafericite și preasfințite.

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Doamne, și ale Născătoarei de Dumnezeu, pacea Ta dă-ne-o, nouă și ne miluiește pe noi, ca un îndurat.

Viața Cuviosului Părintelui nostru Vasile cel Nou
(26 martie)
(Scrisă de Grigorie, ucenicul său)

În zilele dreptcredincioșilor împărați Leon cel Înțelept (886-912) și fratele său Alexandru (912-913), fii împăratului Vasile Macedon (867-886), în al doilea an al stăpânirii lor, oarecare magistrați din părțile Asiei, fiind trimiși cu poruncă împărătească, s-au întors de acolo în cetatea Constantinopol. Și mergând alături de niște munți neumblați și pustii, au văzut pe omul acesta, pe care ne este acum vorba, adică pe fericitul Vasile, umblând prin pustie, îmbrăcat în haine proaste, la chip străin și înfricoșat, ca un hrănit prin pustie, și îndată l-au prins. Apoi, minunându-se de chipul lui cel străin, îl socoteau că este iscoadă.

Deci legându-l, s-au dus împreună cu el la Constantinopol, unde, tocându-se la împărați, le-au spus despre omul cel prins pe drum. Iar împăratul Leon, văzându-l, l-a dat spre întrebare unui patriciu, ce se numea Samon, de neam agarean, ca să ispitească cele despre dânsul cine este, de unde este și cum îi este numele. Deci, Samon patriciul, luând pe omul lui Dumnezeu, l-a dus în casa sa și, șezînd cu toți sfetnicii săi, cu mândrie a poruncit să aducă înaintea fetei sale pe fericitul.

Adus fiind înaintea lui, nu i-a dat vrednica cinste și închinăciune. Și a zis către dânsul Samon: "Cine ești, de unde ești și cum îți este numele tău?" Iar el nu i-a dat răspuns, ci stătea, tăcând și căutând cu ochi blânzi spre dânsul. Deci, a grăit iarăși către dânsul: "Spune-ne nouă, de unde ești?" Sfântul a zis către dânsul: "Dar tu cine ești și de unde ești?" Iar Samon i-a zis: "Noi pe tine ne întrebăm, cine ești și de unde vii? Iar cine sunt eu, nu se cade ție a mă

întreba. Dar de voiești să știi ceva despre mine, îți voi spune. Eu sunt Samon patriciul și mai marele postelnicilor împărătești. Deci, spune și tu, cine ești și de unde ești și ce fel îți este viața ta?”

Grăit-a către dânsul fericitul: “Eu sunt străin, unul din cei ce petrec pe pământ”. Zis-a către dânsul Samon: “Bine zic aceia, dar, despre tine, că ești iscoadă și ai venit să încerci stăpânirea grecească”. Iar cuviosul la aceasta n-a răspuns nimic.

Mulți din cei ce stăteau înaintea îl întrebau, zicându-i: “Cine ești?” Și nu le răspundea. Atunci a poruncit Samon să aducă înaintea lui toiege verzi, vine de bou uscate și cele mai înfricoșate unelte, spre îngrozirea lui, că doar s-ar teme și ar spune de unde este. Iar el, văzându-le pe toate acelea, nu zicea nimic. Apoi a poruncit ca să-l întindă patru inși și să-l bată cu vine de bou, întrebându-l cine este. Și fiind bătut tare, sfântul nu le răspundea, ci răbda, tăcând. Și până într-atât l-au bătut, până când li s-a părut că îndată va muri. Apoi, luându-l ca pe o bârnă, el neputând umbla, l-au dus și l-au aruncat în temniță.

A doua zi, neîmplânzita fiară, Samon, șezînd la judecată, a poruncit să aducă pe cel închis. Și ducându-se trimișii, au aflat ușile temniței încuiate, iar pe acela stînd afară sănătos cu trupul și așteptându-i pe ei. Iar ei s-au mirat de aceasta foarte mult. Deci l-au întrebat pe el, zicînd: “Spune-ne nouă, cum ai ieșit din temniță, fiind ușile încuiate?” Dar fericitul n-a răspuns nimic și mergea cu ei, ca să stea înaintea patriciului. Atunci unii dintre dînșii, alergînd înaintea, au spus lui Samon ceea ce se făcuse, adică cum îl aflaseră în afara temniței. Samon s-a mirat și toți cei împreună cu dânsul, auzind unele ca acelea, și nu credeau cele spuse. Iar alții ziceau că este vrăjitor și cu farmece a făcut o minune ca aceea. Samon patriciul îl întreba pe sfântul cu dinadinsul și cu cercetare, ca să spună cine este. Iar cuviosul nu i-a dat răspuns. Deci Samon, mâniindu-se foarte tare, a poruncit ca să-l întindă pe pământ și să-l bată cu toiege fără cruțare, până ce va spune cele despre sine, cine este și de unde este.

Deci l-au bătut mult, încât șase toiege s-au sfărâmat, iar el răbda vitejește în mare tăcere, nerăspunzînd nimic, încât se mirau toți de răbdarea și tăcerea cea negrăită a cuviosului. Și a zis Samon: “Știu că voiește să se laude iscoditorul acesta și să zică: “I-am biruit cu tăcerea”. Dar astfel mă jur, pe sănătatea singurilor mei stăpânitori, că nu-l voi lăsa să se laude și să-și bată joc de noi”.

Deci a poruncit să-l bată toată săptămîna aceea, în fiecare zi, dându-i câte trei sute de lovituri cu bicele și trei sute de toiege. Iar el răbda acea muncire, tăinuindu-și fapta bună care era într-însul. Căci din tinerețe se făcuse monah și se dusesse în pustie, unde s-a nevoit ani destui. În tot timpul nevoinței sale în pustie avea viața aspră, hrănindu-se numai cu verdețuri, umbla desculț și îmbrăcat cu haine proaste și nu voia să spună cuiva despre îmbunătățita sa viață. Tăcea, pentru că zice Domnul nostru Iisus Hristos: *Să nu știe stînga, ce face dreapta ta*. Pentru că tot cel ce-și arată faptele sale cele bune, își ia plata sa, adică lauda cea de la oameni, iar de veșnica slavă se

psește. Iar cel ce dorește viața veșnică, acela își tănuiește înaintea oamenilor a faptă bună și, chiar de s-ar și bate, tace. Cu adevărat un om ca acela este mucenic.

Trecând săptămâna aceea în care în toate zilele îl băteau pe sfânt, multe ureri a răbdat și, înștiințându-se Samon patriciul că sfântul mucenic este intru nesupunere, iarăși a șezut la judecată și, punându-l înaintea, a căutat cu mânie la dânsul și i-a zis: “Necuratule între oameni, până când tănuiești nșelăciunea în inima ta? Spune-ne nouă, cine și de unde ești?” Răspuns-a lui fericitul: “Cei ce fac în taină faptele urâte, precum faci și tu, pe aceia cu devărat se cuvine a-i numi mai necurați”. Iar Samon de o vădure ca aceea de mare rușine s-a umplut încât, rușinându-se de cei ce stăteau înaintea lui și prinzându-se de mânie și de iuțime mare, a poruncit să aducă curele și să lege mâinile cuviosului. Apoi, cu frânghii legându-i tare coastele, iar piciorul lui cel drept legându-l înapoi de coaste, să-l spânzure de o grindă cu capul în jos într-o cămară; și cu inelul său a pecetluit ușa cămării aceleia. Deci astfel l-a lăsat să spânzure, până ce va spune despre sine, cine și de unde este. Toți cei ce erau acolo cărteau în taină asupra lui Samon, mâniindu-se și numindu-l călos pentru o muncire ca aceea ce se făcea de dânsul omului celui nevinovat.

Stînd sfântul astfel spânzurat trei zile și trei nopți, iar după trei zile mergând muncitorul și deschizând ușa, l-a aflat pe mucenic spânzurat. Însă, văzându-l la față luminat, ca și cum nu pătimise nimic rău, s-a mirat și mergând mai aproape de dânsul, a zis: “Cine și de unde ești? Au nu te-au învățat minte pe tine muncile acestea?” Iar fericitul nerăspunzând nimic, a poruncit să-l pogoare de pe grindă și să-l dezlege.

Fîind dezlegat, sfântul a stat cu trupul sănătos, vindecându-l darul lui Iristos și neavînd nici o vătămare. Toți minunându-se preamult, a zis Samon: “Au nu am zis bine că omul acesta este fermecător? Pentru că iată, nici cât de puțin n-a bolit cu trupul; dar eu degrabă îi voi dezlega puterea vrăjitoriei lui. Chemați la mine pe hrănitorul de fiare”. Acela venind, i-a zis: “Să pregătești pentru dimineață un leu mai cumplit, nedându-i astăzi hrana cea rânduită, ca să fie flămînd; și vom vedea pe fermecătorul acesta, de-l va birui și pe leu”. A doua zi s-a adunat mulțime de popor la priveriște și un leu groaznic s-a lăsat să se lăzască, răcnind foarte tare de foame. Și ducându-l acolo pe Sfântul Vasile, l-au aruncat la leu spre mîncare; iar leul, văzînd pe prea cuviosul, a început a tremura și, apropiindu-se, s-a culcat și se tăvălea înaintea picioarelor lui, ca o oaie fără de răutate, încât toți mirîndu-se, strigau: “Doamne miluiește!”

Apriindu-se cuviosul de leu, îl netezea cu mîna sa cea dreaptă și, pucîndu-l de ureche, l-a scos afară, strigînd către cei ce stăteau înaintea: “Iată oaia voastră, iată oaia”. Dar o minune ca aceasta făcîndu-se, nicidecum n-a voit Samon cel de alt neam să cunoască și să înțeleagă că omul cel muncit de dânsul este al lui Dumnezeu. Deci a poruncit ca noaptea să-l înece pe sfânt în mare.

Slugile, luând pe mucenic întru a treia strajă de noapte, l-au dus cu o corăbioară pe mare și întru adânc aruncându-l legat, s-au întors. Iar cu porunca lui Dumnezeu, Cel ce păzește pe sfinții Săi, îndată doi delfini din mare luând pe cuviosul pe spatele lor, l-au scos la malul ce se numea Eudomi, și era acela al șaptelea înaintea Constantinopolului. Acolo l-au pus pe uscat; și, deodată, i s-au dezlegat mâinile și picioarele. Deci sfântul, sculându-se, s-a dus în cetate. Dar încă nu erau deschise porțile cele de aur și a șezut lângă ele, vrând să se odihnească puțin. Într-acea vreme a venit acolo un om care era cuprins foarte tare de boala frigurilor și a șezut aproape de sfântul, tremurând și suspinând de durere.

Făcându-i-se milă cuviosului, și-a pus mâna pe dânsul și, rugându-se, l-a tămăduit. Iar omul, văzându-se tămăduit, a căzut la picioarele cuviosului și-l ruga să meargă cu el în casa lui. Omul acela era unul din cei mai mici cetățeni, cu numele Ioan; și a mers cuviosul cu el, bucurându-se. Iar Ioan cu soția sa l-au primit cu dragoste și, fiind vremea prânzului, au pus masă și au mâncat, veselindu-se. Iar Ioan a spus femeii sale cum l-a tămăduit cuviosul prin chemarea numelui lui Hristos și s-a bucurat femeia foarte de un oaspete ca acela, că s-a învrednicit a primi pe plăcutul lui Dumnezeu în casa sa. Pentru că era și aceea foarte iubitoare de Hristos și de străini și petreceau întru frica lui Dumnezeu; iar numele ei era Elena.

După aceea, Ioan și Elena, femeia lui, au început a-l ruga pe sfântul să le spună cine și de unde este? Răspuns-a sfântul: "De unde sunt nu se cade acum a spune, ci mai pe urmă veți ști; iar acum voiesc să mă duc pentru rugăciune în Mănăstirea Icoanei celei nefăcute de mână, a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, care singură de sine s-a zugrăvit". Și sculându-se s-a dus, urmându-l Ioan. Apoi săvârșind acolo rugăciunile sale, s-a întors în casa lui Ioan pentru rugămintea aceluia. Și supărau Ioan și soția lui pe sfântul, cu rugămintea să le spună cele despre sine. Iar el a zis: "Eu sunt acela pe care Samon patriciul l-a aruncat în adâncul mării. Dar Domnul meu Iisus Hristos, Căruia îi slujesc din tinerețile mele, precum știe, m-a păzit nevătămat". Și le-a spus cum îl cheamă și apoi toate pe rând, câte i-a făcut patriciul împărătesc. Iar ei se minunau, căci auziseră despre dânsul și mai înainte cum l-a muncit Samon și cum nu l-a vătămat fiara, pentru că străbătuse vestea despre minunea aceea prin toată cetatea. Apoi îl rugară să petreacă cu dânsii în casa lor în toată vremea vieții sale; și plăcută i-a fost aceea sfântului.

Deci i-au pregătit o casă de rugăciune și sfeșnic unde înălța cele obișnuite lui Dumnezeu. Și cine poate să spună izvoarele lacrimilor lui pe care le vărsa în rugăciuni către Dumnezeu? Cine va număra plecarea genunchilor lui? Cine va povesti privegherile cele de toată noaptea? Pentru că fără de somn petrecea toate nopțile. Dar încă și obiceiurile lui cele bune cine le va spune cu de-amănuntul? Spre mânie niciodată nu s-a mișcat, fiind ca un stâlp neclintit; era blând ca un alt Moise și David, liniștit ca Iacob, iar milostiv mai mult decât Avraam. Pentru că acela din multa sa bogăție făcea milostenie, iar acesta din

ărăcia sa pentru Dumnezeu, făcea mult bine săracilor. Pentru că ceea ce i se făcea de iubitorii de Hristos, îndată împărțea la cei ce nu aveau.

Locuind Sfântul Vasile la acel iubitor de Hristos, Ioan, au început, după unele zile, a veni la dânsul oamenii, unii pentru folos, iar alții aduceau pe olnavii lor pentru tămăduire; pe acei bolnavi cuviosul, punând mâinile sale și făcând rugăciune, îi tămăduia cu darul lui Hristos. Și s-au preamărit numele și viața lui Vasile în acea cetate, încât mulți, nu numai din popor, ci și din cetățeni, veneau la dânsul. Avea încă și darul mai înainte-vederii, și fiecăruia ce venea la dânsul, mai înainte îi vedea faptele cele tainuite, ori bune ori rele. În îngurătate, muștrând pe cei sănătoși, pe mulți i-a ridicat spre pocăință. Și mai înainte vedea cele ce vor fi și înainte le spunea proorocește, precum va povesti cuvântul.

Murind împăratul Leon, apoi și Alexandru fratele lui sfârșindu-se după un an, a rămas la împărăție Constantin, fiul lui Leon, cel numit Porfirogenitul, și maica sa Zoe (913-959). Dar, de vreme ce Constantin era încă foarte mic, i-au pus păzitori și rânduitori împărăției pe Nicolae, patriarhul Constantinopolului și pe Ioan, păzitorul palatului, care se poreclea Garida. Celora le era încredințat ca să îndrepteze toate lucrurile împărătești, până ce împăratul cel tânăr va veni în vârstă. Într-aceea vreme au năvălit barbarii asupra țării grecești și pustiau pământul împrejurul Constantinopolului, încât nu era cine să strângă putere de oaste și să iasă la război împotriva barbarilor și să năvăliseră. Împărăția grecească era în tulburare și în primejdie mare, iar poporul Constantinopolului striga asupra patriarhului Nicolae, că nu poartă grija și nu rânduiește bine împărăția.

Atunci Nicolae, sfătuindu-se cu ceilalți boieri mari, a scris voievodului Basaritului, cu numele Constantin, ce se poreclea Duca, să vină în cetatea împărătească și să primească sceptrul împreună cu Constantin, tânărul împărat, care era crescut în palatul împărătesc și, ca un bărbat tare și viteaz în războaie, să năvălească împotriva celor de alt neam. Pentru că bărbatul acela, Constantin Duca, era foarte viteaz și ostaș nebiruit, înfricoșat potrivnicilor, avea lucru și singuri de multe ori l-au mărturisit. Căci vedeau ieșind foc din armele lui Constantin și din nările calului său, pornind asupra lor, arzându-i și izgonindu-i, încât nu puteau să stea împotriva feței lui. Constantin tănuia cel dar ce-i era dat de la Dumnezeu, pentru că zicea: "Dormind eu în camerele mele, mi-a stat înainte o femeie prealuminoasă, cu porfiră împărătească îmbrăcată și cu un cal de foc lângă dânsa. Iar pe acel cal erau arme de foc și mă silea să mă înarmez cu acele arme de foc și să încălesc pe acel cal înfricoșat, nevrând eu și temându-mă. După ce am făcut aceea, a zis către mine: "Să se teamă de tine vrăjmașii lui Dumnezeu și hulitorii Fiului Meu și ca vremea să se topească de la fața ta!" Aceasta zicându-mi, s-a dus".

Aceasta spunea despre sine bărbatul acela, la care, dacă a venit scrisoarea patriarhului pentru primirea împărăției, el se lepăda, zicând că e nevrednic a sta la o stăpânire înaltă ca aceea. Dar patriarhul și toată suita au trimis iarăși

scrisori la dânsul, chemându-l la împărăteasca vrednicie, iar el le-a scris înapoi:

“Nu mi se cade mie să fiu cu unsul Domnului, cu împăratul, deși este mic cu anii, și a greși Dumnezeuului meu; și încă mă tem ca nu cumva vreo înșelăciune și meșteșug să se afle între voi și mă veți pierde pe mine”. O scrisoare ca aceea primind de la dânsul patriarhul și boierii din Constantinopol, au trimis a treia oară la dânsul, fiecare deosebit scriindu-și al său jurământ, jurându-se pe cinstitul lemn al făcătoarei de viață Crucii Domnului, că nu cu suflete înșelătoare, ci cu drepte inimi îl chemau la împărăția tânărului împărat. Iar el, crezând jurământul lor, a venit la Constantinopol cu casnicii săi, unde l-au întâmpinat boierii și cetățenii cu multă slavă și cinste.

Intrarea lui în cetate s-a făcut dimineța, pe când răsărea soarele. Și i s-a făcut un semn, nu bun, vestindu-i dinaintea morții prin ucidere, pentru că, soarele strălucind luminos, o ploaie mică a căzut, iar picăturile care cădeau pe pământ erau sângerate. Iar patriarhul Nicolae și cu sftnicii lui, văzând venirea și cinstita întâmpinare de către popor a lui Constantin Duca, și-au schimbat într-alt fel sfatul și i-au închis intrările împărăției, nelăsându-l să meargă la împărat și la maica acestuia. Iar el și-a pus cortul său lângă privesite, la alergarea cailor. Și veneau la dânsul boierii cei mari și cetățenii închinându-se lui, numindu-l împărat. Iar unii din boierii care se cunoșteau cu Sfântul Vasile și aveau dragoste către dânsul, mergând la el, îl întrebau deosebit cum are să fie sfârșitul aceluia lucru ce s-a început. Sfântul, plângând, le spunea că nu vor trece trei luni și va fi sfârșit sângerat lui Constantin Duca, cel chemat la împărăție, și tuturor celor ce se țin de dânsul. Spunând acelea, fericitul se tânguia nemângâiat și neîncetat, până la slăbire.

Deci aceia, închizându-se în casele lor, petreceau în tăcere, neieșind nicăieri și așteptând cu frică sfârșitul cel proorocesc. Doi frați dintr-un pânțec ai unui boier mare, amândoi cu cinstea protospătari, au mers la sfântul și l-au întrebat, zicând: “Oare bine este ca să mergem la împăratul, cel nou-numit, și să-i slujim?” Iar sfântul le răspundea cu lacrimi: “Fiilor, să nu mergeți acolo, că de veți fi împreună cu dânsul, apoi unul cu ucidere de sabie va muri, iar altul tăierea urechilor și a nasului va pătimi și de râs va fi la cei ce-l vor vedea, în toată viața sa”. Aceia, nebăgând în seamă cuvintele sfântului, s-au dus la privesite și cu cel nou-numit împărat s-au făcut una.

După două luni, Constantin Duca, cel chemat la împărăție cu jurământul patriarhului și rugămintele a toată boierimea, văzându-se amăgit și batjocorit, nu s-a răzbnat pentru aceasta, el, ca unul ce era viteaz în războaie și avea după dânsul mulțime de ostași și de popor. Pentru că putea, cu puterea ostașilor și a poporului, să sfărâme porțile împărătești încuiate și să intre, sau să înconjoare cetatea mult timp și să nu le slobozească cele de trebuință pentru hrană, și atunci singuri ar fi căutat milă de la dânsul, și intrarea iarăși i-ar fi fost liberă. Însă el, fiind bărbat dreptcredincios și temător de Dumnezeu, nu

oia ca pentru dânsul să pătimească cineva rău, nici nu căuta ca prin îngeroasă cale să se suie la treapta împărătească. Spre Dumnezeu punându-și nădejdea și spre jurământul patriarhal și boieresc încă nădăjduind, s-a fătuit cu ai săi să meargă fără război și fără arme întru cele împărătești, cu ace, prin porțile de aramă, rupându-le, pentru că erau tare încuiate, și zicea: De ne vor primi cu blândețe bine va fi, iar de ne vor ucide, vor da pentru noi răspuns la Dumnezeu, înaintea Căruia o să ne judecăm, căci cu rugăminte și cu jurăminte, chiar nevrând noi, ne-au amăgit”.

Acestea zicând, a pus jurământ asupra tuturor celor ce erau cu dânsul, ca să nu îndrăznească nici unul să-și scoată sabia sau săgeata în arc să pună supra celor ce se împotriveau lor, căci a-zicea el - nici o picătură de sânge a unui creștin să nu se verse pentru el. Așa sfat făcând și jurământul întărindu-au pornit spre porțile cele de aramă. După ce cu sila le-au deschis și mergeau încet spre palatele împărătești, îndată, din porunca patriarhului și a sfetnicilor lui, săgetătorii pregătiți pentru aceea au început a săgeta împotriva lor și a căni pe mulți; iar pe Duca l-au rănit tare în coastă, sub mâna dreaptă, și a căzut la pământ, gemând de durere.

Apoi, cei de prin palat înarmați, a căror mulțime era adunată pentru aceea, au pornit cu săbiile asupra celor ce intrau cu pace și nu se luptau împotriva lor și au început a-i tăia ca pe niște mlădițe. Deci au omorât pe Constantin Duca, pe fiul său și pe mulți alții, iar pe ceilalți care apucaseră să fugă, i-au prins vii și într-același ceas i-au muncit pe dânsii; pe unii tăindu-i în două, pe alții spânzurându-i pe lemn înaintea porților cetății, iar altora tăindu-le nasurile, urechile și vinele. Au căzut atunci cu Constantin Duca, ca la trei mii de bărbați nevinovați. Atunci și acei doi frați protospătari, care veniseră la Sfântul Vasile, au pățimit după proorocia cuviosului, pentru că învinuia dintre dânsii și s-a tăiat capul, iar altul a suferit tăierea urechilor și a asului.

După aceea, lui Duca cel ucis ostașii i-au tăiat capul, asemenea și fiului său, și le-au dus la patriarhul Nicolae și la sfetnicii lui. Patriarhul a dat daruri celor ce au ucis pe Constantin, iar capul lui a poruncit să-l poarte în sulită prin poartă cetatea, spre bațjocură, iar trupurile celor uciși de sabie să le arunce în mare. O vărsare de sânge nedreaptă ca aceea s-a făcut atunci în Constantinopol, spurcându-se cetatea cu sânge de bărbați nevinovați, care, ca sângele lui Abel, striga din pământ către Dumnezeu, contra ucigașilor. Astfel, cu de sabia vrăjmașilor celor de alt neam, ci de sabia celor de o credință și un gând, fiind prieteni și frați, a căzut puternicul voievod Constantin Duca, cel omnit de dânsii împărat. Ostașul cel slăvit cu vitejia, plăcutul lui Dumnezeu și iubitorul poporului, a pierit de jurământul oamenilor celor călcători de jurământ și fără de socoteală. Însă sufletul lui cel drept s-a sălășluit în sânul dreptului Avraam; asemenea și sufletele celorlalți care au pățimit cu dânsul s-au învrednicit milei lui Dumnezeu.

Acest lucru s-a adeverit cu o minune ca aceasta: Deasupra trupurilor celor care spânzurau, s-au văzut în toate nopțile pogorându-se stele peste capetele lor, strălucind prealuminos, până la răsăritul soarelui. Aceasta cu dovedită însemnare arăta că au pățimit cu nevinovăție și că sufletele lor sunt sălășluite în luminile sfinților. Și acestea s-au zis spre arătarea prorocescului duh care era în Cuviosul părintele nostru Vasile, că cele ce el mai înainte le-a prorocit, așa s-au și întâmplat. Dar iată încă și altele asemenea celor dintâi prorocii ale lui.

Roman patriciul, fiind ridicat pentru ocârmuirea împărăției împreună cu tânărul împărat Constantin Porfirogenitul, i-a dat de soție acestuia pe fiica sa, Elena, după ce acesta a venit în vârstă. El avea și alt ginere, ce se numea Saronit, cu dregătoria patriciu, care se mândrea cu slava și cu bogăția sa și gândea vicleșuguri în inima sa, adică cum ar putea pierde pe împăratul Constantin, ca să răpească împărăția pentru el.

Aproape de curtea lui Saronit era casa aceluia iubitor de Hristos, Ioan, la care locuia Cuviosul Părintele nostru Vasile. Văzând sfântul cu ochii săi mai înainte văzători gândul cel viclean al lui Saronit, zicea în sine: “Văd pe ticălosul acesta ce fel de sfaturi împotriva lui Dumnezeu alcătuiește în inima sa. Dar voi merge și-l voi mustra, ca doar se va lăsa de pornirile sale nebunești”.

Într-una din zile, când Saronit ieșea călare de la casa sa cu multă mândrie și mergea spre împărăteștile palaturi, trecea și Sfântul Vasile pe cale și a început a grăi cu mare glas către dânsul: “Pentru ce inima ta gândește cele viclene împotriva moștenirii lui Hristos? N-ai să ai parte de soarta împărătească! Încetează și nu te osteni în zadar, ca nu vreodată să se mânie asupra ta Domnul, că vei pierde ceea ce ți se pare că ai, adică cinstea patriciei”.

Saronit, auzind acestea, s-a umplut de mare mânie și, repezindu-se asupra lui, l-a bătut peste cap cu biciul ce-l avea în mâini, făcându-i multe răni și ocărându-l cu cuvinte dosăditoare, apoi s-a dus în calea sa. Fericitul Vasile, suferind cu răbdare bătăile, a doua zi iarăși l-a întâmpinat pe când ieșea din casă și cu aceleași cuvinte l-a mustrat ca și ieri. Atunci Saronit a poruncit slugilor sale să-l prindă pe sfântul și să-l ducă la casa sa până ce se va întoarce de la palatele împărătești. După ce s-a întors, a poruncit să pregătească toiege spinoase și, punând înaintea sa pe sfântul, a zis către dânsul: “Spune-mi, răule bătrân, ce diavol te-a îndemnat să mă întâmpini cu astfel de îndrăzneală și să grăiești asupra mea unele ca acelea înaintea tuturor? Nu știi oare că sunt ginere împărătesc și mă găsesc cel dintâi în palaturile împărătești? Apoi că am și bogăție nenumărată ca nisipul de pe marginea mării, am slugi, averi și sate, mulțime nespūsă de turme, argint și aur nenumărat, încă și slava îmi este mare și mi s-a dat cinste de la Dumnezeu, de la împărați și de la toți boierii? Iar tu, fiind cel mai prost bătrân și cerșetor sărac, cum ai îndrăznit a mă dosădi înaintea a tot poporul cu niște cuvinte ca acelea, ocărătoare și muștrătoare? Spune-mi mai înainte, până nu te voi da la moarte!”

Fericitul îi răspunse: “Socotești oare că este tainuită înșelăciunea și viclenia e care o ascunzi în inima ta? Singur Domnul mi-a descoperit că gândești să îndrăznești ceva asupra împărăției. Dar să părăsești acea necuvioasă dorință și să nu cugeți rele asupra unsului Domnului, pentru că îți mărturisesc că, de nu vei lăsa de acel rău sfat, se va mînia Domnul rău asupra ta și-ți vei pierde omenirea ta de pe pământ”.

Atunci nebunul Saronit, aprinzându-se de mânie și schimbându-se la față, poruncit să-l întindă pe sfânt la pământ și să-l bată cu toiege fără cruțare, zicând către slugi: “Bateți-l bine, până ce se va izgoni dintr-însul duhul proorociei celei mincinoase”. Și bătură pe sfânt ca pe un lemn nesimțitor, căci nimic nu răspundea, nici trupul nu mișca, nici nu se văita, nici altceva nu se mișca, decât numai bătaia toiegeilor. Apoi, poruncind să înceteze, a închis pe sfânt într-o închisoare strămtă. A doua zi, scoțându-l, l-au bătut iarăși fără milă cu vine de bou, l-au legat și l-au închis.

A treia zi, prânzind și îmbătându-se, l-a scos iar pe sfântul și a poruncit să-l bată cumplit cu bețele și, pe când îl bătea, ușile casei lui Saronit erau deschise. Iar femeia cea binecuvântată, Elena, soția lui Ioan, trecând pe acolo și văzând că-l bătea pe Cuviosul Vasile, a alergat repede în casa aceea și a căzut în fața sfântului care era bătut și, strigând cu amare lacrimi, a zis: “Pe mine mă ocărătoasa să mă bateți, iar pe acesta, care este lumina mea, părintele meu cel drept și cel drept și păstor, lăsați-l! Pe mine să mă ucideți în locul lui, iar pe el eliberăți-l!” Iar Saronit, omul cel cu nărav de fiară, a zis cu mânie către slugile: “Bateți-o și pe aceasta, de vreme ce așa dorește, căci socotesc că este desfrânata lui”. Și au bătut-o atât, încât o credea că este fără suflet.

Apoi a poruncit s-o ia de picioare și s-o tragă afară din curte ca pe un câine mort. Iar cuviosului părinte, legându-l cu o curea și spânzurându-l, i-au bătut până la cinci sute de răni, bătându-l cu vine de bou; și toate le răbdă sfântul, întărindu-l Dumnezeu. Apoi, dezlegându-l, l-a închis iarăși în închisoare.

În acea noapte, Saronit a avut un vis, însemnându-i înainte pierzarea. Visul era în acest chip: I se arăta un stejar foarte înalt și cu multe ramuri, în al cărui vârf un corb își avea cuibul și își acoperea puii cu aripile sale. Apoi a căzut pe doi oameni oarecare ce veniseră la stejar cu topoarele, voind să-l taie, și unul zicea către altul: “Corbul acela, mult croncănind, nu lasă pe împărat să doarmă în pace!” Celălalt răspunse: “Dar și pe iubitul lui Dumnezeu, Vasile, l-au lăsat să muncă”. Apoi începură a tăia copacul. Și după ce a căzut la pământ, oamenii alergau îmbrăcați cu vechi rupturi și luau ramurile cele căzute din copac și le aruncau în foc. Acolo a mai văzut și pe Cuviosul Vasile, stînd lîngă copacul care fusese tăiat și zicând: “Tot lemnul care nu face rod bun îl taie și se aruncă în foc”. Apoi, întorcându-și cuviosul către dânsul vorba, a zis: “Nu ți-am zis oare, să-ți păzești socotința ta cea rea, ca să nu pierzi și acea înălțime pe care o ai?”

Deșteptându-se din somn, ticălosul Saronit s-a simțit rău bolnav și, socotind în sine vedenia aceea, îi veni frică și mâhnire. Deci a trimis îndată de

a dezlegat pe sfântul din legături și l-a eliberat. Apoi, ducându-se cuviosul la locuința sa și văzându-l Ioan s-a bucurat foarte; dar văzându-i rănilile cele cumplite, plângea. Ase-menea și toți cei ce iubeau pe sfântul, auzind că este liber, s-au adunat în casa lui Ioan, bucurându-se și plângând. Iar soția lui Ioan, fericita Elena, după acea nemilostivă bătaie, bolind, degrabă s-a sfârșit. Dar și ticălosul Saronit nu s-a mai sculat din boala sa, pentru că în acele zile a murit și s-a împlinit ceasul aceluia și proorocia Sfântului Vasile.

Nu după multă vreme, dreptcredinciosul și bunul bărbat Ioan, care slujea cuviosului, s-a dus către Domnul și a rămas Sfântul Vasile singur, în casa aceluia. Și veneau în toate zilele mulți, aducându-și bolnavii lor, iar sfântul îi tămăduia pe dânșii cu rugăciunea sa. Asemenea și mulțime de săraci alergau la fericitul, pentru că le împărțea lor toate cele aduse lui de la iubitorii de Hristos și nu lăsa la sine nimic până a doua zi. După aceasta, un cetățean oarecare dreptcredincios și iubitor de Dumnezeu, anume Constantin, socotit ca barbar, a poftit cu rugămintă multă și cu lacrimi pe Cuviosul Vasile să vină la dânsul și să locuiască în casa lui și i-a pregătit chilie deosebită și liniștită. Și, precum oarecând sumaniteanca Sfântului Prooroc Elisei, tot astfel bărbatul acela a pregătit plăcutului lui Dumnezeu, Vasile, pat, masă, scaun și sfeșnic și l-a încredințat uneia din bătrâne, cinstită și îmbunătățită, care de mulți ani petrecea în văduvie curată și de Dumnezeu plăcută, cu numele Teodora, ca să-i slujească omului lui Dumnezeu. Iar când venea cineva, vrând să-l vadă pe sfântul și să vorbească cu el, aceea vestea fericitului pentru cei ce veneau. Iar el, din chilie mergând în casa Teodorei, primea pe cei ce veneau.

Deci în toate zilele mergea în casa Teodorei, primind și învățând pe cei ce veneau, tămăduind bolnavii și mângâind pe cei săraci ce se adunau la dânsul, cu darea celor de trebuință. Iar seara Sfântul Vasile se ducea în chilia sa ca să-și săvârșească obișnuitele lui rugăciuni către Dumnezeu. Și se făcuse numele lui slăvit în tot Constantinopolul și se cinstea nu numai de mireni, ci și de cei duhovnicești. Căci îl cercetau mulți monahi, preoți și arhierii și primeau folos și ajutor de la dânsul. Iar domnii și boierii cu rugăciuni chemau pe sfântul în casele lor, ca să cerceteze pe cei bolnavi și să facă rugăciune pentru dânșii. Și oriunde mergea sfântul la bolnavi, îndată își punea pe dânșii mâinile și cu rugăriu-ne îi tămăduia și izgonea diavoliul cu cuvântul, apoi obiceiurile cele rele ale oamenilor le îndrepta și-i povățuia la fapta bună, învățându-i nu numai cu cuvintele izvorătoare de miere, ci uneori și mustra pe cei ce greșeau, pentru că toate arătate îi erau lui de Dumnezeu, Văzătorul a toate.

Odată, fiind chemat la palatul împărătesc, l-a mustrat pe împăratul Roman (920-944), în deosebit loc, pentru iubirea cea mare de argint și pentru tulburarea spre femei, căci multe avea. Iar împăratul nu numai că nu s-a mîniat asupra lui, ci a primit cu blândețe mustrarea aceea și s-a făgăduit să-și îndrepte viața. Asemenea și pe Anastasia, patricia cea mai mare, muștrând-o pentru greșelile ce i se întâmplaseră ei în taină, a ridicat-o spre pocăință și sfârșitul ei mai înainte, văzându-l, i l-a vestit.

Împărătesei Elena, soția împăratului Constantin Porfirogenitul, i-a prorocit că va naște o fiică, iar după aceea un fiu, care va crește și va împărăți; lucru care s-a și întâmplat. Și i-a dat lui împărăteasa aur mult, însă nu voia a se atinge de el. Atunci împărăteasa l-a jurat cu numele Preasfintei Treimi, ca să nu câtuși puțin îi atingă. Iar sfântul, luând trei galbeni cu degetele sale, i-a dat bătrânei slujitoare Teodora, care sta acolo. Iar unii din cei ce stăteau înaintea împărătesei, ziceau sfântului: “Dă, părinte, mai mult bătrânei aceleia!” Răspuns-a lor sfântul: “Fiilor, nu ne trebuie mulți spini, că împung cu devărat mâinile noastre”. Iar împărăteasa a zis către dânsul: “Cu adevărat, inste părinte, tu ai iubit pe Hristos din toată inima ta și te-ai făcut străin de șarțarta lume; pomenește-ne în rugăciunile tale cele primite!” Și l-a liberat cu acele.

În acea vreme, s-a cunoscut cu Sfântul Vasile un oarecare mirean, anume Grigorie, și i s-a făcut ucenic și singur văzător al nevoițelor lui celor multe, iar după aceea și scriitor al vieții lui, pe care a scris-o foarte pe larg, aici punându-se pe scurt. Acest Grigorie, când a mers întâi la Sfântul Vasile, s-a auzit pe nume chemat, deși niciodată nu-l văzuse, nici nu-l știuse. Pentru că era îndestulat darul prorociei în fericitul bătrân și nu numai lucrurile cele vădite, ci și gândurile inimilor omenești prin descoperire dumnezeiască le vede; pentru că îi spunea lui Grigorie toate câte acela le gândea în sine. Pe o noapție oarecare mincinoasă, care petrecea în necurăție și în vrăji, a muștrat și i-a spus înainte fărădelegile ei cele tănuite și pierzarea ei.

Un preot venind să-l cerceteze pe sfântul, i-a adus ca dar niște mere; iar când prânzeau, gândea în sine preotul câți bănișori a cheltuit cu merele. Atunci i-a zis sfântul: “Ce gândești, frate, neștiindu-ți cheltuiala pentru oame? De la mine să știi, nu-ți mai osteni gândul tău, că zece bănișori ai dat pentru mere”. Iar preotul, auzind aceea, s-a cutremurat, minunându-se de mai înainte vederea bătrânului și binecuvânta pe Dumnezeu că are un plăcut al său ca acela, în zilele acelea.

Un cârciumar cunoscut al sfântului, văzându-se pe sine că ajunsese sărac, mers la cuviosul, poftindu-l să-i cerceteze casa lui, ca, prin venirea și prin rugăciunile sfântului, să i se binecuvânteze pivnița lui. Mergând sfântul, l-a primit cârciumarul precum se cădea și a chemat la masă pe mulți săraci. După aceea l-a băgat în pivniță, ca să-i binecuvânteze vasele cu vin. Iar cuviosul bătrân, binecuvântându-i vasele, a mers la un vas ce încăpea în el ca la incisprezece mășuri de vin și a zis către cârciumar: “Cu adevărat, frate, toate vasele tale le-am binecuvântat în numele lui Iisus Hristos, iar acest vas îl voi sfârâma”.

Însă cârciumarul îl ruga pe sfânt, zicând: “Nu, părinte, nu-l sfârâma, ci îl binecuvântează și pe acela, căci îmi văd negustoria mea scăzută și sunt mult dator și mă tem ca să nu cad în cea mai de pe urmă sărăcie”.

Grăit-a sfântul: “Eu toate acestea le știu, însă vasul acesta îl voi sfârâma, ca din mari primejdii să te izbăvească pe tine; căci pentru aceea am și venit

aici”. Iarăși a zis cârciumarul: “Capul meu mai bine să-l sfărâmi, părinte, decât vasul acesta”. Sfântul, văzând o despicătură groasă care era acolo, a luat-o și a început a sfărâma vasul acela. Iar după ce s-a spart vasul, s-a vărsat o mulțime de vin, iar cei ce stăteau acolo cu mâhnitul cârciumar, vecinii și prietenii lui, văzând ceea ce se făcea, au început a cârti, gândind întru ei hule asupra fericitului părinte. Cuviosul, înțelegând cu duhul cârtirea și gândul lor, a luat o trestie ce se întâmplase acolo și, băgând-o în fundul vasului, pentru că mai avea încă puțin vin, a scos de acolo un șarpe lung de trei coți, umflat, și a zis către toți: “Pentru că mă huliți, o, fiilor, în inimile voastre, ca și cum aș fi făcut ceva rău? Vedeți șarpele acesta? Câți, neștiind, ar fi băut din vinul acesta, ar fi murit, și în câtă primejdie ar fi căzut omul acesta! Oare cu plăcere v-ar fi fost dacă s-ar fi întâmplat așa? N-am făcut bine, stricând vasul?” Zicând acestea, sfântul, a aruncat șarpele la pământ. Iar cârciumarul și cei ce erau cu dânsul, căzând la cinstitele lui picioare, își cereau iertare și, din ceasul acela, s-a binecuvântat casa acelu cârciumar cu toată îndestularea de ajuns, prin rugăciunile Cuviosului Vasile.

O femeie, cu numele Teodotia, ținând în mâini un copil ca de patru ani, s-a dus la cuviosul, închinându-se și cerând rugăciuni către Dumnezeu, deoarece pruncii care se nașteau dintr-înșea după trei ani mureau și acela pe care îl avea pe mâini era bolnav. Unele ca acestea spunând femeia aceea, copilul a început a plânge și a cere pâine. Iar cuviosul bătrân luând o bucățică de pâine a dat-o pruncului și, zâmbind, l-a întrebat cum îi este numele. “Leon mă numesc”. Apoi a zis către maică: “Pentru multa dragoste și osârdie pe care o ai către Preacurata Fecioară, Născătoarea de Dumnezeu, mergând totdeauna la biserica ei, care se numește Odighitria, Dumnezeu îți dăruiește pe pruncul acesta întreg și sănătos și-l vei vedea crescut bine în învățătura cărții, monah și cleric și mult te vei bucura de el. Căci va fi bun la obiceiuri, înțelept, cinstit și slăvit, pentru că Domnul îl va păzi. Iar ceilalți prunci, câți vei mai naște, vor pătimi asemenea ca cei dintâi”. Femeia, închinându-se sfântului, s-a dus și toate acelea s-au împlinit mai pe urmă după proorocia sfântului.

Odată a venit la sfântul un om oarecare cunoscut lui și cerea de la dânsul binecuvântare de cale, fiindcă avea să se ducă în părțile Răsăritului, fiind trimis de stăpânul său pentru o trebuință oarecare. Cuviosul, uitându-se în fața lui cu dinadinsul și văzând mai înainte cele ce aveau să i se întâmple în cale, a zis: “Râul Helidon este înfricoșat, însă se va îmblînzi pentru păcătosul Vasile”. Grăind acestea, nimeni n-a înțeles ce a zis. Omul acela a plecat în calea sa, iar când era prin părțile Răsăritului s-a întâmplat în cale un râu, pe care nu-l știa, pentru că nu umblase niciodată pe calea aceea. Și era râul acela lat ca de douăzeci de stânjeni și atât de repede, încât pasărea abia putea să zboare. Și stînd pe mal, omul acela căuta un loc, apoi, îndrăznind, a mers călare, voind să treacă în partea cealaltă, dar îndată l-a luat repezeala râului și-l ducea prin mijloc spre mare; și era în mare frică și în primejdie de moarte, fiind aproape să se înece. Atunci a strigat de frică, zicând: “Doamne, ajută-mi, pentru

rugăciunile Cuviosului Părintelui nostru Vasile!” Abia a sfârșit cuvântul acela și îndată a văzut pe Sfântul Vasile umblând pe râu și certând repeziciunea pei, apoi a luat calul de frâu, l-a trecut pe celălalt mal și s-a făcut nevăzut. Iar mul, scăpând de înecare, a mulțumit lui Dumnezeu și Cuviosului Vasile, lăcutul Lui.

Ajungând apoi într-un sat oarecare, a poposit și a întrebat de râu, cum se umește. Și i-au spus oamenii că se numește Helidon, adică rândunică, pentru că se aseamănă cu repeziciunea zborului rândunelei, și pe mulți care n-au știut să treacă pe el i-a dus în mare și i-a înecat. Atunci omul și-a adus aminte de cuvântul cuviosului care i-a zis când l-a liberat pe cale: “Râul Helidon este înfricoșat, dar se va alina pentru Vasile”. Atunci a strigat: “Slavă Ție, Doamne, slavă Ție! Încă una poftesc de la Tine, Stăpâne; mă rog să mă învrednicești ca să trăiesc să văd pe plăcutul Tău și să sărut cinstitele lui cărunteți!” După aceea, întorcându-se din cale, s-a dus la cuviosul și a căzut la picioarele lui, mulțumindu-i și spunându-i cele ce i se întâmplaseră, adică cum a arătat Dumnezeu spre dânsul mila Sa, prin rugăciunile lui cele sfinte.

Cel mai sus pomenit Grigorie, mireanul, era iubit de sfântul, de vreme ce înănrul era îmbunătățit în feciorie, în curăție și în pustnicie, petrecându-și viața ca și monahii în casa sa între mireni, cu averea care îi rămăsese de la părinți. Acela se ducea adeseori la Cuviosul Vasile și, învățând din buzele lui cele de miere curgătoare, s-a învrednicit a se numi ucenic. El avea deosebită dragoste și credință către Sfântul întâiul Mucenic Ștefan și alerga la biserica lui și o înfrumuseța cu bună podoabă. Și era un sat în părțile Traciei, aproape de cetatea Randist, unde voia să se ducă la vremea secerișului, pentru culegerea rodurilor; și a venit mai întâi la cuviosul învățător și a luat înecuvântare pentru cale. Apoi a intrat în biserica întâiului mucenic și cu enunchii plecați s-a rugat mult, privind la sfânta lui icoană. Iar la sfârșit a zis: “Văd, văd cale depărtată pe uscat și pe mare. Deci tu, o, Sfinte întâiule Mucenice Ștefane, păzește-mă în calea aceasta de toată răutatea și, precum am rugat după puterea mea sfântului tău lăcaș, așa și tu, după darul cel dat de la Dumnezeu, să-mi fii în toată primejdia acoperitor, ajutător și de grijă părintău”. Astfel rugându-se, s-a dus.

Mergând el, i s-a întâmplat de a găsit un brâu la o gazdă unde se odihni, având preț de doi galbeni, pe care îl pierduse fiica celui cu casa. Cercetând casnicii gazdei despre brâu, întrebând și pe oaspeți despre dânsul, Grigorie, prin îndemnarea diavolească, a tănuțit brâul, zicând în sine: “Cei ce au pierdut brâul sunt bogați, iar eu îl voi vinde și, pentru mântuirea lor, voi împărți prețul la săraci”. Apoi, călătorind înainte pe calea apucată, a pierdut brâul său cel adevărat, fiind asemenea de doi galbeni, împreună cu punga în care erau patru galbeni, cât putea să-i ajungă pe cale, și s-a mâhnit foarte de ceea. Atunci i s-a arătat în vis Cuviosul Vasile, arătându-i o ulcică stricată și zicându-i: “Vezi vasul acesta sfărâmat și netrebnic?” Grigorie răspunse: “Îl văd, păpânul meu”.

Grăit-a sfântul: “De-l va fura cineva, împătrit i se va cere și i se va lua de la cel ce a furat ori în veacul de acum, ori în cel ce va să fie; și de va fi bogat cel ce a furat, apoi din bogăția lui se va lua a patra parte; iar de va fi sărac, apoi pentru a patra parte se va munci”. Grigorie zise: “Părinte, eu n-am furat niciodată nimic”. Sfântul răspunse: “Brâul cel găsit al fiicei celui cu gazda, tăinuindu-l, zici că nimic n-ai furat?” Zis-a Grigorie: “Nu l-am furat, părinte, ci l-am găsit”. Zis-a sfântul iarăși: “Să știi, fiule, că cel ce a găsit un lucru străin, pierdut, dacă nu-l va spune și nu i-l va întoarce celui ce-l caută, ca un fur se va judeca. Deci, și se cădea să întorci ceea ce ai găsit, dar, de vreme ce ai tănuit lucrul cel străin, pentru aceea ai pierdut al tău și s-a luat de la tine mai mult decât împătrit, în fața celor tănuite; dar încă mai păzește-te, ca să nu pătimești ceva și mai rău”.

Deșteptându-se din somn, Grigorie era în mare mâhnire, pe de o parte că a greșit, iar pe de alta, că ceva mai rău i-a spus înainte sfântul; și mergea întristat. Ajungând la satul său și adunând rodurile, i s-a întâmplat o ispită mai amară decât cea dintâi. Astfel unul din argați, anume Alexandru, s-a însurat acolo după lege cu o fetișoară, anume Melitina, însă fermecătoare, rea la nărav și preadesfrânată, care spre necurata poftă era atât de neînfrânată, încât în puțină vreme pe toți bărbații de primprejur i-a atras spre a sa fărădelege; și nimeni nu putea să deschidă gura asupra ei, pentru că, dacă auzea pe cineva grăind ceva rău de dânsa, îndată rânduia asupra aceluia boală cumplită.

Prin farmece și pe bărbatul ei, de care era bătută, după vrednicie, pentru ale ei fărădelegi, cu neputințe atât de mari îl obosise, încât nici muștele nu mai putea să le alunge de la sine. Și de multe ori, fiind mânioasă, îl bătea cu bățul sau cu varga și-l izgonea din casă, căci el nu putea să se împotrivească ei, fiind chinuit de dureri până în sfârșit. Și se povestea și despre maica ei, că atât de mare fermecătoare era, încât cu farmecele ținea în loc zburarea păsărilor, oprea pornirea râului și pe dobitoace nu le lăsa să umble și alte multe răutăți făcea, pe care omul nu este liber să le grăiască.

Acea vrăjitoare, asemănându-se maicii sale, făcea fapte și mai rele, dându-se în desfrânare nemăsurată. Și dacă cineva ar fi zis vreun cuvânt rău asupra ei, acela, după două sau trei luni, cădea în slăbănogire; iar dacă ar fi îndrăznit cineva s-o lovească cu mâna, acela, neajungând până a treia zi, murea. Acea fermecătoare și desfrânată văzând pe Grigorie tânăr și frumos la chip, s-a rănit de podoaba lui și voia să-l amăgească spre a sa necurată amestecare.

Deci, fără de rușine umbla în urma lui și în toate zilele făcea lucruri înaintea ochilor lui, iar noaptea trimitea asupra lui visuri, arătându-i fața sa și atâțând într-însul pofta. Și Grigorie ajunsese în mare tulburare a gândului său, în învăluirea și în furtuna poftei trupești, diavoli aprinzând nevăzut într-însul focul poftii, iar acea tânără desfrânată amăgindu-l cu ochii, cu cuvintele și cu toate chipurile cele desfrânate. Și dacă nu i-ar fi ajutat Domnul, cu rugăciunile Sfântului întâiului Mucenic Ștefan și cu ale Cuviosului Vasile, s-ar

sălășluit în iad, prin căderea sufletului în păcat. Pentru că se lupta cu gânduri desfrânate ziua și noaptea și uneori slăbea cu gândul, iar alteori tare se împotriva gândului, nevrând să-și întineze feciorescul său trup, care din înțelepciunea cel de maică nu cunoscuse femeie.

De multe ori voia să izgonească cu necinste de la sine pe nerușinata aceea, dar se temea de boala cea din farmece făcute de ea, precum s-a întâmplat la mulți; și-și aducea aminte de prorocțiile cuvinte ale Cuviosului Vasile, pe care le găsește în vis: “Păzește-te ca să nu pătimești ceva și mai amar”. Pentru că, ce oate unui bărbat curat să-i fie mai amar, decât o primejdie ca aceea, când porabia fecioriei îi este aproape de înecare. Apoi, voind de mii de ori mai bine să moară decât să piardă fecioria sa cea păzită pentru dragostea lui Hristos, a luat îndrăzneală și, pornindu-se cu multă mânie, cu bățul și cu cuvinte de cară a izgonit de la sine pe nerușinata aceea, strigând la ea: “O, fiică a lui Iezabel, de vei îndrăzni mai mult să vii la mine, apoi trupul tău cel necurat îl voi sfărâma în bucăți cu bătăile”. De atunci desfrânata a lăsat și gândurile de desfrânare.

După aceasta, acea necurată fermecătoare, făcând răzbunare, a adus supra lui o boală cumplită, în care el era să moară, de nu l-ar fi tămăduit făntul și întâiul Mucenic Ștefan și Cuviosul Vasile, prin arătarea sa, de care ucru singur Grigorie scrie astfel: După câteva zile, fiind un zăduf mare, am mers la rugăciune la biserica Sfântului Marelui Mucenic Gheorghe, din mijlocul viilor, și era Duminică. Iar după săvârșirea rugăciunilor, m-am odihnit puțin lângă biserica aceea. Și iată am văzut în vis un nor negru, venind de sus și căzând peste mine, apoi un glas am auzit, zicând: “Primește ceea ce ți-a făcut Melitina”. Și mi s-a făcut norul acela foarte greu și rece și mi-a intrat în cele dinăuntru. Și deșteptându-mă, m-am aflat cuprins de boală cumplită și m-am cunoscut că mi s-a pricinuit acea boală de la desfrânata aceea, de vreme ce eu m-am învoit la pofta ei necurată.

Sculându-mă de acolo cu osteneală, m-am dus gemând și m-am culcat pe patul meu. Și din zi în zi grea mi s-a făcut boala, încât de porțile morții mă propiasem. Apoi m-a cuprins un foc fără de măsură și toate mădularele mele tremurau ca o trestie uscată. Și astfel mi-a fost boala, încât mintea omenească nu poate să spună, și, neputând s-o suferă, mă sculam și, fugind, mă aruncam în umbra copacilor pentru răcorire și de acolo mă porneam în apele din câmp, vrând să-mi răcoresc văpaia ce era în mine. Și de multe ori gândeam să mă înec, neputând suferi cumplita durere. Și strigam de durere: “O, nevoie! O, nevoie! Este astfel focul gheenei, mai bine ar fi fost să nu se nască omul”. Iar fața de mine nu o cunoșteam, nici nu puteam să vorbesc cu cineva și o noapte mi se părea că este mai lungă decât patruzeci de ani.

Chinuindu-mă de boală până în sfârșit și slăbind foarte, mi se părea a fi în vale, într-o vale adâncă, ale cărei coaste erau foarte înalte spre răsărit și spre apus. Iar eu, stînd pe partea cea dinspre apus, începeam a mă pogori, ca și cum alunecam încet în prăpastia cea fără de fund și, de mare frică fiind

cuprins, mi-am adus aminte de Sfântul întâiul Mucenic Ștefan; apoi, greu suspinând, am plâns și am zis: "Sfinte întâiule Mucenic, astfel ai ascultat rugăciunile mele, cu care m-am rugat în biserica ta, când am ieșit din împărăteasca cetate? Iată, mă pogor în prăpastie și de acum nu mă vei mai vedea, pentru că nici nu voi mai sluji de acum înainte, căci văd că de porțile morții m-am apropiat". Și, căutând spre partea văii dinspre răsărit, am văzut acolo ca o altă lume de limbi pământești nespuse; apoi am zărit de acolo venind spre mine pe Sfântul întâiul Mucenic Ștefan, în stihar roșu, grăindu-mi cu dragoste: "Ce-ți este ție, iubitule? De ce pătimești? Nu te mâhni asupra mea că n-am fost aici, deoarece am cercetat bisericile mele cele ce sunt în toată lumea, precum fac și ceilalți sfinți. Iar acum, iată, am venit! Dar, o, ce necurați fermecători! Vezi, cum ticăloșii pot vătăma pe oameni cu voia lui Dumnezeu?" Apoi l-am întrebat: "Ce sunt aceste înalte coaste ale văii acesteia și ce este prăpastia aceasta ce se vede?" Răspuns-a sfântul: "Acestea sunt porțile morții, iar prăpastia aceasta este aceea pe care toți cei ce mor o trec cu multă osteneală, până ce ajung în acea parte a răsăritului și acolo este cărarea care duce în cealaltă lume". Și am zis către dânsul: "Deci și eu, stăpâne al meu, precum văd, iată mor". Acela a răspuns: "Și ce este dacă mai aștepti, fiind adus aici?" Iar eu, din adâncul inimii suspinând și gemând, am zis: "Să nu-mi fie mie aceasta acum, stăpâne al meu, pentru că nu sunt gata de moarte". Și apucându-mă sfântul de mână, m-a scos din prăpastia aceea și m-a dus pe partea văii dinspre răsărit, la un loc înalt, și mi-a zis: "Iată, ești scos din iadul morții". Și îndată m-am aflat umblând într-o curte minunată.

Dar, deoarece mi se părea că de durerile cele grele nu pot umbla, Sfântul întâiul Mucenic, cu o dumnezeiască dulceață suflând, mi-a arătat umerii săi, zicându-mi: "Urcă în spatele meu și vom merge". Astfel trecând noi prin curtea aceea, am văzut niște vase mari de piatră, albe ca zăpada, care încăpeau într-însele câte o sută, două sute și trei sute de măsuri și erau pecetluite. Și am întrebat pe sfântul: "A cui este această curte și aceste vase, și ce este într-însele?" Răspuns-a sfântul: "Toate acestea sunt ale Cuviosului Vasile, care te-a primit pe tine, ca pe un fiu al său; iar în vase este duhovnicescul untdelemn cel dat lui de la Dumnezeu, cu care unge pe cei păcătoși ce vin la dânsul, îi curăță de necurățiile lor și fii ai lui Dumnezeu îi face, pentru că este ca unul din Apostoli și multe suflete din gura satanei le-a izbăvit".

Am întrebat iarăși pe sfânt: "Unde mergem acum, stăpâne al meu?" El mi-a răspuns: "Mergem la Cuviosul Vasile". Și încă vorbind noi, iată că Sfântul Vasile ieșea dintr-o cămară întru întâmpinarea noastră și a zis către dânsul întâiul Mucenic Ștefan: "Așa, o, Părinte Vasile, pe iubitul tău fiu Grigorie, în vremea cea de nevoie l-ai lăsat; și de n-aș fi apucat înainte să-i ajut, ar fi murit cu adevărat!" Răspuns-a cuviosul: "Te-am văzut pe tine, fericite, fiind cu dânsul, și pentru aceea eu n-am mers la el. Însă acum, de este cu plăcere lui Dumnezeu, să facem cu dânsul cea mai desăvârșită milă".

Amândoi sfinții mergeau împreună, avându-mă pe mie între dânșii; și am ajuns la un loc foarte întunecos, în care am văzut un balaur mare și înfricoșat, iar Cuviosul Vasile a grăit: “Acest balaur puțin de n-a omorât pe fiul meu, Grigorie”. Apoi, luând o piatră mare, a lovit pe balaurul acela și l-a ucis. După aceea, ne-am aflat în împărăteasca cetate, la biserica Sfântului întâiului Mucenic Ștefan și am auzit înăuntru glas de tineri, care cântau cu dulceață Domnului. Și a zis către mine Sfântul Mucenic Ștefan: “Iată, cu darul lui Hristos, ești sănătos! Intră și tu în biserică și cântă cântare de mulțumire Tatălui a toate, Dumnezeu, Cel ce ți-a arătat milostivirea Sa cea multă”. Iar eu, îndată închinându-mă folositorilor mei, Sfântului Ștefan și Cuviosului Vasile, am intrat în biserică, cântând: *Domnul este luminarea mea și lăntuitorul meu, de cine mă voi teme?*, apoi am cântat și cealaltă parte a salmului aceluia. Iar tinerii aceia preafrumoși, văzându-mă, s-au bucurat de mine și mi-au zis: “Vino, iubitul nostru, de te veselește împreună cu noi!”

La aceste cuvinte a încetat vedenia, iar eu, venindu-mi în fire, m-am învrednicit și m-am simțit sănătos. Apoi, luând puțină mâncare, m-am întărit și m-am adormit cu mulțumire. Iar după ce m-am deșteptat, am început a umbla, în puțin timp însănătoșindu-mă desăvârșit, m-am urcat în corabie și am plecat la Constantinopol, spunând la toți cele ce mi s-au întâmplat, cum m-am izbăvit de moarte cu rugăciunile Sfinților Ștefan și Vasile.

În acel timp, fericita Teodora, cea mai sus pomenită, luând rânduiala monahicească, s-a mutat către Domnul. Aceasta a slujit mult în timpul Cuviosului Vasile și toți câți aveau dragoste duhovnicească către cuviosul s-au învrednicit pentru Teodora, deoarece sfântul, fiind bătrân, o avea pe dânsa mijlocitoare, căci pe toți îi primea cu dragoste și cu cuvinte bune îi mângâia, că era blândă și milostivă, iubitoare de Hristos, întreagă la minte și plină de înțelegere duhovnicească.

Deci, lui Grigorie i-a venit dorința ca să știe unde se află Teodora după moartea ei. Care parte a dobândit? Cea din dreapta, sau cea din stânga? Oare s-a învrednicit de vreo milă și ușurare de la Dumnezeu, pentru că slujise Sfântului Vasile cu atîta osârdie? Gândindu-se la aceasta, ruga adeseori pe Cuviosul Vasile să-i spună cele despre dânsa, căci credea fără îndoială că plăcutului lui Dumnezeu, Vasile, nu-i este tănuțit ceva despre sufletul ei. Și adeseori cu multe rugăciuni supăra pe sfântul bătrân. Nevrînd sfântul să mângâie desăvârșit pe duhovnicescul său fiu, s-a rugat Domnului pentru dânsul, ca adică întru vedenie să i se descopere lui cele despre Teodora.

Deci, în aceeași noapte, odihnindu-se Grigorie, a văzut în vedenia Domnului pe fericita Teodora, într-un locaș luminos, gătit de Dumnezeu Cuviosului Vasile, care era strălucit cu cereasca slavă și de negrăite bunătăți plin. Într-acel locaș era sălășluită Cuvioasa Teodora, cu rugăciunile plăcutului lui Dumnezeu Vasile; căci lui cu osârdie și cu iubire de osteneală în lumea aceasta a slujit ani destui și s-a învrednicit a vieții în locașul aceluia în viața cea fericită, prin rugăciunile lui cele sfinte.

Văzând-o, Grigorie s-a bucurat, iar cu vorbirea ei din destul, s-a mângâiat. Apoi a întrebat-o, cum s-a despărțit de trup, cum a trecut nevoia morții și cum a străbătut printre duhurile văzduhului. Ea a început a-i spune astfel:

Fiule Grigorie, de înfricoșat lucru ai întrebat, de care și a pomeni îmi este spaimă; pentru că vedeam fețe pe care niciodată nu le-am mai văzut și auzeam cuvinte, pe care nu le-am auzit niciodată. Și ce voi zice? Cele cumplite și grele, de care nu nădăjduiam, m-au întâmpinat atunci, pentru faptele mele. Dar cu rugăciunile și cu ajutorul Cuviosului Vasile, celui de obște părinte al nostru, toate mi-au fost ușoare. Cum îți voi spune, o, fiule, durerea cea trupească, îngrozirea și nevoia ce se face la cei ce mor? Pentru că, precum cineva care cade într-un foc mare și arzând se face cenușă, astfel și durerea cea de moarte și amarul ceas al despărțirii sfârșimă pe om. Căci, cu adevărat, cumplită este moartea celor păcătoși asemenea mie, căci și eu am fost făcătoare de păcate, iar pentru cei drepti nu știu cum este.

Deci, când m-am apropiat de sfârșitul vieții mele și a sosit ceasul despărțirii de trup, am văzut mulțime de arapi stînd împrejurul patului meu, ale căror fețe erau ca funinginea și ca smoala de negre, iar ochii precum cărbunii de foc, a căror vedere era atât de grozavă, ca și gheena focului. Aceia au început a face gâlceavă și tulburare, unii răgind ca dobitoacele și ca fiarele, alții lătrînd ca și câinii, alții urlînd ca lupii, alții gîitînd ca porcii și toți căutînd asupra mea, se iuțeau, mă îngrozeau, se repezeau scrîșnind cu dinții și vrînd ca îndată să mă înghită; și pregăteau niște hârtii, ca și cum așteptau să vină vreun judecător acolo, și își desfăceau toate cărțile în care erau scrise toate faptele mele cele rele. Atunci, săracul meu suflet a fost în frică și în cutremur mare. Și nu-mi era destulă amărăciunea morții, ci și cea înfricoșată vedere a arapilor celor groaznici mi-a fost ca o altă moarte mai cumplită.

Deci, îmi întorceam ochii mei încoace și încolo, ca să nu văd înfricoșatele lor fețe, nici să le aud glasul lor, dar nu puteam să scap de dînșii, pentru că pretutindeni fără număr îi vedeam pe ei înarmându-se și nu era cine să-mi ajute. Într-o primejdie ca aceasta, slăbind până în sfârșit, am văzut doi îngeri purtători de lumină ai lui Dumnezeu venind la mine în chip de tineri frumoși, a căror frumusețe nu este cu putință a spune. Fețele lor erau prealuminoase, ochii privind cu dragoste, părul capului lor era ca zăpada de alb, avînd strălucire în chipul aurului, hainele lor ca fulgerul, încinși cu brâie de aur cruciș.

Aceia, apropiindu-se de patul meu, au stat de-a dreapta mea, vorbind încetîșor unul cu altul. Iar eu, văzându-i pe dînșii, m-am bucurat cu inima și cu ochii veseli priveam spre ei. Iar negrii aceia arapi, văzându-i pe aceștia, s-au cutremurat și s-au mai depărtat. Și un tânăr purtător de lumină a zis cu mînie către întunecații aceia, grăind: "O, nerușinaților, blestemaților, întunecaților, răilor vrăjmași ai neamului omenesc, pentru ce totdeauna apucați mai înainte a veni la cei ce mor și, făcînd gâlceavă, îngroziți și

alburăți pe tot sufletul ce se desparte de trup? Ci nu vă prea bucurați, pentru că aici nu veți afla nimic; căci milostivirea lui Dumnezeu este cu dânsa și nu ești avea parte de sufletul acesta”.

Acestea grăind îngerul, îndată s-au întărâtat arapii, făcând mare chiot și alceavă și au început a arăta lucrurile mele cele rele făcute din tinerețe și diceau: “Nimic întru dânsa nu avem? Dar aceste păcate ale cui sunt? Au nu îngură ea a făcut acestea?” Așa gâlcevind, așteptau moartea. Și iată a venit moartea ca un leu răcnind, cu chipul foarte înfricoșat, asemănarea ei ca și cum ar fi fost omenească, iar trup neavând nicidecum, numai din oase omenești îndalcătuită. Și purta felurite unelte de muncire, săbii, săgeți, sulite, bârzi, oase, seceri, țepuși, pile, topoare, tesle, undițe și alte unelte neștiute.

Pe acelea văzându-le smeritul meu suflet, s-a cutremurat de frică. Și au zis sfinții îngeri către moarte: “De ce zăbovești? Dezleagă sufletul acesta din gaturile trupești! Degrabă să-l dezlegi, pentru că nu are multă greutate de păcate!” Și îndată apropiindu-se aceea de mine, a luat un fier mic și a început să-mi tăia mai întâi picioarele mele, după aceea mâinile, apoi cu celelalte unelte și toate celelalte mădulare ale mele le slăbea, încheieturile din alcătuirile desfăcându-le. Și nu aveam nici mâini, nici picioare, ci tot trupul meu morțind, nu mă puteam mișca mai mult. După aceea, a luat tesla și mi-a tăiat capul. Și n-am putut să-mi mai mișc capul, iar după toate acestea a făcut într-un pahar oarecare amestecare și, la buzele mele lipindu-l, cu sila m-a adăpat. Și atât era de amară băutura aceea, încât, neputând suferi, sufletul meu s-a scuturat și a sărit din trup, smulgându-se cu sila. Și îndată îngerii purtători de lumină l-au luat pe mâinile lor, iar eu, căutând înapoi, am văzut trupul meu răscând fără de suflet, nesimțitor și nemișcat. Căci precum cineva se dezbracă de haina sa și, aruncând-o, stă căutând spre dânsa, așa și eu mă uitam spre trupul meu, de care ca de o haină mă dezbrăcasem și mă minunam foarte.

Ținându-mă sfinții îngeri, m-au înconjurat diavolii cei ce erau în chip de rapaci, strigând: “Mulțime de păcate are sufletul acesta. Deci, să ne răspundă nouă!” Și arătau păcatele mele. Iar sfinții îngeri au început a căuta faptele mele cele bune și aflau, cu darul Domnului, câte cu ajutorul Lui se făcuseră.

Deci au adunat toate acele fapte bune ce le făcusem cândva: dacă am dat cândva milostenie la săraci sau am hrănit pe flămând, am adăpat pe cel însetat, am îmbrăcat pe cel gol, pe străin l-am adus în casă și l-am odihnit, sfinților am slujit, de am cercetat pe bolnavi și pe cei din temniță i-am ajutat, de am mers cândva cu osârdie la biserică și m-am rugat cu umilită și cu lacrimi, cântarea și citirea bisericească am ascultat-o cu luare-aminte, am adus tămâie și lumânări, ori altă oarecare aducere, am turnat untdelemn în candelă, spre luminarea sfintelor icoane, și le-am sărutat cu bună cucernicie; de am ospitat și m-am înfrânat miercurea și vinerea și toate sfintele posturi, de am făcut închinăciuni și privegheri de noapte, de am suspinat cândva din inimă către Dumnezeu și am plâns pentru păcatele mele; de am mărturisit lui Dumnezeu înaintea duhovnicescului părinte păcatele mele cu durere din

inimă pentru dânsule și dacă mi-am făcut canon pentru dânsule, de am făcut ceva bine aproapelui și de nu m-am mîniat asupra celui ce-mi vrăjmășuia mie, de am răbdat vreo muștrare și ocară și n-am pomenit răul și de am răsplătit bine pentru rău. De m-am smerit, de am suspinat pentru primejdie străină și mi-a fost milă de cei ce pătimeau, dacă pe cel ce plângea l-am mângâiat și am dat cuiva mână de ajutor, de am dat îndemnare de ajutor cuiva spre faptă bună, ori de la lucru rău am întors pe cineva, sau de mi-am întors ochii de la deșertăciuni și mi-am oprit limba de la jurăminte, minciuni, clevetiri, ori de la vorbă deșertă.

Și pe toate cele mai mici fapte bune ale mele le adunau una după alta și le pregăteau să le pună în cumpănă, împotriva lucrurilor mele celor rele. Arapii, văzând aceea, scrâșneau din dinți asupra mea, pentru că voiau să mă apuce din mâinile îngerilor și să mă arunce în fundul iadului.

Într-acea vreme s-a arătat acolo fără de veste Cuviosul Părintele nostru Vasile și a grăit către îngerii: "Stăpânii mei, acest suflet mult mi-a slujit, îngăduind bătrânețile mele, și m-am rugat lui Dumnezeu pentru dânsul și mi l-a dăruit". Zicând aceasta, a scos din sânul său o pungă plină de galbeni - care sunt rugăciunile Bisericii și ale sfinților pentru cei ce mor creștinește - și a dat-o la sfinții îngerii, zicând: "Când veți trece vămile din văzduh și vor începe duhurile cele viclene a strâmtora sufletul acesta, să-l răscumpărați cu acestea, din datorile lui; pentru că eu sunt bogat, cu darul lui Dumnezeu, adunând comoară mare, din sudorile și ostenelile mele și dăruiesc pungușoara aceasta sufletului ce mi-a slujit". Zicând acestea, s-a dus.

Văzând acestea viclenii diavoli, au rămas în nepricepere; apoi, ridicând glasuri de plângere, se făcură nevăzuți. Și a venit iarăși plăcutul lui Dumnezeu, Vasile, aducând cu sine vase multe cu untdelemn curat și cu mir de mult preț, pe care, deschizându-le unul câte unul, le-a turnat pe toate peste mine și m-am umplut de bună mireasmă duhovnicească și am cunoscut că m-am schimbat și m-am făcut foarte luminoasă. Apoi, cuviosul a zis iarăși către sfinții îngerii: "Stăpânii mei, după ce veți săvârși toate cele ce se cuvin sufletului acestuia, să-l duceți în casa gătită mie de Domnul, ca să petreacă acolo". Zicând acestea, s-a făcut nevăzut; iar sfinții îngerii m-au luat și m-au dus prin văzduh, spre răsărit.

Vama întâi - a vorbirii în deșert

Mergând noi de pe pământ la înălțimea cerului, ne-au întâmpinat la început duhurile văzduhului de la întâia vamă, la care **se întrebă păcatele și cuvintele omenesti cele deșerte, nebune și fără de rânduială**, și îndată am stat acolo. Apoi ne-a scos multe cărți, în care erau scrise toate cuvintele vorbite din tinerețile mele. De am vorbit vreodată ceva fără treabă și fără socoteală, iar mai ales de am grăit cuvinte de rușine sau am făcut deșertăciuni și răs în tinerețile mele, precum este obiceiul tinerilor. Am văzut acolo scrise toate cuvintele mele cele nebunești, vorbele necurate, cântecele lumești fără de rușine, strigările fără de rânduială, râsurile și hohotele și mă muștrau cu aceasta, că îmi arătau

remile, locurile, persoanele, când, unde și cu cine m-am îndeletnicit la vorbe ușarte și am mințit pe Dumnezeu prin cuvintele mele, nesocotind că este păcat, nici nu m-am mărturisit la părintele meu duhovnicesc, nici nu m-am pocăit.

Văzând acestea, am tăcut ca o mută, neavând ce răspunde duhurilor miclene, pentru că mă biruiau cu adevărat și mă miram în mine cum nu s-a uitat de dânșii acel lucru care era trecut de atîta mulțime de ani, pe care eu eram mult îl uitasem și după aceea nici în minte nu l-am cugetat vreodată; iar ei mi le puneau înaintea, ca și cum astăzi le-aș fi grăit, întrebându-mă despre toate cu de-amănuntul și-mi aduceam aminte de toate, că așa au fost. Apoi, răsucându-mă și rușinându-mă, tremuram de frică, iar sfinții îngeri care mă duceau, împotriva acelor păcate ale mele, au pus unele din faptele cele bune pe care le făcusem mai pe urmă și, neajungând acelea, au împlinit din darurile lui Dumnezeu Părintelui meu Vasile și m-au răscumpărat. Iar de acolo am mers mai departe.

Vama a doua - a minciunii

Ne-am apropiat de altă vamă, ce se cheama **a minciunii**, la care se întreba de tot cuvântul mincinos; iar mai ales, de călcarea jurământului, de chemările numelui Domnului în deșert, de mărturia mincinoasă, de neîmplinirea făgăduințelor făcute către Dumnezeu, de mărturisirea păcatelor ce se face cu adevărată și de altele asemenea ca acelea mincinoase. Iar duhurile vămii celeia erau iuți și sălbatice, tare muștrau și întrebau; când ne-am oprit, îndată au început a ispiti cu de-amănuntul și am fost vădită pentru două lucruri mici, că mi s-a întâmplat a minți, nesocotind aceea ca păcat, și că de multe ori, de rușine, nu mă mărturiseam cu adevărat înaintea părintelui meu cel duhovnicesc. Iar călcări de jurăminte și mărturii mincinoase și altele asemenea ca acelea, n-au aflat în mine, cu darul lui Hristos. Însă, pentru minciunile care se aflaseră la mine, dănuiau și voiau să mă răpească din mâinile celor ce mă duceau; dar sfinții îngeri, punând împotriva acelor păcate unele din faptele mele cele bune și mai multe din darurile părintelui meu, m-au răscumpărat și am mers mai sus fără primejdie.

Vama a treia - a osândirii, clevetirii și judecării aproapelui

După aceea am ajuns la altă vamă, care se cheamă **a osândirii și a clevetirii**. După ce ne-am oprit acolo, am văzut cât de greu păcat este a osândi și a aproapele și cât de mare rău este a cleveti pe cineva, a osândi, a defăima, a hulii, a batjocori și a râde de păcatul străin, iar pe ale tale a nu le vedea. Pentru că pe unii ca aceștia cumpliții întrebători îi cercetau ca pe niște antihriști, care au răpit mai înainte cinstea lui Hristos și s-au făcut judecatori și pierzători ai celor de aproape ai lor, fiind singuri vrednici de mii de osândiri. Dar în mine, prin darul lui Hristos n-au aflat mult acolo, pentru că mă păzeam cu înadinsul în toate zilele vieții mele să nu osândesc pe nimeni, nici să clevetesc, nici să râd de cineva, nici să huliesc pe cineva; însă, uneori, din întâmplare uzind pe alții osândind, sau clevetind, sau râzând de cineva, mă plecam spre

dânșii puțin cu mintea, sau din nepază adăugam la acelea câte o vorbă; dar îndată mă întorceam, căindu-mă în sine, și aceea mi s-a pus în osândire ca clevetire, de întrebătorii aceia. Deci și de acolo răscumpărându-mă sfinții îngeri cu darul Cuviosului Vasile, au mers împreună cu mine mai sus.

Vama a patra - a lăcomiei și beției

Am trecut la altă vamă, care se numește **lăcomia pântecelui**. Și îndată au alergat asupra noastră acele duhuri necurate, bucurându-se ca de o dobândă aflată de ei. Și am văzut chipurile duhurilor foarte necurate, care închipuiau prin sine pe iubitorii de desfătări și pe nesățioșii cu pânțele și pe urâții bețivi, dintre care unii se arătau că poartă vase și căldări cu mâncăruri, iar alții, pahare și ulcioare cu băuturi; dar se vedea hrana și băutura aceea gunoi necurat și întinare. Deci se arătau diavoli a fi ca niște îmibuibați și beți, ca cei ce cântă din cimpoi și din toate instrumentele, după asemănarea cârciumarilor și a benchetuitorilor, bătându-și joc de sufletele păcătoșilor celor duși la vama lor. Aceia, ca și câinii înconjurându-ne și oprindu-ne, îndată mi-au adus înaintea toate păcatele mele. Adică de am mâncat în taină vreodată, sau am mâncat peste măsură și trebuință, sau de dimineață ca dobitocul am mâncat fără rugăciune și fără semnul Crucii. Apoi, de câte ori am mâncat în sfintele posturi mai înainte de obișnuita pravilă bisericească, sau mai înainte de masă, sau din neînfrânare am gustat ceva, sau la masă peste măsură m-am săturat.

Asemenea și bețiile mele toate mi le arăta, punându-mi înaintea paharele și vasele din care m-am îmbătat și numărul paharelor băute, zicându-mi: "Atâtea pahare ai băut în cutare vreme, la cutare banchet și nuntă cu acei oameni. Iar în altă vreme și în alt loc, cu atâtea pahare te-ai îmbătat până la nesimțire și iarăși în alt loc și vreme, atâtea sticle ai umplut de vin sau de altă băutură; și atât de mult ai benchetuit cu muzică și jocuri, plesnind, cântând și sărind, încât abia ai fost adusă la casa ta, slăbită de beția cea fără măsură". Apoi îmi arătau și acele pahare cu care uneori în zile de post de dimineață am băut până la îmbătare și nu le socoteam ca păcat, nici nu mă pocăiam și pe alții îi atrăgeam la mese și beții, sau în zile de praznic și în Duminici, mai înainte de Sfânta Liturghie, am băut undeva un pahar. Pe toate acelea și alte plăceri și beții ale mele mi le puneau înaintea, îmi luau seama și se bucurau, ca și cum mă aveau în mâinile lor și în fundul iadului vrând să mă ducă.

Iar eu tremuram, văzându-mă muștrată de toate acestea și neavând ce să răspund împotriva. Dar sfinții îngeri, scoțând destule din darurile Cuviosului Vasile - adică rugăciunile sfinților și slujbele Bisericii și milostenia -, împotriva aceloră au pus pentru mine răscumpărare. Iar diavoli, văzând răscumpărarea mea, au făcut tulburare, zicând: "Amar nouă! Am pierdut osteneala noastră! A pierit nădejdea noastră!" Și aruncau în văzduh hârtiile pe care le aveau scrise asupra mea. Iar eu, văzând acestea, mă înveseam și ne-am dus de acolo fără primejdie.

Mergând, sfinții îngeri vorbeau între ei, zicând: “Cu adevărat mare ajutor are sufletul acesta, de la plăcutul lui Dumnezeu, Vasile. Și, dacă nu i-ar fi jutat cu ostenele și rugăciunile lui, multă primejdie ar fi răbdat, trecând aceste ispitiri din văzduh”. Iar eu, luând îndrăzneală, am zis către sfinții îngeri: “Stăpânii mei, mi se pare că nimeni nu știe, din cei ce trăiesc pe pământ, ce se face aici și ce îl așteaptă pe sufletul cel păcătos după moarte”.

Sfinții îngeri mi-au răspuns: “Au doar nu mărturisesc pentru aceste dumnezeieștile Scripturi, care totdeauna se citesc în biserici și se propovăduiesc de sfinții slujitori ai lui Dumnezeu? Însă cei ce s-au împătimit ore pământeștile deșertăciuni, nu bagă în seamă de aceasta și, socotind că îmbuibarea și beția din toate zilele le este desfătare, mâncând în toate zilele fără saț, îmbătându-se fără frică de Dumnezeu, având pânțele în loc de Dumnezeu, nici nu gândesc la viața ce o să fie, nici nu-și aduc aminte de criptura care zice: *Amar vouă, celor ce vă săturați acum, căci veți flămânzi, și celor ce vă îmbătați, că veți înseta*. Pentru că ei socotesc că sunt basme cele din fănta Scripturii și petrec fără grijă, cu dansuri benchetuind și în toate zilele, și bogatul cel din Evanghelie, veselindu-se luminat.

Însă câți dintr-înșii sunt milostivi și îndurați și fac bine săracilor și căpătaților și ajută pe cei ce le trebuie ajutor, aceia cu lesnire câștigă de la Dumnezeu iertare de păcatele lor și trec vămile fără supărare pentru milostenia lor. Pentru că Scriptura zice: *Milostenia izbăvește din moarte și coperă mulțime de păcate*. Cei ce fac milostenie și dreptate se vor îndestula de viață. Iar cei ce nu se sârguiesc să-și curețe păcatele cu milosteniile, acelora nu este cu putință să scape de aceste întrebări; căci îi răpesc aceia pe care i-ai văzut, întunecați la chip, boierii vămile și, muncindu-i cumplit, îi pogoară în chinurile iadului și-i țin în legături până la înfricoșata judecată a lui Hristos. Deci, nu ți-ar fi fost cu putință să treci acestea, de n-ai fi câștigat răscumpărarea din dăruirile Cuviosului Vasile.

Vama a cincea - a lenevirii

Astfel vorbind, am ajuns la altă vamă, ce se cheamă **a lenevirii**, unde se cercetează toate zilele și ceasurile cele petrecute în zadar și se opresc cei ce năvălesc ostenele străine, iar ei nu vor să lucreze, precum și cei care sunt plătiți după datorie nu lucrează. Se mai cercetează acolo și cei ce nu se îngrijesc de lauda lui Dumnezeu, se lenevesc în zile de praznic și Duminicile să meargă în biserică la Utrenie, la dumnezeiasca Liturghie și la celelalte slujbe ale lui Dumnezeu. Trândăvia și neîngrijirea se cercetează acolo și fiecare mirean ori duhovnic cu de-amănuntul se întreabă de lenevire și de repurtarea de grijă pentru sufletul său. De aceea mulți de acolo se duc în prăpastia iadului. Acolo eu fiind mult întrebată, nu mi-ar fi fost cu putință să mă eliberez de întrebările păcatului aceleia, de nu ar fi împlinit neajungerea mea dăruirea Cuviosului Vasile, prin care, răscumpărându-mă, m-am izbăvit cu darul lui Hristos.

Vama a șasea - a furtului

Am mers apoi la vama furtului, la care, deși ne-am împiedicat puțin, am trecut, nedând mult acolo, pentru că nu s-a găsit în mine furțișag, afară de care se făcuse în copilăria mea foarte puțin, din neînțelegere.

Vama a șaptea - a iubirii de argint

De acolo am mers la vama **iubirii de argint** și **a zgârceniei**. Însă și pe aceea îndată am trecut-o, pentru că, acoperindu-mă Domnul în viața mea, nu m-am îngrijit de multă avere, nici n-am fost iubitoare de argint. Cu cele pe care mi le trimitea Domnul, mă îndestulam. Nici nu eram avară, ci, din cele ce aveam, împărțeam cu osârdie la cei ce aveau trebuință.

Vama a opta - a cametei

Mergând mai sus am găsit vama care se cheamă **camătă**, unde se cercetează cei ce își dau argintul lor cu camătă și fac dobândă necurată, precum și lacomii și cei ce țin lucrul cel străin, ca al lor. Acolo întrebătorii cu ispitire cercetând cele despre mine și negăsind nimic, scrâșneau asupra mea cu dinții, iar noi ne-am dus mai sus, mulțumind lui Dumnezeu.

Vama a noua - a nedreptății

Am ajuns la vama **nedreptății**, la care se cercetează toți judecătorii cei nedrepti care judecă pe plată și dau dreptate celor vinovați, iar pe cei nevinovați îi osândesc. Acolo se cercetează și oprirea de plata lucrătorilor pământului și cei ce vând cu lipsă și fac cumpene nedrepte la neguțatorie, ca și orice lucru făcut cu nedreptate se cercetează acolo. Iar noi, cu darul lui Hristos, am trecut și pe acea vamă fără primejdie, dând ceva.

Vama a zecea - a zavistiei

Asemenea și vama ce era după dânsa, care se numește **a zavistiei**, am trecut-o nedând nimic, pentru că pe nimeni niciodată n-am zavistuit. Și măcar că întrebau acolo despre ura de frați, neiubirea de aproapele, răutatea, însă, cu îndurările lui Hristos, întru toate cercetările acelea m-au găsit nevinovată, fără numai mînia diavolilor celor ce scrâșneau asupra mea am văzut-o și nu m-am temut de dânsii, ci ne-am dus mai sus, bucurându-ne.

Vama a unsprezecea - a mândriei

În asemenea chip am trecut și vama **mândriei**, unde, cu mândrie, duhurile rele cercetează sufletele pentru slavă deșartă, pentru îngâmfare și trufie. Acolo se cercetează cu dinadinsul dacă cineva n-a dat datornica cinste părinților, tatălui și mamei, asemenea preoților și celor mai bătrâni și celor mai mari rânduși de Dumnezeu și puși întru stăpânire, și de câte ori nu i-au ascultat pe dânsii și celelalte lucruri de mândrie și cuvinte în deșert. Această vamă noi trecând-o, foarte puțin am spus ceva și m-am liberat.

Vama a douăsprezecea - a mâniei și iuțimii

Apoi am ajuns la altă vamă, ce se numește **a mâniei și iuțimii**; dar acolo, deși erau sălbatici întrebătorii văzduhului, de la noi nu au dobândit mult și am mers înainte, bucurându-ne întru Domnul, acoperind pe păcătosul meu suflet rugăciunile Sfântului și Cuviosului meu Părinte Vasile.

Vama a treisprezecea - a pomenirii de rău

După aceasta ne-a stat înaintea vama **pomenirii de rău**, la care cu emilostivire se întreabă cei ce țin în inimile lor răutate asupra aproapelui și ei ce răsplătesc rău pentru rău. De acolo cu multă mânie duhurile cele rele runcă sufletele în tartar. Dar milostivirea Domnului și acolo m-a acoperit, entru că n-am ținut răutate spre nimeni, nici n-am ținut minte răul pentru upărările ce mi s-au făcut mie, și mai ales n-aveam răutate asupra celor ce mă răjmășuia și după puterea mea arătam dragoste spre dânșii, răsplătind răul u binele. Și cu nimic nu m-au găsit a fi datoare la vama aceea, de aceea se ânguiau diavolii că plecam liberă din cumplitetele lor mâini. Și iarăși ne-am dus nai departe, veselindu-ne întru Domnul. Și am întrebat pe sfinții îngeri ce mă uceau, grăind: “Rogu-mă vouă, stăpânii mei, spuneți-mi de unde știu aceste rfricoșate stăpâniri ale văzduhului toate faptele cele rele ale tuturor amenilor, care trăiesc în toată lumea, precum și pe ale mele, că nu numai pe ele făcute la arătare, ci și cele din taină le vădesc?”

Sfinții îngeri mi-au răspuns, zicând: “Tot creștinul de la Sfântul Botez rimește de la Dumnezeu pe îngerul său păzitor, care, nevăzut păzind pe om, povățuiește ziua și noaptea spre tot lucrul bun, în tot timpul vieții lui, până u ceasul morții, și scrie toate lucrurile cele bune făcute de dânșul în viața ceasta, pentru care omul poate să câștige de la Domnul milă și veșnică răsplătire întru cereasca Împărăție. Asemenea și întunecatul diavol, cel ce orește ca pe tot neamul omenesc să-l tragă la a sa pierzare, pe unul din iclenele duhuri aproape îi pune. Acesta, în urma omului umblând, îi pândeste ucrrurile lui cele rele din tinerețe, la care îl și cheamă prin meșteșugirile sale, dică orice rău ar face omul.

Apoi, ducându-se la vămi, duce acolo păcatele omului, pe tot cuvântul criindu-l la vama ce i se cuvine aceluia; și în acest chip sunt știute de boierii văzduhului toate păcatele tuturor oamenilor din toată lumea. Iar după ce sufletul se desparte de trup și la Ziditorul său se sârguiește a se sui întru cele erești, atunci viclenii aceia îl opresc pe el, arătându-i în scris păcatele lui. De re sufletul mai multe fapte bune decât păcate, nu-l opresc, iar dacă vor afla ntru el păcate mai multe, îl opresc la o vreme și-l închid în temnița nevederii e Dumnezeu și-l miluiesc după cât puterea lui Dumnezeu îi lasă pe dânșii să-miluiască, până ce acel suflet cu rugăciuni și cu milosteniile celor de aproape i săi primește răscumpărare.

Iar dacă vreun suflet s-ar arăta atât de păcătos și urât de Dumnezeu, încât ă nu aibă nădejde de mântuire, ci veșnică pieire îl așteaptă, pe acela atunci ndată îl pogoră întru adâncime. Al lor este locul cel gătit spre veșnica muncă u acolo îl ține până la a doua venire a Domnului, iar după aceea are să se nuncească veșnic cu trupul împreună cu dânșii, în focul gheenei. Însă și ceasta s-o știi, că pe această cale se suie și primesc cercetare numai acei care unt luminați cu credința în Hristos și cu Sfântul Botez, iar necredincioșii ăgâni, slujitorii de idoli, saracinii și toți cei înstrăinați de Dumnezeu, aici nu

vin, pentru că, încă fiind în trup, sunt îngropați în iad cu sufletele lor și când mor, îndată, fără cercetare, sufletele acelora le iau diavolii, ca pe o parte a lor, și-i duc jos în prăpastia gheenei”.

Vama a paisprezecea - a uciderii

Acestea grăind către mine sfinții îngeri, am intrat la vama **uciderii**, la care mai întâi uciderea și mai ales uciderea de prunci din pânțece se cercetează, apoi tâlhăria, otrăvirea, uciderea fără voie, îndemnarea la ucidere, la sinucidere și uciderea sufletească și toată rana, toată lovirea, oriunde, pe spate sau peste cap, ori palmă peste obraz sau grumaz, sau lovirea din mânie, cu armă, cu lemn, cu piatră, toate acestea cu de-amănuntul se întrebă și în cumpănă se pun. Ci noi și acolo puțin dând, am trecut bine.

Vama a cincisprezecea - a vrăjitoriei

Am trecut la vama **vrăjilor, a fermecătoriei, șoptirilor și chemării diavolilor**. Și erau duhurile acelea asemenea cu jivinele cele cu patru picioare, cu scorpiile, cu șerpii, cu viperele și cu broaștele și strașnică și urâtă era vederea acelora, dar acolo nimic nu s-a aflat la mine, cu darul Domnului meu, și am trecut îndată, nedând nimic. Duhurile acelea, mâniindu-se asupra mea, ziceau: “Vei veni la locurile cele de desfrânare, vom vedea de vei scăpa de acolo”.

Pornindu-ne în sus, am întrebat pe sfinții îngeri care mă duceau: “Stăpânii mei, oare toți creștinii trec pe la vămile acestea? Nu este oare cu puțință vreunui om să treacă pe aici fără întrebare și fără frica aceasta ce se face la vămi?” Sfinții îngeri mi-au răspuns: “Nu este altă cale pentru sufletele credincioșilor celor ce se suie la cer; toți trec pe aici, dar nu toți se cercetează precum tu, fără numai cei asemenea cu tine păcătoși, care n-au făcut desăvârșit mărturisire a păcatelor, rușinându-se și tănuind înaintea părinților duhovnici faptele cele de rușine. Pentru că dacă cineva cu adevărat și-ar mărturisi toate faptele sale cele rele, i-ar părea rău și s-ar căi de relele cele făcute, apoi păcatele acelora nevăzut se șterg de dumnezeiasca milostivire. Și, când un suflet ca acela trece pe aici, întrebătorii cei din văzduh, deschizându-și cărțile, nimic nu află scris asupra lui și nu pot să-i facă nici o supărare, nici să-l îngrozească, și se suie sufletul la scaunul darului.

Dacă tu ai fi făcut desăvârșită mărturisire de toate păcatele tale și după dezlegare ai fi făcut pocăință din destul, n-ai fi suferit niște groaznice și înfricoșate cercări ca acestea la vămi. Însă ți-a ajutat aceea, că de mult ai încetat a păcătui de moarte și cu fapte bune ți-ai petrecut ceilalți ani ai vieții; dar mai ales ți-au ajutat rugăciunile Cuviosului Părinte Vasile, căruia i-ai slujit cu osârdie”.

Vama a șaisprezecea - a desfrânării

Astfel vorbind, am ajuns la vama **desfrânării**, la care se cercetează tot felul de desfrânare, și nălucirea păcatului desfrânării cea cu mintea, și zăbovirea gândului într-acel păcat, și învoirea cu necuratele și pătimășele atingeri. Iar stăpânul vămii aceleia ședea pe scaunul său, îmbrăcat în haină necurată, cu spume de sânge stropită, cu care acela ca cu porfiră împărătească se

mpodobeau și mulțime de diavoli stăteau înaintea lui. Aceia, văzându-mă jungând acolo, mult s-au mirat cum am ajuns până la dânșii și, scoțându-mi crise faptele cele desfrânate ale mele, mă muștrău, arătându-mi persoanele cu care am greșit în tinerețile mele și vremea când am greșit, ori noaptea, ori ziua, și locurile în care păcatul acela l-am făcut cu cineva și nu aveam ce să răspund, fără numai tremuram de frică și mă umpleam de rușine.

Iar sfinții grăiau pentru mine către diavoli: "S-a părăsit de lucrurile desfrânării de mulți ani, și de atunci în curăție și în înfrânare a petrecut ustnicește". Răspuns-au diavolii: "Și noi știm că de mult a părăsit păcatul, ci nu adevărat nu s-a mărturisit înaintea duhovnicescului ei părinte, nici n-a luat de la dânșul cuviincioasa poruncă spre pocăință de păcate, pentru aceasta este noastră. Deci, ori lăsați-ne-o nouă și vă duceți, ori o răscumpărați cu fapte bune!" Și puseră sfinții îngerii multe din lucrurile mele, iar mai mult din darurile Cuviosului Vasile, și abia m-am izbăvit de primejdia aceea cumplită și m-am dus.

Vama a șaptesprezecea - a preadesfrânării

Apoi am ajuns la vama **marii desfrânări**, numită și preadesfrânare sau adulter, unde se cercetează păcatele celor ce petrec în căsătorie, dar credința însoțirii unul cu altul nu o păzesc, nici nu-și feresc patul lor curat, asemenea și ilirile la desfrânare. Aici se cercetează și persoanele cele sfințite și dăruite lui Dumnezeu, ce și-au făgăduit fecioria și curăția lui Hristos și n-au păzit-o de răderile în desfrânare groaznică. La acea vamă și eu mult m-am arătat a fi atoare și vădită am fost la o mare desfrânare. Și acum necuratele duhuri și emilostivii cercetători voiau să mă răpească din mâinile îngerilor și să mă arunca în fundul iadului. Iar sfinții îngerii, certându-se mult cu dânșii și toate stenelile mele și nevoițele pe care le făcusem aducându-le după aceea la mijloc, abia m-au răscumpărat, nu atât cu ale mele fapte bune, pe care le-am dus acolo până la cea mai de pe urmă, cât mai ales din darurile Părintelui meu Vasile, din care, foarte mult scoțând, au pus în cumpănă împotriva rădelegilor mele și, luminându-mă, ne-am dus mai departe.

Vama a optsprezecea - a sodomiei și gomoriei

Urcând, ne-am apropiat de vama **marilor nelegiuiri**, la care se cercetează păcatele desfrânării cele peste fire, bărbătești și femeiești, și împreunarea cu diavolii și cu animalele necuvântătoare, amestecările de sânge și alte păcate mai necurate făcute în taină, pe care rușine este a le și pomeni. Mai marele rămii aceleia se vedea mai rău decât toți diavolii cei înfricoșați, iar slugile lui erau într-acel chip negrăit și având nespuse mânie și înfricoșare. Aceia, ieșind negrabă împotriva noastră, ne-au împresurat; dar, cu mila Domnului, aflând nimic în mine, au fugit cu rușine, iar noi bucurându-ne, ne-am dus. Și grăiau către mine sfinții îngerii: "Ai văzut, Teodora, înfricoșatele vămi ale desfrânării. Deci, să știi că mai nici un suflet nu le trece fără supărare, de vreme ce toată lumea zace în răutatea smintelilor și toți oamenii sunt iubitori de desfătări și de desfrânare, iar gândul omului atârână spre rele din tinerețile

lui și abia unii se feresc de necurățiile desfrânării, dar puțini sunt cei ce-și omoară poftele trupului. Deci puțini trec vămile acestea cu libertate și cei mai mulți, venind aici, îndată pier; pentru că diavolii cumpliți ai păcatelor desfrânării răpesc sufletele celor desfrânați și le trag jos în iad, cu amar muncindu-le. Și se laudă boierii vămilor de desfrânare, zicând: "Noi singuri mai mult decât cei din vămile noastre umplem gheena în iad". Iar tu, Teodora, să mulțumești lui Dumnezeu, că iată acum ai trecut acele cercări, cu rugăciunile Cuviosului Vasile, Părintele tău, și de acum nu vei mai vedea rele, nici frică".

Vama a nouăsprezecea - a ereziei

După aceasta am ajuns la vama **ereziei**, unde se cercetează nedreptele gânduri și socotelile cele pentru credință, depărtările de la dreptcredincioasa mărturisire a credinței, neîmplinita credință, îndoirea în credință, hulele asupra sfințeniei și altele asemenea cu acelea. Dar acea vamă fără ispitire am trecut-o și acum nu eram departe de porțile cerești.

Vama a douăzecea - a zgârceniei

Apoi ne-au mai întâmpinat duhurile cele rele ale vămii celei de pe urmă, care este **a nemilostivirii și a împietririi inimii**. Și iuți erau întrebătorii aceia și stăpânul lor cumplit, suflând de iuțime, având focul nemilostivirii. Acolo fără de milă se cercetează sufletele nemilostivilor. Și de s-ar afla cineva de multe nevoițe săvârșitor, de posturi și de rugăciuni, și dacă acela a păzit curăția, de a avut înfrânarea trupului său, dar a fost neîndurat și nemilostiv, închizându-și milostivirile sale dinspre aproapele, acela de la acea vamă se duce în jos și întru adâncul iadului se încuie și nici nu câștigă milă în veci. Dar noi, cu darul lui Hristos, am trecut și acea vamă fără primejdie, ajutându-mi pretutindeni rugăciunile Cuviosului Vasile, cel ce a dăruit multe din lucrurile sale bune pentru răscumpărarea mea.

După aceea, ne-am apropiat cu bucurie de porțile cerești, scăpând de amarele vămi. Și erau porțile cerești ca și cristalul cel luminos, unde se vedea strălucire negrăită și tineri ce stăteau într-însele în chipul soarelui, care, văzându-mă dusă de mâinile îngerești, s-au umplut de veselie, bucurându-se de mine; că, acoperindu-mă cu milostivirea lui Dumnezeu, am scăpat de vămile văzduhului și, întâmpinându-ne cu dragoste, ne-au dus înăuntru.

Dar ce am văzut acolo și ce am auzit, o, fiule Grigorie, a zis Cuvioasa Teodora, nu este cu puțință a le spune cu de-amănuntul. Căci am văzut ceea ce ochiul omenesc n-a văzut și am auzit ceea ce urechea niciodată n-a auzit, nici la inima cuiva, din cei ce petrec pe pământ, nu s-au suit acele bunătăți. Deci, am fost adusă înaintea scaunului lui Dumnezeu, Cel cu neapropiată slavă, înconjurat de Heruvimi, de Serafimi și de mulțime de oaste cerească, care cu negrăite cântări slăvesc pe Dumnezeu totdeauna, și m-am închinat Dumnezeirii celei nevăzute și neînțelese. Și au cântat puterile cerești cântare dulce, preamărind milostivirea lui Dumnezeu cea nebiruită de păcatele omenesti. Și a venit glas de la slava cea de mare cuviință, poruncind acelorași

sfinți îngeri care mă luau să mă aducă să văd locașurile sfinților, asemenea și poate muncile păcătoșilor și după aceea să mă odihnească în locașurile fericitului Vasile.

Deci, am fost purtată pretutindeni și am văzut cele mai frumoase locașuri, pregătite celor ce iubesc pe Dumnezeu, pline de slavă și de dar. Și-mi arătau cei care mă purtau, deosebit locașurile apostolești, deosebit cele proorocești, deosebit cele mucenicești, deosebit cele arhieriești și fiecare ceată de sfinți avea locașuri deosebit. Și fiecare locaș avea negrăită frumusețe, în lărgime și lungime, și așa ca la fel cu ale Constantinopolului, dar cu neasemănare mai frumoase, având multe palate nefăcute de mâini. Și pretutindeni în locașurile acelea se auzea glas de bucurie și de veselie duhovnicească și se vedeau cetele celor care răznuiesc. Toți sfinții văzându-mă, se bucurau de mântuirea mea, mă întâmpinau și mă sărutau, lăudând pe Domnul, Care m-a izbăvit din cursele răjmașilor.

După înconjurarea acelor locașuri, am fost pogorâtă în cele de dedesubt ale pământului și am văzut muncile cele înfricoșate, nesuferite și cumplite, pregătite păcătoșilor în iad, pe care arătându-mi-le sfinții îngeri, îmi ziceau: "Vezi, o, Teodora, din câte munci te-a izbăvit Dumnezeu, prin rugăciunile lăcutului Său Vasile?" Și am auzit acolo strigare, plângere și amară tânguire a celor ce erau în muncile acelea. Unii strigau "amar!", alții "vai!", alții țipau, iar alții blestemau ziua nașterii lor; dar nimeni nu era, căruia să-i fie milă de înșii.

După aceea, ducându-mă de acolo, m-au adus în locașul acesta pe care îl vedeți, al Cuviosului Părintelui nostru Vasile, și m-au așezat aici, zicându-mi: "Acum Cuviosul Vasile face pomenire pentru tine". Și am cunoscut că după patruzeci de zile de la despărțirea mea din trup am venit la acest loc de dihnă.

Toate acestea i le-a spus în vis Cuvioasa Teodora lui Grigorie, și i-a arătat boată frumusețea aceluia locaș și bogățiile cele duhovnicești, care s-au adunat cu odorile cele din multe osteneli ale fericitului părinte, îndulcirile și slava, multe feluri de răsaduri cu frunze de aur și cu multe roduri și toată veselia duhovnicească.

După ce s-a sfârșit vedenia aceea, Grigorie s-a deșteptat din somn și, venindu-și în sine, se mira de cele văzute și auzite de la fericita Teodora. Și, culându-se dimineața, s-a dus la Cuviosul Vasile să se binecuvânteze de la înșul, după obicei. Iar el l-a întrebat, zicând: "Fiule Grigorie, unde ai fost în această noapte?" Iar el, ca și cum n-ar ști nimic, a răspuns: "M-am odihnit pe patul meu". Bătrânul i-a zis: "Știu că te-ai odihnit pe pat cu trupul, însă cu duhul ai fost în altă parte. Ai uitat oare câte ți-a descoperit Dumnezeu în noaptea aceasta în vedenia visului? Ai câștigat ceea ce doreai, ai văzut pe Teodora și cele despre dânsa le-ai auzit de la ea singură; în locașurile mele ai fost și cele ce-mi sunt pregătite, cu darul lui Hristos, pentru puțina mea steneală, pe toate le-ai privit ca în oglindă".

Grigorie, auzind acestea de la cuviosul, a cunoscut că visul lui nu este o nălucire, ci i s-a făcut o descoperire de la Dumnezeu, prin rugăciunile și mijlocirea cuviosului. Apoi, mulțumind lui Dumnezeu, s-a închinat fericitului părinte și multe învățături a luat de la dânsul.

Același Grigorie, în altă vreme, prin voia lui Dumnezeu, a căzut într-o îndoire de credință, pentru că, citind cu dinadinsul cărțile Vechiului Testament, gândea în mintea sa că bine cred iudeii și a fost în acel gând multă vreme. Dar mai înainte văzătorul Vasile, cunoscând aceasta cu duhul, l-a muștrat și, după multă sfătuire, a cerut iarăși de la Dumnezeu descoperire. Atunci Grigorie a văzut în vis o minunată vedenie despre înfricoșata judecată a lui Dumnezeu, pentru adunarea la judecată a tot neamul omenesc; a văzut pe Hristos, Judecătorul lumii, stând pe scaun și având de-a dreapta pe toți dreptii, iar pe păcătoși de-a stânga, stând și fiind judecați după faptele lor. A văzut apoi și pe toți iudeii, care n-au crezut în Hristos, osândiți cu ceilalți păgâni și trimiși în focul gheenei. Și, precum a văzut osândirea păcătoșilor, așa a văzut și preamărirea sfinților, pentru care singur Grigorie a scris foarte pe larg scriere, care se află în Mineiul cel mare. Iar aici povestindu-se aceasta mai pe scurt, este vremea a sfârși.

Deci, după mulți ani ai vieții sale, după ostenelile și nevoințele vieții celei aspre, după minunile cele multe ce le făcuse și după mai înainte vederea celor viitoare și vindecările în dar ale bolnavilor, Cuviosul Părintele nostru Vasile, slăbind de bătrânețe, s-a apropiat de fericitul său sfârșit. Pentru că a fost adus din pustie în Constantinopol în anii cei de mijloc ai lui și a petrecut acolo ca la cincizeci de ani, având aproape o sută de ani de la nașterea sa, și a trecut la viața cea fără de sfârșit, unde anii nu se împuținează. Însă și-a văzut mai înainte sfârșitul și l-a vestit iubitelui său ucenic, Grigorie.

Avea Grigorie obicei, în tot Sfântul și Marele Post cel de patruzeci de zile, de se închidea în casă, în camera sa, și nu ieșea până la Sfintele Paști, petrecând în post și în rugăciuni și făcând mulțime de metanii și în toate nopțile nu dădea ochilor săi somn. Deci odată, apropiindu-se sfintele patruzeci de zile, Grigorie a mers la cuviosul ca să ia binecuvântare, după obicei, spre nevoința postului în închisoare. Iar cuviosul, vorbind mult cu dânsul pentru folosul sufletului și dându-i binecuvântare, la sfârșit i-a zis: “Mergi, fiule, cu pace la casa ta, iar pe mine cu ochii cei trupești ai tăi nu mă vei mai vedea mai mult în viața aceasta”.

Zicând aceasta a plâns și, cuprinzând pe Grigorie cu dragoste, l-a sărutat. Iar el, căzând la cinstitele lui picioare, le-a udat cu lacrimile, plângând și tânguindu-se pentru despărțirea lui, și, plângând mult, s-a dus și s-a închis spre post, precum îi era obiceiul.

Apoi Cuviosul Vasile, în săptămâna cea din mijloc a postului, în 25 de zile ale lunii martie, la praznicul Bunei Vestiri a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, și-a dat sfântul său suflet în mâinile Domnului său, în anul 944, iar cinstitul său trup a fost îngropat în mănăstirea Sfinților Mucenici Flor și

avru. Și s-a făcut o vedenie unui om cinstit în Constantinopol: Vedea o casă mare și minunată și porțile erau împodobite cu aur și cu pietre scumpe, iar deasupra porților era scris cu cuvinte de aur astfel: “Locașul și odihna veșnică a Sfântului Vasile cel Nou”. Citind aceasta bărbatul acela, se minuna de frumusețea zidirii acelei case. Și iată un tânăr preafrumos ieșind, i-a zis: “Ce te minunezi, omule? Voiești să vezi lucru mai minunat?”

Deschizând porțile acelea, se vedeau înăuntru palate preafrumoase și minunate, a căror frumusețe covârșește toată mintea omenească, și Cuviosul Vasile ședea pe scaun împărațesc în mare slavă, înconjurat de mulți bărbați și femei minunați și luminoși. Apoi se vedeau acolo și răsaduri preafrumoase și toate cele văzute erau pline de bucurie și de veselie. Și se auzea dinăuntru, cântând: “O răsplătire ca aceasta iau după moarte toți cei ce au iubit pe Dumnezeu și l-au slujit cu osârdie!” Această vedenie bărbatul acela a spus-o multora și toți cei ce auzeau, preamăreau pe Dumnezeu și cinsteau pomenirea Cuviosului Vasile, plăcutul Lui.

O, de ne-am învrednici și noi părții iubitorilor lui Dumnezeu, cu sfințele Lui rugăciuni și cu darul Domnului nostru Iisus Hristos, Căruia, împreună cu tatăl și cu Sfântul Duh, se cuvine cinste și slavă, în veci. Amin.

Pătimirea Sfântului Mucenic Vasile, Episcopul Amasiei (26 aprilie)

După pieirea lui Maxențiu tiranul, necuratul împărat al Romei, pe care l-a biruit ca pe un vrăjmaș dreapta lui Dumnezeu prin arma Crucii ce a arătat-o marelui Constantin și pe care, afundându-l în repeziciunile apelor, l-a înecat ca pe un alt Faraon, împărăția Romei cea de la Apus a avut ușurare de sub jugul tiraniei; iar cea de la Răsărit era încă în prigonire, pentru că un alt vrăjmaș al lui Dumnezeu, Maximin tiranul care stăpânea la Răsărit, grația nedrept asupra adevăratului Dumnezeu și în chinuri cumplite ucidea pe cei ce credeau cu bună credință.

Atunci marele Constantin, împăratul cel binecredincios, însoțind pe sora sa cu Liciniu, cel primit la împărăție, l-a trimis la Răsărit împotriva lui Maximin, iar Liciniu ducându-se cu ajutorul Domnului nostru Iisus Hristos, în care credea atunci, a biruit puterea lui Maximin, încât de-abia el singur și cu puținii ostași au putut scăpa. Dar deși au scăpat de mâna lui Liciniu, însă n-au putut scăpa de mâna lui Dumnezeu, pentru că ascunzându-se în Tarsul Ciliciei au apărut deodată peste trupul lui niște răni de netămăduit și cu măsurate dureri era chinuit. Apoi a căzut cu fața în jos la pământ și i s-a prins trupul de un foc nevăzut, topindu-i-se ca ceara mădularele, iar sufletul lui ticălos se ținea numai în oase. Apoi și oasele lui, fiind fără carne și sânge, au început să se rupă unul după altul, făcându-i nespuse dureri. Și n-a murit până ce nu și-a mărturisit păgânătatea și tirania sa, căci cu nevinovăție

prigonea pe robii lui Hristos, adevăratul Dumnezeu. Mărturisind aceasta și pe zeii săi blestemându-i, a murit.

Iar Liciniu, cuprinzând tot Răsăritul, a intrat în Nicomidia împreună cu soția sa, cu multă slavă și prăznuire. La început era pace și liniște pretutindeni, veselie și bucurie între creștini, că după cumplita prigonire de la Maximin, se odihneau de primejdii. Însă prin lucrarea diavolului celui rău iarăși s-a ridicat viforul necazurilor, pentru că Liciniu, întărindu-se în împărăția Răsăritului, s-a depărtat de la Hristos Dumnezeu și s-a întors iarăși la necurata închinare de idoli în care fusese crescut. Dar pentru că împărătea cu Constantin și avea în însoțire pe sora acestuia, care era creștină, de aceea primise creștineasca credință și se jurase lui Constantin ca niciodată să nu se depărteze de la creștinătate, ba încă să o și apere. După aceea, împărățind la Răsărit, a uitat facerile de bine ale lui Hristos Dumnezeu, Cel care i-a ajutat asupra lui Maximin și i-a dăruit împărăția Răsăritului, uitând de ajutorul lui Constantin, căci s-a rupt de dânsul, și precum lui Hristos Domnul, așa și împăratului Constantin i s-a făcut vrăjmaș.

Deci Liciniu, fiind în Nicomidia, s-a lepădat de Hristos și s-a închinat idolilor, poruncind ca iarăși pretutindeni să aducă jertfe diavolilor, și a ridicat asupra creștinilor prigonire. Întâi a izgonit din palatele împărătești și din toată curtea pe toți cei ce erau creștini - senatori, boieri, slugi și înarmați -, făcându-se foarte străin de acoperământul și de sprijinul lui Hristos. Și întorcându-se către basmele elinești și către viața cea necurată, a început fără de rușine a se tăvăli în necurățiile trupești, făcându-se nesățios spre păcatul trupesc, răpind cu sila femeile și fiicele senatorilor spre amestecare. Dar mai ales pe cele creștine cu sila le lua, spre ocara sfinților și spre întinarea credinței în Hristos Dumnezeu.

Auzind de aceasta binecredincioasa și creștina împărăteasă, soția lui, al cărui nume era Constanția, îi sângera inima de toate cele făcute de dânsul și îl înștiința prin scrisori pe fratele său, Constantin. Și avea această împărăteasă în palatul său o fecioară foarte frumoasă și deplin înțeleaptă care îi slujea ei, cu numele Glafira, cu credința creștină, din Italia, de neam cinstit și binecredincios. Pe acea fecioară văzând-o Liciniu s-a aprins cu poftă necurată asupra ei și a poruncit famenului celui mai mare din postelnicii lui, cu numele Venegn, ca să-i zică ei despre aceasta. Iar Venegn, ca un mare dar, a adus ei acea veste precum că împăratul o iubește și voiește să fie cu dânsa; apoi îi poruncește ca să fie gata spre desfrânare. Dar acea sfântă fecioară, fiind plină de frica lui Dumnezeu, s-a îngrețoșat de un păcat ca acela și a izgonit cu necinste pe acel vestitor, ocărând fărădelegea aceea. Apoi, ferindu-se de ura împărătesei și de pizma ei, i-a spus acel lucru și o ruga, zicând: "Pentru Dumnezeu, Cel ce a zidit cerul și pământul, de Care tu te temi și Căruia împăratul Constantin, fratele tău, cu credință îi slujește, nu lăsa să se piardă fecioria mea cu acea însoțire fără de lege".

Auzind împărăteasa aceasta, a iubit-o și mai mult pentru întreaga ei înțelepciune, dar cu frica lui Dumnezeu se sfătuia cum ar putea-o tăinu. Și întrebând împăratul de dânsa, împărăteasa a poruncit să se vestească în alatul împărătesc, că Glafira și-ar fi ieșit din minte; că zace bolnavă și este aproape de moarte. Deci, auzind împăratul de aceasta, a încetat de a se mai gândi la Glafira, iar împărăteasa, căutând vreme potrivită, a liberat pe fericita Glafira dându-i o mulțime de aur, argint, pietre scumpe, podoabe de mult reț, haine scumpe și toate cele trebuincioase. Încă și slugi și slujnice redincioase i-a dat, încât să-i ajungă spre trebuința ei. Și încredințând-o unor ameni cinstiți și binecredincioși din slugile sale, le-a poruncit s-o ducă în ărtile Armeniei, nespunând nimănui nimic despre dânsa; și să stea acolo până ce Domnul va voi să rânduiască cele bune pentru dânsa. Ei au dat cuvânt împărătesei, că o să împlinească cu dinadinsul toate cele poruncite. Deci, văzând pristavii pe fericita Glafira, au îmbrăcat-o pe ea și pe fecioarele cele ce erau cu dânsa în haine bărbătești și au ieșit din cetatea Nicomidiei. Și, mergând cale multă, s-au apropiat de Armenia, ajungând la cetatea Amasia, care era mitropolie a țării Pontului.

Văzând Glafira frumusețea acelei cetăți, a zis către slujitorii ei: “Dacă vom afla aici neam creștinesc, să petrecem în cetatea aceasta”; și le-a poruncit să întrebe despre creștini. Și au întâlnit pe un tânăr din casa unui cinstit cetățean în Amasia, cu numele Cvintie. Acel tânăr, cunoscând pe acei străini că sunt creștini și că ei caută pe cei de o credință cu dânsii, a alergat singur la ei și i-a rugat să vină în casa lui și să stea cât vor voi, spunându-le că el este creștin; rătăindu-le că în cetatea lor sunt mulți creștini și au episcop pe un bărbat ales, asemenea apostolilor. Străinii s-au bucurat auzind unele ca acestea; apoi au mers la Cvintie și au petrecut în casa lui, căci le-a dat camere spre odihnă. A venit la dânsii și episcopul cetății aceleia, cu numele Vasile, de care ne este cuvântul, bărbat bun și plin de darurile duhovnicești. Acela întrebându-i cine sunt și de unde sunt, Glafira cea înțeleaptă i-a spus toată taina cea despre dânsa, că este din Italia cu neamul, creștină cu credința, slujitoare surorii împăratului Constantin, adică soției împăratului Liciniu, spunând și despre răicina înstrăinării sale.

Auzind acestea de la dânsa, Sfântul episcop Vasile și Cvintie i-au poruncit ca nici ea, nici slujitorii ei să nu iasă afară din casă, nici să vorbească cu cineva, și să nu cumva să afle de dânsa ighemonul din cetatea aceea; căci pentru dânsa vor fi în primejdie toți creștinii Amasiei. Aceasta a zis și robul lui Dumnezeu, Vasile, că acea fugă și înstrăinare a ei va fi spre slava lui Dumnezeu. În vremea acel sfânt episcop zidea o biserică în cetate, că până atunci creștinii nu aveau o biserică înăuntrul cetății, ci aveau numai afară o biserică foarte mică. Fericita fecioară Glafira a dat episcopului mult argint spre zidirea bisericii și să poată cele ce-i dăruise împărăteasa le-a cheltuit la acea zidire, în cinstea lui Iristos Dumnezeu, nelăsând nimic pentru dânsa. A scris și la împărăteasa, căpâna sa, înștiințând-o unde este, la cine petrece și despre zidirea bisericii,

rugând-o să trimită aur mai mult, spre săvârșirea și împodobirea bisericii. Împărăteasa a făcut aceea cu bucurie și cu osârdie a trimis la dânsa avere multă și daruri bisericii și episcopului și i-a scris încredințându-i-o pe roaba sa, fecioara Glafira.

Dar nu după puțină vreme, prin lucrarea diavolească s-a făcut aceasta, că scrisoarea Glafirei cea scrisă către împărăteasă, a găsit-o Venign, postelnicul împăratului și, citind-o, a aflat că Glafira este vie - pe care o socoteau că este moartă -, cum și unde se află și a spus de aceasta împăratului Liciniu. Iar împăratul, umplându-se de mai multă mânie, a scris îndată la ighemonul Amasiei, poruncindu-i ca pe Vasile episcopul creștinesc și pe Glafira slujitoarea, ferecându-i în fiare, să-i trimită degrabă la dânsul în Nicomidia. Însă, prin purtarea de grijă a lui Dumnezeu, mai înainte de a ajunge scrisoarea împăratului în Amasia la ighemon, fericita și Sfânta Glafira s-a dus către Domnul. Deci ighemonul, prinzându-l numai pe Vasile episcopul, l-a ferecat și l-a trimis la împărat, iar despre Glafira l-a înștiințat că a murit.

Mergând Sfântul Vasile din Amasia în Nicomidia, îi urmau doi diaconi, Partenie și Teotim, toți pe cale pătîmind multe răutăți de la ostașii cei păgâni și cu năravuri de fiară. Iar după ce a ajuns la Nicomidia, robul lui Dumnezeu, Vasile, a fost închis în temniță, iar Partenie și Teotim au petrecut la un om care locuia aproape de temniță, cu numele Elpidifor, care era creștin cu credința și primitor de străini. Acel Elpidifor, știind toate cele despre Sfântul Vasile, a amăgit cu aur pe străjerul temniței cu care se cunoștea, ca să aibă neoprită intrarea în temniță la episcop, el și amândoi diaconii. Deci, se duceau la sfântul când poșteau și cântările cele din toate zilele le săvârșeau în temniță împreună cu dânsul, mai ales rugăciunile de noapte. Iar mai înainte de ziua aceea în care urma să fie pus Sfântul Vasile la încercare înaintea împăratului, la miezul nopții acesta a strigat pe străjer și l-a întrebat de diaconii săi și despre Elpidifor, iar acela i-a chemat la dânsul cu sârguință. Iar el, după obicei, a început a cânta psalmii lui David, începând de la stihul: "Adu-ți aminte, Doamne, de David și de toate blândețile lui", și, cântând ceilalți psalmi, când a ajuns la acele cuvinte: "De mă voi sălășlui la marginile mării și acolo mâna Ta mă va povățui și dreapta Ta mă va sprijini, Doamne", întinzându-și mâinile în sus, aceste cuvinte le-a repetat de trei ori cu lacrimi. Diaconii, văzând pe sfânt mâhnit și plângând în rugăciuni, se îndoiau, pentru că socoteau că episcopul lor se temea de caznele ce avea să le sufere, iar episcopul știa cele ce zicea, că sfârșitul lui voia să se arate când trupul lui, după tăiere, era să fie aruncat în mare.

După sfârșitul cântării de psalmi, când se lumina de ziuă, a zis către diaconi: "Fraților, ispitele cele de la diavol se ridică asupra noastră, iar cele de la oameni vin peste noi și sunt aproape; însă nu vă temeți, nici să slăbiți de necazurile ce au să fie; ci bărbătește și neclintiți să petreceți în credință, ca să nu vă aflați rușinați la venirea Domnului. Apoi să fie deșteptat ochiul sufletului către Cel ce poate să ne mântuiască din moarte și cu neabatere

riviți spre El, Care este puternic ca mâhnirea să o prefacă în bucurie, lângerea spre veselie, lacrimile spre râs și ostenele să le întoarcă în odihnă. e toate cele frumoase și plăcute ale lumii acesteia să le socotiți ca niște unoaie, pentru Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos; cu El să vă faceți moștenitori împreună cu toți sfinții, săturându-vă de dulceața Împărăției Lui. Să mai știți încă, fiii mei, că în această noapte mi s-a arătat Domnul și mi-a spus care îmi a fi sfârșitul durerii mele, apoi mi-a spus câte măririi va face spre mine, robul său. Deci, nu vă mâhniți, ci întoarceți-vă acolo și să întăriți pe frați întru Hristos, iar pe Evtihie, fiul lui Calist, să-l alegeți episcop la voi, în locul meu; pentru că așa mi-a descoperit Domnul, Care, cu darul Său, acest trup al meu îl a da vouă”.

Deci, pe diaconii care plângeau cu amar, i-a sfătuit cu obișnuita sa învățătură să se întoarcă în Amasia. Iar către Elpidifor a zis: “Tu, frate, ești ales de Dumnezeu să slujești fraților prin primirea de străini, ca pentru dragostea ta să primești răsplătire veșnică la cer. Îți încredințez pe acești doi frați ai mei. Să nu-i părăsești, ci împreună cu dânșii să petreci în necazuri și să te ostenești oriunde te va chema Domnul la slujba Sa”.

După ce a liberat sfântul de la sine pe Elpidifor și pe amândoi ucenicii săi, împăratul a poruncit să aducă înaintea sa pe cel legat spre a-l cerceta, runcând mai întâi asupra lui pricina cu Glafira, căci, primind-o la sine, a scuns-o, neînștiințându-l despre aceasta. Iar sfântul, dându-i îndată răspunsul cuvințios prin cuvinte cu îndrăzneală, l-a pornit pe împărat spre mânie și a poruncit ca iarăși să-l ducă pe sfânt în temniță. După aceea a trimis la dânșii pe tribun, zicându-i: “Îți voi ierta ție pentru Glafira și cu daruri mari te voi cinsti dacă te vei supune mie și vei aduce zeilor mei jertfe, căci te voi face mai mare peste slujitorii care sunt aici”.

Iar plăcutul lui Dumnezeu, Vasile, a răspuns tribunului, zicându-i: Acestea să le spui împăratului: de-ar fi voit să-mi dea chiar și toată împărăția ta, niciodată nu va putea să-mi dea atât cât voiește să ia de la mine, căci te înșelă și mă depărta de la Dumnezeu Cel viu și a mă uni cu diavolii cei pierzători de suflete; voiești a mă depărta de slava cea fără de sfârșit și fără de noapte și a mă cinsti cu cele de puțină vreme și grabnic pieritoare, a căror madoabă și lumină este ura și întunericul cel netrebnic. Dar de voiești să mă sculți pe mine, sfetnicul cel bun, tu mai degrabă supune-te mie și te întoarce pe unde ai căzut, la Hristos, de Care te-ai lepădat, pentru că este bun Dumnezeu nostru și nu este mai milostiv, mai drept și mai bun decât Mântuitorul. Deci pocăiește-te și te depărtează de la deșartele lucruri, ca să nu vină asupra ta cele rele pentru a ta nebunie, de la dreptul Judecător, de Care tu, lepădându-te, ai zis că nu este Dumnezeu”.

Tribunul a spus împăratului aceste cuvinte ale sfântului, iar împăratul a zis către tribun: “Spuneți-i lui Vasile iarăși, sfătuindu-l să se supună voinței noastre, doar cumva va asculta; iar de nu, apoi, tăindu-i capul, să-l aruncați în mare, ca să vedem de va putea Acel galileean să-l izbăvească”. Deci tribunul

iarăși a mers la sfânt și i-a zis: “Între viață și moarte ești acum, omule! Una din amândouă alege-ți: ori plăcerea împăratului să o faci închinându-te zeilor lui, ori să știi că de sabie și de înecarea mării te-ai apropiat”.

Auzind aceasta sfântul, s-a bucurat și a răspuns: “Eu, Dumnezeului meu și Împăratului Cel fără de moarte mă străduiesc a plăcea și a păzi poruncile Lui, iar aceia pe care voi îi numiți dumnezei sunt diavoli, împreună cu cei care cred într-înșii și vor fi aruncați în vremea judecării Lui, de adevăratul meu Dumnezeu, Cel ce stăpânește pe toți, în focul gheenei cel nestins și în întunericul cel mai dinafară, unde va fi plângerea și scrâșnirea dinților. Deci faceți cu mine ceea ce voiți, căci eu sunt gata nu numai să fiu tăiat și înecat în mare cum ai zis, ci și la munci fără de număr pentru Hristos; și cât va fi sufletul în trupul meu de Dumnezeu, Ziditorul meu, nu mă voi depărta, nici mă voi face vinovat focului cel a toate mistuitor!”

Din toate aceste cuvinte ale Sfântului Vasile înțelegând tribunul că-i este cu neputință a-l sfătui și a-l face să se plece spre gândul lor, a poruncit mai întâi să-l bată, apoi să-i taie capul și să-l arunce în mare, ca în acest fel, omorând pe mai mulți creștini și mai ales pe păstorii turmei lui Dumnezeu, să-i dea peștilor spre mâncare. Iar mucenicul lui Hristos, Vasile, suferind bătaia cu bucurie, zicea: “Nici necazul, nici strîmtorarea, nici muncile cele multe, nici focul, nici sabia, nici moartea nu vor putea să mă despartă de dragostea lui Hristos, pentru că este puternic, ca de toate să mă izbăvească”, și, fiind dus la moarte, cânta psalmii lui David; iar Elpidifor mergea după dânsul, împreună cu diaconii și cu mulți creștini.

Ajungând la locul rânduit, Elpidifor, dând ostașilor câțiva arginți, i-a rugat să lase pe Vasile să vorbească puțin cu cunoscuții săi. Iar aceștia neoprindu-l, dumnezeiescul slujitor al lui Hristos, plecându-și genunchii pe malul mării și întinzându-și mâinile în sus, s-a rugat lui Dumnezeu, zicând: “Cel ce ai făcut cereștile puteri cele fără de trupuri, Cel ce ai întins cerul ca o piele și ai întemeiat pământul peste ape, Cel ce ai zidit marea și toate dintr-însa, Doamne, Dumnezeul meu, Cel ce pretutindeni și în toți ești și de-a pururea petreci și faci voia celor ce se tem de Tine și păzesc poruncile Tale, auzi rugăciunile mele și păzește pe credincioasa Ta turmă peste care m-ai pus pe mine, netrebnicul robul Tău, a fi păstor. Izbăvește-o pe ea de ispitele elinești și de toată hulirea cea rea a păgânilor, care grăiesc asupra Ta cele de hulă. Tu, Atotputernice pierde îndrăcirea idolească și strică diavoleasca lucrare, iar adunarea Bisericii Tale crește-o și înmulțește-o. În toată cetatea aceasta și în cele dimprejurul ei, un popor să fie, cu un suflet și cu un gând să fie întru mărturisirea Ta, a Dumnezeului Cel adevărat; și pe același popor fă-l doritor de lucruri bune ca să-ți placă ție, ca întru toți să se preamărească numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh, acum și pururea și în vecii vecilor”.

Zicând “Amin”, pe Elpidifor și pe amândoi diaconii i-a cuprins și i-a sărutat precum oarecând Sfântul Apostol Pavel pe prezbiterii Efesului, cu sărutare sfântă, spunând: “Bine este cuvântat Dumnezeu, Care nu ne-a dat pe

oi întru vânarea dinților nevăzuților noștri vrăjmași; ci a sfârâmat cursele lor pe noi ne-a izbăvit, căci de acum înainte nu mai pot să ne ispitească răjmașii noștri. Închinați-vă, fraților și fiilor mei, pe care întru Sfântul Duh i-am păscut! Darul Domnului nostru Iisus Hristos să fie cu noi cu toți. Amin!” După aceea, întorcându-se către călău, i-a zis: “Săvârșește-ți, prietene, porunca!” Și iarăși, plecându-și genunchii, și-a întins grumajii bucurându-se și eselindu-se; apoi, tăindu-l, și-a săvârșit nevoința sa cea bună.

După tăierea sfântului, a rugat Elpidifor pe ostași, dându-le mult aur, ca să nu arunce trupul mucenicului în mare, ci să i-l dea lui, ca să-l îngroape, dar aceia n-au voit, zicând: “Ne temem ca nu cumva să știe împăratul, căci ne va răia capetele noastre”. Iar Elpidifor a cerut numai capul sfântului, dar nici pe acela nu l-a primit. Și așa ostașii, luând o luntre pescărească și punând întru înșsa trupul și capul mucenicului, s-au dus departe de la mal și le-au aruncat în dâncul mării, într-o parte capul și în altă parte trupul. Creștinii de pe mal lungeau și priveau, între care era și Ioan prezbiterul Nicomidiei, care a privit pre toate chinurile sfântului și a fost mai pe urmă scriitor al pătimirii lui, iar vrednicul rob al lui Hristos, Elpidifor, luând pe amândoi diaconii, s-a întors la casa sa, mângâindu-i în supărare.

În acea noapte i s-a arătat în somn o vedenie dumnezeiască, pentru că îngerul Domnului, arătându-i-se, i-a zis: “Episcopul Vasile a venit în Sinope și acolo vă așteaptă pe voi; deci, sculându-te, ia pe diaconii lui și, intrând într-o corabie, să mergi la dânsul”. Această vedenie i s-a arătat lui Elpidifor de trei ori într-o noapte. Spunând Elpidifor despre acea vedenie diaconilor, îi întreba pe dânsii dacă au auzit undeva vreun loc sau cetate, care să se cheme Sinope. Iar dânsii au răspuns: “Sinope este o cetate a Pontului, unde Sfântul Apostol Andrei s-a ostenit întru bună vestirea lui Hristos. Dar și eu am văzut în vis pe Sfântul Vasile și mi se părea că-i dădeam mâna și împreună cu dânsul intram în biserica Domnului, zicându-mi: “Precum vezi, ție îți va fi dat””.

Deci, luând Elpidifor aur destul și toate cele de trebuință pentru drum, s-a suit într-o corabie cu amândoi diaconii și au plecat în cetatea Sinope, cea de lângă mare, rugându-se lui Dumnezeu ca mai deplin să-i descopere sfintele noaște, pe care mai înainte le-a văzut în vis. Iar dacă s-au apropiat de cetate, în acea noapte Elpidifor a văzut în vis un înger, zicând către dânsul: “La reapta cetății să aruncați mreaja în mare, că veți afla mărgăritarul cel căutat!” Atunci, îndată le-a arătat cu degetul locul acela și oarecare semne, unde se vedea o casă luminoasă și într-înșsa era Sfântul Vasile cu o mulțime de ostași; și a grăit către Elpidifor cel ce se arătase: “Iată, vezi pe cel pe care îl cauți! Deci, mâine de dimineață să-l iei pe el”.

Deșteptându-se Elpidifor, a povestit vedenia aceea prietenilor săi. Venind dimineața, a mers în partea dreaptă a cetății, unde a găsit semnele acelea și locul pe care îl văzuse în vis i-l arătase îngerul; și îndată au văzut acolo niște pescari dregându-și mrejele pentru vânat și a zis către dânsii Elpidifor: “Ce voiți să vă dăm, numai să aruncați mrejele voastre pe numele fiecăruia din noi și orice veți vâna al

nostru să fie?” Pescarii s-au învoit și au tocmiț prețul. Deci, au aruncat sorții, Elpidifor cu diaconii și asupra căruia va cădea mai întâi, asupra lui să arunce pescarii mreaja. Sorțul a căzut mai întâi pe Teotim. Deci au aruncat pescarii pe numele lui Teotim și n-au pescuit nimic. Apoi au aruncat sorți pe numele lui Partenie, dar și pescuitul aceuia a fost zadarnic. După aceasta a zis Elpidifor: “Eu nu întru al meu nume, ci întru numele Dumnezeului meu poruncesc să arunce mreaja și nădăjduiesc spre El, că nu în deșert va fi încercarea aceasta”.

După ce au aruncat-o, pescarii au simțit greutatea în mreajă și, zâmbind, au zis unul către altul: “Mai norocos este Dumnezeul acestui om, decât al celorlalți”. Și, trăgând afară mreaja la pământ, au văzut un trup de om mort; și schimbându-și cuvântul, pescarii ziceau că este mai nenorocit pescuitul lui Elpidifor decât al celor dintâi, vrând ca iarăși să arunce în mare trupul acela. Dar Elpidifor și cei împreună cu dânsul au strigat către pescari, ca să nu-l arunce, ci să-l dea lor ca să îngroape acel trup după obiceiul omenesc; iar prețul cel tocmiț să și-l ia. Dar ei nu voiau să-și ia prețul, deoarece nu pescuiseră pește, ci trup omenesc. Însă, fiind siliți de Elpidifor, l-a luat. Scoțând afară la mal trupul, Elpidifor se atingea de el cu evlavie. Apoi cu bucurie și cu lacrimi cuprinzându-l, îl săruta și se minuna, cum capul cel ce era luat de la trup și aiurea aruncat în mare, acum se lipise la loc pe trup și numai o însemnare de tăiere se vedea la dânsul și bun miros ieșea din acel trup. Deci, învelindu-l cu pânze curate, a închiriat o căruță și l-a dus în Amasia la scaunul lui, iar acolo, în biserica din nou zidită de dânsul, l-au îngropat cu cinste, plângând mult după dânsul tot poporul creștin.

Astfel s-a sfârșit pătımirea Sfântului Sfințitului Mucenic Vasile, episcopul Amasiei. Iar după al lui fericit sfârșit, marele Constantin, aflând de la sora sa prin scrisori trimise în taină despre îndărătnicia, depărtarea de la creștinătate și despre tirania lui Liciniu, degrabă a adunat puterea oștirii sale și ajutorul lui Hristos chemându-l a plecat asupra lui Liciniu și l-a biruit. Prinzându-l viu, l-a trimis în Galia la închisoare, unde a și murit rău ticălosul. Iar Răsăritul izbăvindu-se de asuprirea muncitorului sluja în libertate lui Hristos Dumnezeu și se întindea prin toată lumea slava Tatălui, a Fiului și a Sfântului Duh, a Unuia Dumnezeu în Treime, Căruia se cade cinstea și închinăciunea de la toți, în veci. Amin.

Troparul, glasul al 4-lea:

Și părtaș obiceiurilor și următor scaunelor Apostolilor fiind, lucrare ai aflat, de Dumnezeu insuflete, spre suirea priviri la cele înalte. Pentru aceasta, cuvântul adevărului drept învățând și cu credință răbdând până la sânge, Sfințite Mucenice Vasile, roagă-te lui Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

Condacul, glasul al 4-lea:

Biruind porunca împăratului, ai câștigat împărăția cerească, Vasile. Întru care dându-ți aminte de noi, cei ce cinștim pomenirea ta, făcându-te Mucenice.

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Doamne, și ale Născătoarei de Dumnezeu, pacea Ta dă-ne-o, nouă și ne miluiește pe noi, ca un îndurat.

Cuviosul Vasile Mărturisitorul, Episcopul Pariei (12 aprilie)

Paria, cetatea cea veche a Misiei celei mici, după ce a primit credința în Hristos, a fost cinștită cu rânduiala scaunului episcopiei, ce era rânduită sub mitropolitul Cizicului. Într-această cetate a fost pus episcop Cuviosul Părintele Iosif, Vasile, pentru covârșitoarea faptă bună a lui și pentru viața cea plăcută lui Dumnezeu. Apoi, după ce s-a pornit eresul luptării de icoane pe vremea împărăției lui Leon Isaurul, Sfântul Vasile s-a arătat mărturisitor al lui Hristos. Pentru că nu se unea cu ereticii, nici nu se învoia cu ei și nici nu voia să scălească pentru lepădarea sfintelor icoane, deși era silit. De aceea, fiind prigonit și chinuit de dânșii, și-a petrecut viața ca Sfântul Apostol Pavel, în neșchimbate părintești dogme, iubind dreapta credință, iar adunările celor răucredincioși urându-le. Și plătând lui Dumnezeu în toate, a adormit cu pace întru Domnul.

Troparul, glasul al 4-lea:

Pustnicește mai înainte pedepsindu-te în munte, taberele vrăjmașilor tale trupești cu toată arma crucii le-ai pierdut, întru tot fericite. Și iarăși pentru chinuire bărbătește te-ai întrarmat, ucigând pe Copronim cu sabia credinței și pentru amândouă te-ai încununat de la Dumnezeu, Cuvioase Mucenice Vasile, pururea mărite.

Slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh.

Condacul, glasul al 2-lea:

Luminându-te cu lumina Celui de sus, fericite, luminezi pe toți cei ce cu dragoste prăznuiesc cinstită pomenirea ta, Părinte Vasile, sfințite pătimitorule. Roagă-te neîncetat, lui Hristos Dumnezeu, pentru noi toți.

Și acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Pentru rugăciunile tuturor Sfinților, Doamne, și ale Născătoarei de Dumnezeu, pacea Ta dă-ne-o, nouă și ne miluiește pe noi, ca un îndurat.

Fericitul Vasile, făcătorul de minuni din Moscova
(După Sinaxarul Bisericii Ortodoxe, vol. 5, Salonic, 1996)
(2 august)

Acest fericit Vasile a trăit în vremea împărăției binecredinciosului cneaz Ioan Vasilievici și a păstoriei sfințitului Macarie, mitropolitul Moscovei și a toată Rusia. Tatăl lui se numea Iacov, iar mama lui Ana. Pe când era încă copil, a fost dat ca ucenic la un cizmar, unde ducea o viață de nevoiță, rugându-se deseori și arătând încă de atunci primele semne ale darurilor dumnezeiești pe care le primise. Într-o zi, la vârsta de 16 ani, a început să râdă de un negustor care a venit să comande mai multe perechi de încălțări noi. După plecarea lui, cizmarul l-a întrebat cu dinadinsul de ce a făcut aceasta. Băiatul a răspuns că era caraghios ca acel negustor să comande încălțări pentru mai mulți ani, când el avea să moară a doua zi. Apoi împlinindu-se proorocia lui, Vasile n-a mai voit să rămână cu stăpânul său și nici să se întoarcă la părinți, ci a plecat la Moscova.

Acolo a luat asupra sa nevoiță nebuniei pentru Hristos. El nu avea casă și nici acoperiș unde să-și plece capul, trăia aproape gol în piețe și pe străzi, petrecea nopțile în rugăciune în pragul bisericilor și păstra în mijlocul mulțimilor o liniște atât de desăvârșită, precum sihaștrii în pustia cea mai adâncă. Când era întrebat, se făcea că nu poate să vorbească. Străin față de toți oamenii, lepădând lumea și legăturile ei, el arăta însă multă milă pentru sărmani, bolnavi și asupriți. Adesea mergea la închisoarea pentru cei stăpâniți de patima beției, pentru a-i îndemna să se îndrepte. Și fiind în vremea aceea multă groază și asuprire, petrecerea Sfântului Vasile era ca o muștrare la arătare pentru boierii cei fără de rânduială, și o mângâiere pentru poporul încercat. Aproape toate faptele lui aveau un tâlc proorocesc. De multe ori arunca cu pietre în pereții caselor oamenilor evlavioși și săruta colțul caselor celor ce trăiau în păcat. Când a fost întrebat de ce face așa, Vasile a răspuns că

În casele unde este sfințenie nu este loc pentru diavoli și de aceea, văzându-i afară, îi gonia cu pietre. Dimpotrivă, sărutând colțul caselor de desfrânare, el se închina la îngerii care rămâneau afară, neputând să intre. La piață, el răsturna mesele neguțătorilor necinstiți; iar într-o zi, când țarul i-a trimis bani, el nu i-a mai dat ca de obicei la săraci, ci i-a dat unui negustor bine îmbrăcat care, pierzându-și averea, se rușina să cerșească și pierea de foame.

În 1521, când tătarii conduși de Mehmet Hirei amenințau Moscova, Sfântul Vasile se ruga în fața ușilor bisericii Adormirii, vărsând mulțime de lacrimi pentru izbăvirea țării. S-a auzit atunci un vuiet mare în biserică, o flacăra s-a ridicat și o voce venind din icoana Maicii Domnului a vestit că va părăsi Moscova din pricina păcatelor locuitorilor ei. Sfântul a căzut la rugăciune mai mult decât dinadinsul și vedenia înfricoșătoare a încetat. Mehmet Hirei, care dăduse foc la împrejurimi, a fost atunci alungat de arătarea unei mulțimi de ostași și a fugit dincolo de hotarele Rusiei.

Țarul Ivan al IV-lea, zis cel Groaznic, iubea pe sfânt și îl cinstea foarte, precum și Sfântul mitropolit Macarie. Odată, pe când a fost chemat la palat la sărbătorirea țarului, fericitul a vărsat de trei ori vin pe fereastră. Și întrebându-l țarul nedumerit de ce făcea aceasta, el a spus că stinge un foc la Iovgorod. Iar nu după mult ceas, a venit veste că un mare foc se pornise la Iovgorod, dar n-a putut să se întindă, pentru că un om străin și dezbrăcat da casele în flăcări. Și văzând solii pe Vasile, au recunoscut că despre el era vorba.

Altădată, în 1547, sfântul a început să plângă cu amar în fața bisericii înălțării Înălțării Cinstitei Cruci, chiar în locul unde, puțin după aceea, s-a aprins focul care a ars Moscova. Nu după multă vreme, odată când țarul era în biserică la Sfânta Liturghie, fericitul stătea într-un colț și privea la el. După o vreme, țarul i-a spus: „Nu erai la biserică, ci în altă parte!” Țarul a tăgăduit. Iar Vasile a răspuns: „Cuvintele tale nu sunt adevărate. Te-am văzut cum te limbai în gând pe Muntele vrăbiilor, ca să-ți zidești palatul tău cel nou”. De atunci țarul a prins mai mare frică de sfânt și îl cinstea și mai tare.

Sfântul Vasile s-a arătat și la călătorii unei corăbii persienești care era în primejdie și i-a izbăvit din necaz. Încă a făcut și alte multe minuni, iar la vârsta de 88 de ani a căzut bolnav. Și îndată la căpătâiul lui au venit țarul și familia sa pentru a-i cere să se roage pentru ei. Iar când sfântul le proorocea viitorul împărăției, fața sa strălucea de lumină, pentru că vedea adunarea îngerilor care veniseră să-i ia sufletul. Deci fiind răpit, a adormit cu bucurie, la 1 august 1552. Toată cetatea s-a umplut atunci de mireasmă și mulțime mare s-a adunat la îngroparea lui. Țarul și fiii săi i-au purtat trupul pe umeri până la biserică, unde îl așteptau mitropolitul și episcopii. Pe mormântul său, care s-a făcut izvor de tămăduiri pentru credincioșii în necazuri, s-a zidit o biserică închinată Acoperământului Maicii Domnului, care a primit după aceea numele fericitului.

Iar cum minunile nu încetau să se înmulțească, pe vremea episcopiei Sfântului Iov, în 1588, fericitul a fost canonizat. În aceeași zi s-au vindecat 120 de bolnavi în fața moaștelor sfântului, care, precum se ruga pe pământ pentru toți cei necăjiți și împovărați, așa mijlocește și acum în ceruri în fața Sfintei Treimi, Căreia I se cuvine slava, cinstea și închinăciunea. Amin.

Cuvioșii Teodor și Vasilie ai Pecerscâi (11 august)

Dumnezeiescul Pavel a zis că rădăcina tuturor răutăților este iubirea de argint. Cuvântul acesta s-a împlinit cu lucrul în această viață vrednică de laudă, unde vrăjmașul, începătorul răului, nu cu alt lucru, decât cu iubirea de argint, a adus rele ispite sufletești și trupești asupra sufletului fericitului Teodor, și pătimiri și moarte nu numai asupra lui, dar și asupra fericitului Vasilie, sfetnicul său, pentru care se scrie astfel: Fericitul Teodor avea în viața sa multă avere și auzind pe Domnul în Evanghelie zicând: Fiecare din voi care nu se leapădă de toată averea sa, nu poate să-Mi fie ucenic, a urmat acestui cuvânt. Deci a lăsat toate cele lumești și, împărțindu-și averea săracilor, s-a făcut monah în Mănăstirea Pecersca și s-a nevoit întru fapte bune. Apoi, cu porunca egumenului, s-a făcut viețuitor al peșterii ce se numea "Nemțească", unde, petrecând mulți ani, se nevoia cu multă înfrânare.

Acestui fericit Teodor vrăjmașul i-a adus oarecând supărare și mâhnire multă pentru averea împărțită săracilor, punându-i în gând lungimea anilor, slăbiciunea trupului și sărăcia hranei mănăstirești. Fericitul Teodor n-a înțeles ispita și nu și-a adus aminte de Domnul, Care a zis: Nu vă îngrijiți cu sufletul vostru, ce veți mânca sau ce veți bea. Căutați la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră și nu adună în jitnițe, și Tatăl vostru cel ceresc le hrănește pe ele. Deci a început de necaz a veni la deznădejde pentru sărăcie, întunecat fiind multe zile de către vrăjmașul, iar această mâhnire o mărturisea la arătare prietenilor săi.

Și era acolo în mănăstire un monah oarecare, cu numele Vasilie, unul din cei desăvârșiți. Acesta, vrând să mângâie și să scoată pe Teodor din groapa deznădejzii, i-a zis: „Frate Teodore, rogu-te să nu-ți pierzi plata ta, căci dacă îți pare rău după averea ce ai împărțit-o la săraci, eu mă voi sărgui să-ți dau toate, numai tu să zici înaintea lui Dumnezeu ca milostenia ta să mi se socotească mie. Iar tu îndată vei fi fără grijă, luându-ți averea, dar caută, de te va suferi Domnul; pentru că și în Constantinopol, un om oarecare s-a căit de aurul ce l-a împărțit milostenie și l-a socotit înaintea lui Dumnezeu ca al altuia, de la care și-a luat înapoi ceea ce a împărțit. Însă când a zis: «Nu eu, Doamne, am făcut milostenia, ci a acestuia este», îndată căzut în mijlocul bisericii și a murit; și astfel a pierdut pe amândouă împreună - și aurul și viața”.

Auzind Teodor acestea și luându-le în minte, plângea de greșeala sa și ericea pe fratele cel ce l-a deșteptat dintr-o neputință ca aceasta. Căci pentru nii ca aceștia a zis Domnul: De vei face om cinstit din cel nevrednic, ca gura lea vei fi. De atunci s-a făcut între ei mare dragoste. După aceasta, Teodor porea bine în poruncile Domnului și săvârșea toate cele ce sunt drepte, bine lăcute, sfinte și neprihănite.

Atunci diavolul a luat mare rană că n-a putut să-l înșele în felul acela spre iubirea de argint. Deci s-a înarmat iar asupra lui, punându-i înaintea alt meșteșug de aceeași pierzare, căci odată Vasilie a fost trimis de egumen la o ascultare, unde a zăbovit trei luni. Atunci vrăjmașul, găsind vreme prielnică pentru meșteșugirea lui, s-a închipuit în asemănarea lui Vasilie și s-a dus la el în peșteră, făcându-se a vorbi cu dânsul despre cele folositoare. Și i-a zis: Teodore, cum sporești acum? A încetat războiul diavolesc de la tine sau încă îți face supărare, aducându-ți iubire de câștig și deșteptând amintirea averii împărțite la săraci?”

Iar Teodor, necunoscând că este diavolul și părându-i-se că îi vorbește fratele, a răspuns: „Cu rugăciunile tale, părinte, sporesc bine, căci întărindună prin tine, nu ascult gândurile ce mi le aduce diavolul. Și acum, de îmi vei porunci ceva, voi face cu osârdie și te voi asculta, căci prin învățătura ta am flat mare folos sufletului meu”. Atunci diavolul, care i se părea frate, luând îndrăzneală, i-a zis: „Îți dau încă un alt sfat, prin care îți vei afla odihnă și negrab vei lua răsplătire de la Dumnezeu pentru averea împărțită. Cere de la Domnul Dumnezeu să-ți dea aur și argint mult și să nu lași pe nimeni să intre la tine, nici tu să nu ieși din această peșteră”. Iar Teodor a făgăduit că va face toate acestea.

Atunci vicleanul diavol s-a dus de la dânsul și, nevăzut aducându-i gând despre aflarea comorii, îl îndemna să se roage pentru aceea. Deci Teodor se duse către Domnul să câștige de la Dânsul acea comoară, făgăduindu-se să le împartă pe toate în milostenie. Apoi adormind, a văzut în vis pe diavol uminos și împodobit ca un înger, arătându-i comoara din peșteră. Această vedenie arătându-i-se nu o dată, ci de mai multe ori, după câteva zile s-a dus la locul arătat în vis și, începând a săpa, a găsit comoara: mulțime de aur, de argint și vase scumpe.

După aceasta iar a venit diavolul în chipul lui Vasilie și a zis către Teodor: Unde este comoara care ai primit-o? Că cel ce ți s-a arătat ție mi-a spus și mie că ți se va da mulțime de aur și argint, după rugăciunea ta”. Iar Teodor nu voia să-i arate comoara. Atunci diavolul cel cu rău meșteșug a început îndată a-i vorbi și pe față și a-i aduce și în taină gândul să ia comoara și să se ducă în altă parte. Dar mai întâi i-a zis astfel: „Frate Teodore, nu ți-am spus eu oare că negrab vei lua de la Dumnezeu răsplătirea averii dată milostenie? Că El a zis: Cel ce-și va lăsa casa sau țarinile, pentru numele Meu, va lua însutit și va moșteni viața veșnică. Deci acum, iată, ai bogăția în mâinile tale, fă cu dânsa ce poiești”.

Teodor a răspuns: „Pentru aceasta am cerut de la Dumnezeu, pentru ca, dacă îmi va da, să le împart pe toate milostenie, și socotesc că pentru aceea mi-a și dăruit-o”. Iar potrivnicul i-a zis: „Frate Teodore, păzește-te ca vrăjmașul să nu-ți aducă, ca și mai înainte, necaz pentru împărțire, căci, iată, ți s-a dat altă avere în locul celei împărțite de tine săracilor. Eu te sfătuiesc să iei această comoară și să te duci în altă țară și acolo vei câștiga moșii pentru trebuința ta, că și așa vei putea să te mântuiești și să scapi de meșteșugirile diavolești, iar când va sosi ducerea ta din această lume, le vei da pe acestea cui vei voi și așa va rămâne pomenirea ta după tine”. Iar Teodor i-a zis: „Dar nu mă voi rușina eu că am lăsat lumea și toate cele din lume, făgăduindu-mă să-mi sfârșesc viața în peștera aceasta, iar acum să fiu fugăr și viețuitor lumesc? Dacă ai plăcere, lasă-mă să petrec în mănăstire și acolo voi face toate câte îmi vei zice”. Diavolul a răspuns: „Aici nu vei putea să tăinuiești comoara, că o vor afla și ți-o vor lua; deci primește sfatul meu și fă degrab ceea ce-ți zic, că de n-ar fi plăcut lui Dumnezeu să ai avere, nu ți-ar fi dăruit-o, nici nu mi-ar fi spus mie să te întăresc”.

Atunci Teodor, crezând pe diavol ca pe frate, a început a găti în taină căruțele și vasele în care să-și adune comoara și să iasă din peșteră, unde voia să-l scoată diavolul cu înșelăciunea, ca să-l despartă de sfântul loc al Cuvioșilor părinți Antonie și Teodosie, al însăși Preasfintei Născătoare de Dumnezeu, și mai ales ca să-l despartă de Dumnezeu. Dar iubitorul de oameni, Domnul, Care voiește ca toți oamenii să se mântuiască, a mântuit și pe acest rob al Său, Teodor, prin rugăciunile cuvioșilor Săi, căci într-acea vreme s-a întors din cale Vasilie - cel ce mântuise și mai înainte pe Teodor de gândul cel rău - și a mers în peșteră, voind să vadă pe fratele care viețuia într-însa, și i-a zis: „Frate Teodore, cum mai petreci, că de multă vreme nu te-am mai văzut?” Iar Teodor s-a mirat de o închinăciune ca aceasta și i-a răspuns: „Ce zici că de multă vreme nu m-ai văzut? Ieri și alaltăieri și totdeauna ai fost cu mine și m-ai învățat. Și iată, eu acum mă duc, precum mi-ai poruncit”.

Iar Vasilie s-a mirat mult de un răspuns ca acesta, și l-a întrebat: „Frate Teodore, spune-mi ce cuvânt este acesta, că mi-ai zis că ieri și alaltăieri și totdeauna am fost cu tine și te-am învățat? Și unde te duci? Că eu acum m-am întors din cale și nu știu nimic. Oare nu ți s-a întâmplat ceva din lucrarea diavolească? Te rog pentru Dumnezeu, nu tăinui de mine nimic”. Iar Teodor i-a zis cu mânie: „Ce mă ispitești și de ce îmi tulburi sufletul, într-un fel zicându-mi uneori, iar alteori într-alt fel? Care cuvinte să le cred?” Apoi, ocărându-l, l-a gonit de la el. Iar Vasilie, primind acestea, s-a dus în mănăstire. Atunci diavolul a venit iar la dânsul în chipul lui Vasilie și i-a zis: „Frate, eu, ticălosul, îmi pierdusem mintea, zicându-ți altele; pentru aceea nu-ți pomenesc ocară pe care am luat-o de la tine, dar îți zic iar aceasta: ia-ți comoara pe care ai găsit-o și ieși degrabă de aici în noaptea aceasta!” Zicându-i acestea, s-a dus de la el.

După aceea Vasilie a venit iar la dânsul, luând cu el și pe unii din părinții străni, și a zis către Teodor: „Aceștia sunt martori că de trei luni nu te-am mai văzut, pentru că am fost trimis de egumen pentru trebuința mănăstirească; și astăzi este a treia zi de când m-am întors în mănăstire. Deci tu abia am venit și tu mi-ai zis că ieri, alaltăieri și totdeauna am fost cu tine; pentru aceea socotesc că aici a fost o lucrare diavolească în chipul meu. Și de voiești să înțelegi adevărul, să faci astfel: Când va veni la tine cineva, să nu-l lași să-ți vorbească până ce nu va face rugăciunea lui Iisus, și de nu va voi, atunci vei înțelege că este diavolul”. Zicând acestea Vasilie, a făcut rugăciune de certare asupra diavolului, chemând pe sfinți în ajutor; apoi întărind bine pe Teodor, s-a dus la mănăstire în chilia sa. După aceasta, diavolul n-a mai îndrăznit să se arate lui Teodor, iar el atunci a înțeles înșelăciunea vicleanului. Și de atunci pe oricine venea la dânsul îl silea să facă mai întâi rugăciunea lui Iisus și numai după aceea vorbea cu dânsul. Așa s-a întărit asupra vrăjmașului său. Domnul l-a izbăvit din gura leului, care căuta să-l înghită, precum se întâmplă și multora care se depărtează în pustietăți și în prăpăstiile pământului, și se liniștesc în singurătate, cărora le este trebuință mare de tărie și de ajutorul dumnezeiesc, ca să nu fie biruiți în războiul celui ce viețuiește de unul singur și să fie înghițiți de fiarele cele pierzătoare de suflet.

Deci fericitul Teodor, izbăvindu-se din groapa pierzării, a început a se strădui foarte, pentru ca mai vârtos vrăjmașul să cadă în groapă, iar nu el. Mai întâi a săpat pământul adânc și acolo a pus comoara cea aflată, care vrăjmașea era asupra sa, apoi a acoperit-o bine, ca să piară și pomenirea ei cu sunet. Apoi, fericitul Domnului s-a rugat neîncetat lui Dumnezeu să-i dăruiască uitare de locul acela în care a ascuns-o și să ia de la dânsul toată patima iubirii de argint. Și i-a împlinit Dumnezeu rugăciunea, că de atunci niciodată nu știa de cel loc și nici nu se gândea vreodată să câștige averi, căci socotea aurul și argintul ca tina. Iar ca să nu aibă diavolul iarăși îndrăzneală asupra lui, atunci când, fiind el fără de lucru, s-ar fi dat lenevirii, din care se naște păcatul, s-a dat fericitul acesta Teodor la o slujbă grea. El a pus în peșteră o râșniță și a început a sluji fraților, ducând grâu din mănăstire și măcinându-l cu mâinile sale. De atunci, în toate nopțile petrecea fără somn, ostenindu-se la lucrul mâinilor și la rugăciune, apoi sosind ziua, ducea făina și iarăși aducea grâu. Slujind el astfel mulți ani, făcea multă ușurare slujitorilor mănăstirești, creștinându-se de un lucru ca acesta.

Și trecând multă vreme și chelarul văzând pe Teodor într-o slujbă ca aceea ostenindu-se în grea chinuire, s-a umilit și odată fiind adus grâu de la moșie în mănăstire, a trimis la el în peșteră cinci care, ca să nu mai vie întotdeauna să-și lucreze singur, făcându-și osteneală peste osteneală. Iar Teodor turnând grâul în mase, a început a râșni, cântând Psaltirea pe de rost; iar când a ostenit și voia să se odihnească puțin, atunci deodată s-a făcut un glas ca tunetul și râșnița a început a măcina singură. Iar fericitul înțelegând diavoleasca lucrare, s-a sculat și a început a se ruga cu dinadinsul lui Dumnezeu; apoi a zis cu glas

tare: „Certe-te pe tine Domnul, vicleanule diavol!” Dar diavolul nu înceta măcinatul la râșniță. Atunci Teodor a zis iar: „În numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh, Cel ce te-a surpat din cer și te-a dat în călcarea plăcuților Săi, îți poruncesc eu, păcătosul, să nu încetezi cu lucrul acesta, până nu vei râșni tot grâul, ca și tu să slujești sfinților frați”.

Zicând sfântul acestea, a stat la rugăciune; iar diavolul, neîndrăznind a nu asculta certarea, a râșnit tot grâul în acea noapte. Iar a doua zi, Teodor a înștiințat pe chelar să trimită să ia faina, iar chelarul s-a mirat de acel lucru minunat, cum cinci care s-au râșnit într-o noapte. Și mergând el singur în peșteră, a scos din ea cinci care de făină. Încă și o altă minune s-a făcut, căci din același grâu s-au mai găsit și alte cinci care de făină. Deci în aceste lucruri ale fericitului Teodor s-a împlinit cuvântul apostolilor, care au grăit: Doamne, și diavoli ni se supun nouă întru numele Tău. Asemenea și graiul lui Iisus Hristos, Cuvântul lui Dumnezeu, Care a zis: Iată vă dau vouă putere să călcați peste șerpi, peste scorpii și peste toată puterea vrăjmașului...; pentru că voind viclenii diavoli să înfricoșeze pe acest rob al lui Dumnezeu și să-l robească lor, precum îl amăgiseră mai înainte, ei înșiși au câștigat asupra lor legăturile robiei, încât au și strigat atunci, zicând: „De acum nu ne vom mai afla aici”.

Apoi Teodor și Vasilie au făcut sfat plăcut lui Dumnezeu între ei, ca gândurile lor să nu le tăinuiască niciodată, ci amândoi să le socotească împreună, dacă sunt plăcute lui Dumnezeu; deci, după socoteala lor, Vasilie a intrat ca să se liniștească în peșteră, iar Teodor pentru bătrânețe a ieșit din peșteră, ca să locuiască în mănăstirea cea veche.

Iar mănăstirea cea veche era atunci arsă și lemnele spre zidirea bisericii și a tuturor chiliilor erau aduse cu plute pe malul Niprului, pentru care erau tocmiți cărăuși să le suie la deal. Iar Teodor vrând ca să-și facă chilie, a început a căra singur lemne de pe mal la deal, nedând altora osteneala sa. Însă mincinoșii diavoli uitaseră că nu demult fuseseră siliți de Teodor în robie și se făgăduiseră că nu se vor mai afla la el; deci iar îi făceau supărare și câte lemne ridica el peste zi la deal, cu mare osteneală, pentru facerea chiliei, diavoli le surpau noaptea din deal pe toate, vrând ca astfel să izgonească pe fericit de acolo. Iar Teodor cunoscând supărarea diavolilor, a zis către ei: „În numele Domnului Dumnezeului nostru Iisus Hristos, Care v-a poruncit să intrați în porci, vă poruncesc și eu, păcătosul robul Lui, ca toate lemnele ce sunt pe mal să le suiți în deal, ca frații cei ce slujesc Domnului să rămână fără osteneală, iar casa de rugăciune a Preasfintei Născătoare de Dumnezeu și chiliile lor să și le poată zidi fără surparea voastră, ca să știți că Domnul este în locul acesta”. Deci, îndată în acea noapte, diavoli au suit de pe mal la deal toate lemnele, încât erau destule pentru zidirea întregii mănăstiri, nu numai pentru chilia Sfântului Teodor.

Iar a doua zi, cărăușii sculându-se, au mers la mal, vrând să care lemnele la deal, dar n-au găsit nici unul. Apoi, căutând înapoi și încolo, au văzut că acum toate erau ridicate pe deal, nepuse împreună la un loc, ci toate osebite,

are cu care să fie - deosebi acoperământul, deosebi podul și deosebi stejarii cei nari, care erau greu de purtat din pricina lungimii lor. Iar acest lucru era de mare mirare, pentru că se făcuse mai presus de puterea omenească.

Drept aceea s-a proslăvit Dumnezeu în plăcutul Său, Teodor, împreună cu sfetnicul său, Vasilie, pentru ale căror nevoințe s-a făcut această minune prea de mare mirare. Însă acești robi ai Domnului nu se mândreau de supunerea diavolească, ci urmau după cum s-a zis: Nu vă bucurați că duhurile vi se supun vouă, ci vă bucurați că numele voastre s-au scris în cer. Iar diavolii, fiind rădădită la arătare înșelăciunea lor de Teodor și de Vasilie, nu puteau suferi cările lor, căci ei oarecând erau cinstiți și închinați de cei necredincioși ca niște dumnezei, iar pe urmă se vedeau nebăgați în seamă de acești credincioși ai lui Dumnezeu, Teodor și Vasilie, fiind defăimați și necinstiți, și slujindu-le lor ca niște robi cumpărați, uneori rășnindu-le grâu, alteori suindu-le lemne la deal; iar pe lângă acestea erau și goniți din oameni prin certarea acestor sfinți. Pentru aceea se auzea că au strigat în vremea ridicării lemnelor, zicând: „O, răi și cumpliti pizmași ai noștri, Teodor și Vasilie, nu vom înceta, nici nu ne vom dihni luptându-ne cu voi, până ce vă vom da morții!”

De atunci, viclenii diavoli, neștiind ca vor fi mijlocitori de mai cinstită minune pentru sfinți, au început cu totul a îndemna pe oamenii cei răi să-i iardă pe ei. Căci îndată după minunea ce se făcuse, au ridicat, prin zavistia diavolească, tulburare în lucrătorii cei tocmiți, care ziceau fericitului Teodor: Dă-ne nouă plata, căci nu știm cu ce meșteșug tocmindu-te cu Vasilie, ai făcut ca aceste lemne să fie suite în deal, iar noi eram gata să le cărăm”. Încă și un judecător nedrept, fiind biruit de darul aurului - neaducându-și aminte de sândirea lui Dumnezeu, că cel ce judecă cu nedreptate, el însuși va fi osândit - a judecat ca Teodor să dea plata celor tocmiți, zicând cu îndrăzneală: Diavolii care ți-au ajutat a le căra, să-ți ajute și a plăti”.

Era foarte cumplită atâta zavistie diavolească împotriva neagonisitorului Teodor și a lui Vasilie, sfetnicul său. Însă aceasta neajungând spreucidere, otrivnicul diavol a ridicat alt vifor purtător de moarte, aducându-și aminte de biruirea sa cea dintâi.

Deci s-a dus în chipul lui Vasilie, care atunci se liniștea în peștera temtească, la unul din sfetnicii domnești, boier foarte cumplit și sălbatic, răucredincios cu cuvântul și cu lucrul, căruia Vasilie îi era cunoscut. Și i-a zis diavolul aceluia astfel: „Teodor, care a fost în peșteră înaintea mea, a găsit comoară mare - aur, argint și vase de mult preț - și luând-o, voia să fugă în altă țară, dar eu l-am oprit; și iată, acum se face a fi nebun și se împărtășește cu dracii, poruncindu-le lor a rășni și a sui lemnele de la mal în deal. Însă comoara el o păzește cu dinadinsul până la vreme îndemânatică, că, învinuindu-se de mine, să fugă cu dânsa unde va voi, iar voievodul nu va găsi nimic din ea”. Boierul, auzind aceasta de la diavolul apărut în chipul lui Vasilie, l-a dus la domnul Mstislav Sviatopolcovici.

Iar diavolul, spunând toate acestea voievodului, a adăugat și aceasta: „Să-l prindeți degrab, până ce nu va fugi, și să luați comoara; iar de nu va vrea s-o dea de voie, să-i dați bătăi multe și atunci o va da. Iar de nu se va îndrepta nici așa, dându-l pe el la chinuri grele, să mă chemați pe mine, că eu îl voi vădi înaintea voastră, a tuturor și voi arăta locul unde este ascunsă comoara”. Semănând această înșelăciune, diavolul a plecat din fața lor.

Iar a doua zi, voievodul s-a dus el însuși cu mulți ostași, ca la un vânat sau ca la un ostaș tare și, luând pe fericitul Teodor, l-a dus la casa sa, unde a început a-l întreba întâi cu îmbunări, zicându-i: „Părinte, spune-mi mie de ai găsit vreo comoară precum am auzit”. Teodor a răspuns: „Așa este, am găsit o comoară și acum este ascunsă în peșteră”. Iar voievodul a întrebat: „Dar nu știi, părinte, cine a ascuns-o pe ea și cât aur, argint și vase sunt în ea?” Fericitul a răspuns: „Încă trăind Cuviosul părintele nostru Antonie, spunea că este o comoară nemțească în peștera aceea, care pentru aceea se numește „nemțească” și până acum. Însă aur și argint am văzut foarte mult, iar vasele sunt latinești”. Apoi voievodul i-a zis: „Părinte, de ce nu mi-o dai mie? Căci eu aș împărți-o cu tine și cât îți va trebui vei lua. Pe lângă aceasta vei fi părinte tatălui meu și mie”. Și era atunci tatăl lui, voievodul Sviatopolc, în Turova. Iar fericitul Teodor a zis: „Mie nu-mi trebuie să iau nimic dintr-însa, căci nu-mi este de folos. V-aș da-o toată, de vreme ce aceleia slujiți, de care eu sunt liber; dar Domnul a luat de la mine pomenirea acelu loc, în care am ascuns-o”.

Atunci voievodul a zis slugilor cu mânie: „Vă poruncesc să ferecați mâinile și picioarele acestui călugăr și trei zile să nu-i dați nici pâine, nici apă, de vreme ce n-a voit mila mea”. Apoi, după ce l-a ferecat, iarăși l-a întrebat: „Spune-mi, unde este comoara ta?” Iar Teodor le-a răspuns: „Nu știu, precum am zis, unde am ascuns-o”. Deci voievodul a poruncit să-l muncească cu bătăi multe, încât toată rasa i s-a udat de sânge. Apoi a poruncit să-l spânzure la un fum mare și după aceasta să-l lege înapoi și să aprindă foc sub dânsul. Și mulți se mirau de răbdarea bărbatului, căci petrecea în văpaie ca în rouă și nici de rasa lui nu s-a atins focul. Iar unul din cei ce erau de față, văzând aceasta, i-a spus voievodului. Iar el, cuprins de spaimă, a zis starețului: „De ce te pierzi pe tine, nedându-ne nouă comoara care ni se cuvine?” Teodor a zis: „Adevărul îți spun, că atunci când am găsit-o, m-am izbăvit de iubirea de argint, cu rugăciunile fratelui meu, Vasilie; și acum, precum am zis, Domnul a luat de la mine pomenirea acelu loc în care am ascuns-o”.

Iar voievodul, auzind aceasta, a trimis degrabă la peșteră, la fericitul Vasilie, care, nevoind să vină, l-au adus cu sila. Atunci voievodul i-a zis: „Toate cele ce mi-ai poruncit să fac acestui rău stareț, le-am făcut, dar nimic n-am sporit. Deci, pe tine însuși, pe care voiesc să te am în loc de tată, te-am chemat ca mărturie”. Iar Vasilie, îndoindu-se, i-a zis: „Ce ți-am poruncit eu să faci?” Voievodul a zis: „Mi-ai spus de comoara ce a găsit-o dânsul, iar el nu voiește să-mi spună de ea, cu toate că l-am muncit”. Atunci Vasilie i-a zis: „Am cunoscut meșteșugul vicelanului diavol, care te-a înșelat și care a mințit asupra mea și

supra acestui cuvios; căci pe mine niciodată nu m-ai văzut, eu neieșind din eșteră de cincisprezece ani”. Atunci toți cei ce stăteau de față au zis: „Înainteaoastră a tuturor ai vorbit voievodului”. Iar Vasilie a zis: „Diavolul v-a înșelat e toți, că eu nu v-am văzut nici pe voi, nici pe voievodul vostru”.

Iar voievodul, mâniindu-se, a poruncit să-l muncească și pe acesta fără de nilă, ca și pe Teodor. Apoi, nesuferind mustrarea sa, s-a iuțit mai mult, fiind mețit de vin, și luând o săgeată, a rănit pe fericitul Vasilie. Iar Vasilie a scos săgeata din pânțelele său și a aruncat-o spre voievod, zicându-i: „De această săgeată, nu după multă vreme, și tu vei fi rănit”. Lucrul acesta s-a și împlinit, după proorocia sfântului. Însă mai înainte de aceea, sfinții abia fiind vii, voievodul a poruncit să-i închidă deosebi în temniță, ca a doua zi să le dea nunci mai cumplite. Dar într-acea noapte ei au adormit cu cinstita lor moarte înainte Domnului; iar Domnul a scos din temniță sufletele lor, ca să se mărturisească numelui Lui cel sfânt, în lumina cea pururea fiitoare. Și științându-se ceilalți frați, au mers și au luat trupurile sfinților pătimitori și s-au îngropat cu cinste în peștera nemțească, în care ei s-au nevoit cu iubire e osteneală și cu dumnezeiască plăcere.

Însă după aceea au fost mutate în peștera Cuviosului Antonie, unde și până acum se află nestricăți în hainele și în rasele cele însângerate, care semenea au rămas nestricate.

Iar nu după multă vreme de la fericitul lor sfârșit, s-a împlinit proorocia cuviosului Vasilie, căci voievodul Mstislav Sviatopolcovici a fost săgetat în cetatea Vladimir, pe când se lupta cu voievodul David Igorovici. Atunci, înoscându-și săgeata sa cu care a rănit pe fericitul Vasilie, a zis: „Iată mor stăzi pentru Cuvioșii Teodor și Vasilie”. Astfel a luat răsplătire răul ucigaș după faptele sale. Iar cuvioșii pătimitori, ca niște biruitori ai diavolului celui ce iruiește prin iubirea de argint, nu cu argint stricăcios și cu aur, ci cu slavă și cinste veșnică sunt încununăți, și au câștigat coroana de piatră scumpă, care este Hristos, a Căruia este cinstea și slava, cu Dumnezeu Tatăl și cu Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.